

DET KONGELEGE DIGITALISERINGS-
OG FORVALTNINGSDEPARTEMENT

Prop. 44 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om statsforetak (statsforetakslova)

DET KONGELEGE DIGITALISERINGS-
OG FORVALTNINGSDEPARTEMENT

Prop. 44 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om statsforetak (statsforetakslova)

Innhald

1	Hovudinnhaldet i proposisjonen	5	7	Kapitalreglane	25
			7.1	Gjeldande rett	25
			7.2	Framlegget i høyringsnotatet	25
2	Bakgrunnen for lovframlegget ...	7	7.3	Synspunkt frå høyringsinstansane	28
2.1	Om statsføretaksforma	7	7.3.1	Forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling	28
2.1.1	Statsføretaka i Norge	8	7.3.2	Registrering av forhøging av innskotskapitalen i Føretaksregisteret	28
2.2	Behovet for endringar i statsføretakslova	8	7.3.3	Ulovlege utdelingar – medverkaransvar	28
2.3	Kva skil statsføretaksforma frå aksjeselskapsforma?	9	7.3.4	Regulering av avtalar mellom statsføretaket og medlemmer av leiinga i statsføretaket – terskelverdi	29
2.4	EU/EØS-lovgivinga	10	7.3.5	Konserninterne transaksjonar	29
2.5	Høyringa av lovframlegget	10	7.4	Vurderingar frå departementet	30
3	Overordna innspel	12	7.4.1	Forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling	30
3.1	Synspunkt frå høyringsinstansane	12	7.4.2	Registrering av forhøging av innskotskapitalen	30
3.2	Vurderingar frå departementet	12	7.4.3	Ulovlege utdelingar – medverkaransvar	30
4	Formålet med lova	14	7.4.4	Regulering av avtalar mellom statsføretaket og medlemmer av leiinga i statsføretaket – terskelverdi	30
4.1	Gjeldande rett	14	7.4.5	Konserninterne transaksjonar	30
4.2	Framlegget i høyringsnotatet	14			
4.3	Synspunkt frå høyringsinstansane	15			
4.4	Vurderingar frå departementet	16			
4.4.1	Samfunnsoppdrag eller verksemd	16			
4.4.2	Effektivitet	17			
4.4.3	Framlegg	17			
5	Forholdet til anna lovgiving	19	8	Føretaksmøte. Utøving av eigarmyndet til staten i statsføretak	32
5.1	Gjeldande rett	19	8.1	Gjeldande rett	32
5.2	Framlegget i høyringsnotatet	19	8.2	Framlegget i høyringsnotatet	33
5.3	Synspunkt frå høyringsinstansane	19	8.3	Synspunkt frå høyringsinstansane	33
5.4	Vurderingar frå departementet	19	8.4	Vurderingar frå departementet	33
5.4.1	Offentleglova	19			
5.4.2	Miljøinformasjonslova	20			
5.4.3	Arkivlova	20			
5.4.4	Motorferdsellova	21			
6	Stifting av statsføretak	22	9	Styre og dagleg leiar	34
6.1	Gjeldande rett	22	9.1	Gjeldande rett	34
6.2	Framlegget i høyringsnotatet	22	9.2	Framlegget i høyringsnotatet	34
6.3	Synspunkt frå høyringsinstansane	23	9.3	Synspunkt frå høyringsinstansane	35
6.3.1	Minstekrav til vedtektene	23	9.3.1	Retten tilsette har til å velje styremedlemmer og bedriftsforsamling	35
6.3.2	Innskot med andre eigedelar enn pengar	23	9.3.2	Openheit kring løn og godtgjersle for leiinga i føretaket	35
6.4	Vurderingar frå departementet	23	9.3.3	Forvaltning av statsføretaket	35
6.4.1	Minstekrav til vedtektene	23			
6.4.2	Innskot med andre eigedelar enn pengar	24			

9.3.4	Særlege avgrensingar i myn- det til styret – deltaking i samarbeidsforhold	35	11.2	Framlegget i høyringsnotatet	40
9.3.5	Inhabilitet	36	11.3	Synspunkt frå høyrings- instansane	40
9.3.6	Gåveforbod	36	11.4	Vurderingar frå departementet	40
9.3.7	Plikt til å sende styreprotokoll til eigardepartementet	36	12	Opplysing og avvikling	41
9.4	Vurderingar frå departementet	36	12.1	Gjeldande rett	41
9.4.1	Retten tilsette har til å velje styremedlemmer og bedrifts- forsamling	36	12.2	Framlegget i høyringsnotatet	41
9.4.2	Openheit kring løn og godtgjersle for leinga i føretaket	37	12.3	Vurderingar frå departementet	41
9.4.3	Forvaltning av statsføretak	37	13	Erstatnings- og straff- ansvar m.m.	42
9.4.4	Særlege avgrensingar i myn- det til styret – deltaking i samarbeidsforhold	37	13.1	Gjeldande rett	42
9.4.5	Inhabilitet	37	13.2	Framlegget i høyringsnotatet	42
9.4.6	Gåveforbod	37	13.3	Vurderingar frå departementet	42
9.4.7	Plikt til å sende styreprotokoll til eigardepartementet	38	14	Ikraftsetjing, overgangs- føresegner og endringar i andre lover	43
10	Revisjon	39	14.1	Gjeldande rett	43
10.1	Gjeldande rett	39	14.2	Framlegget i høyringsnotatet	43
10.2	Framlegget i høyringsnotatet	39	14.3	Vurderingar frå departementet	43
10.3	Synspunkt frå høyrings- instansane	39	15	Økonomiske og administrative konsekvensar	44
10.4	Vurderingar frå departementet	39	16	Merknader til dei enkelte føresegnene i lovframlegget	45
11	Statsføretaksendingar	40	Forslag til lov om statsføretak (statsføretakslova)		
11.1	Gjeldande rett	40	55		

DET KONGELEGE DIGITALISERINGS-
OG FORVALTNINGSDEPARTEMENT

Prop. 44 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om statsforetak (statsforetakslova)

*Tilråding frå Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet 24. januar 2025,
godkjend i statsråd same dagen.
(Regjeringa Støre)*

1 Hovudinnhaldet i proposisjonen

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet fremjar i denne proposisjonen forslag til ny lov om statsforetak (statsforetakslova). Lova vil erstatte lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak (statsforetaksloven).

I likskap med dagens lov vil også den nye lova byggje på aksjelova. Gjeldande rett blir for det meste vidareført i den nye lova, men lovføresegnene er utforma for å gjenspegle dei endringane som aksjelova har gjennomgått dei siste åra. I tillegg er lovføresegnene utforma kjønnsnøytralt og teknologinøytralt. Dei føresegnene som er særigne for statsforetaka, blir også vidareførte i den nye lova.

Formålet med lovframlegget er å sørge for at lova legg gode og tidsmessige rammer for verksemda til statsforetaka, og at lova er i tråd med utviklinga innan selskapslovgivinga. Statsforetaka som er oppretta i kraft av den eksisterande lova, blir vidareførte i den nye lova. Dei åtte statsforetaka som finst i dag, er ganske ulike. I framlegget er lova derfor utforma fleksibelt slik at ho gir rom for å vareta spesielle behov for dei enkelte statsforetaka.

Statsforetakslova blir også vidareført som ei kort og oversiktleg lov som er lett å bruke. Sidan statsforetakslova utelukkar andre offentlege eller private eigarar ved sida av staten, er til dømes omsynet til andre aksjonærar ikkje aktuelt. Lova er derfor utforma som ei kortare lov enn aksjelova.

Aksjelova har fleire føresegner som ikkje er relevante for statsforetaka i det heile teke, føresegner som i nokre situasjonar *kan* vere relevante, og fleire føresegner som alltid vil vere relevante. Departementet har derfor teke inn i lova dei føresegnene som får mykje å seie i praksis for den daglege verksemda, til dømes føresegner om leiinga av foretaket.

Når det derimot gjeld meir spesielle reglar som berre unntaksvis vil ha noko å seie i praksis, har departementet i større grad valt å vise til aksjelova for å unngå at lova blir for omfattande. Dette gjeld til dømes meir spesielle spørsmål i samband med kapitaltilhøva til foretaket, reglar om foretaksendringar og foretakshendingar som oppløysing og avvikling av foretaket. Det er like-

vel slik at føresegnene i aksjelova er utvikla for og tilpassa andre foretak enn statsforetaka. Omtalen av føresegnene i aksjelova i proposisjonen er teken inn for å utvikle formålstenlege reglar for statsforetak, ikkje for å klargjere rettstilstanden for ordinære aksjeselskap eller statsaksjeselskap.

Lova gjeld berre for dei åtte statsforetaka som er oppretta i medhald av statsforetaksloven, og eventuelle nye statsforetak som blir oppretta i medhald av den nye statsforetakslova. Når det gjeld forholdet til anna lovgiving, blir føresegna om at forvaltningslova ikkje gjeld for statsforetak, og at statstilsettelova ikkje gjeld for dei tilsette i statsforetaka, vidareførte.

Den nye lova får ei formålsføresegn utforma med vekt på at lova skal leggje til rette for ei saks- handsaming tilpassa at foretaket berre kan eigast av staten. Lova skal medverke til at statsforetak kan vareta sitt samfunnsoppdrag eller verksemda si på ein effektiv måte.

Styrings- og organisasjonsmønsteret til statsforetaka, som byggjer på tilnærma same modell som aksjeselskapa, har vist seg å vere tenleg. Staten som eigar har ikkje direkte mynde i den løpande forvaltninga og daglege drifta av foretaket, men utøver eigarmyndet sitt gjennom foretaksmøtet og elles innanfor dei rammene som lova fastset. Den løpande forvaltninga og daglege drifta av foretaket høyrer til under styret og administrerande direktør, som har høg grad av økono-

misk og forretningsmessig handlefridom. Departementet foreslår i framlegg til ny lov å føre vidare denne hovudstrukturen, men foreslår fleire justeringar i tråd med endringar som har blitt gjennomførte i aksjelova. Det omfattar framlegg til endra føresegner om stifting av statsforetak, vedtekter, kapitalreglar, styre og administrerande direktør, bedriftsforsamling og foretaksmøte.

I den gjeldande aksjelova er dei sentrale føresegnene om myndet og oppgåvene til styret bygde betydeleg ut og går no fram av aksjelova § 6-12 om forvaltninga av selskapet og § 6-13 om tilsynsansvaret som styret har. I framlegget til ny lov er føresegnene i statsforetakslova om myndet og oppgåvene til styret gjorde meir tydelege etter mønster av den gjeldande aksjelova.

Føresegnene som er særigne for statsforetaka, blir vidareførte i den nye lova. Dette gjeld føresegna om at styret skal sende styreprotokollen til eigardepartementet og føresegna som krev at visse avgjerder skal leggjast fram for eigardepartementet (foretaksmøtet) før avgjerda blir teken (framleggingsplikta). Det gjeld saker som har svært mykje å seie for formålet til foretaket eller som i vesentleg grad vil endre karakteren til verksemda. I tillegg gjeld framleggingsplikta ved avtale om deltaking i eit selskap eller eit anna samarbeidsforhold der foretaket har eit uavgrensa ansvar for dei samla forpliktingane den felles verksemda har, eller for delar av desse forpliktingane.

2 Bakgrunnen for lovframlegget

2.1 Om statsforetaksforma

Utgangspunktet for den gjeldande lova om statsforetak er NOU 1989: 5 *En bedre organisert stat* (innstillinga frå Hermansen-utvalet). Bakgrunnen for opprettinga av Hermansen-utvalet og for framlegget og tilrådingane frå utvalet var eit behov for å endre rigide og detaljstyrande rettslege organisasjonsformer innanfor staten og for å lage eit ryddigare og meir konsistent sett av rettsleg sjølvstendige organisasjonsformer. Fleire verksemder, spesielt innanfor samfunnsmessig tenesteyting og infrastruktur, hadde inntil da vore organiserte innanfor staten som ordinære forvaltningsorgan eller som forvaltningsbedrifter. Både frå overordna myndigheiter og frå verksemdene sjølve var behovet for omorganisering sett på dagsordenen.

Når det gjaldt organiseringa av næringsverksemd, var hovudsynspunktet til utvalet at det burde veljast ei selskapsform når staten engasjerte seg i næringsverksemd på eit økonomisk og forretningsmessig grunnlag. Fleirtalet i utvalet såg det som ønskjeleg med ei differensiering av selskapsforma etter kva slags karakter det statlege næringsengasjementet hadde. Fleirtalet foreslo å organisere statlege næringsengasjement i hovudsakleg to selskapsformer: statsaksjeselskap og ei eiga statsselskapsform basert på ei modernisering av statsselskapslova av 1965. Den sistnemnde selskapsforma representerte den gongen ei mellomform mellom forvaltningsbedrift og statsaksjeselskap. Eit framlegg til ny statsforetakslov vart fremja for Stortinget i 1991 og vedteke same året. Av forarbeida til lova går det fram at statsforetaksforma i særleg grad var tenkt brukt for næringsverksemd som var viktig i sektorpolitisk samanheng, jf. Ot.prp. nr. 32 (1990–91) *Om lov om statsforetak*, side 13:

«[U]tviklingen har ført til at de generelle rammebetingelser for en rekke statlige virksomheter som er et instrument i en overordnet politisk målsetting f.eks. på det fordelingspolitiske, distriktpolitiske og alkoholpolitiske området har endret seg. Dette har ført til at virksomhetene i større grad enn tidligere

må være innrettet på en måte som gjør dem i stand til å opptre som aktører i sine respektive markeder. Dette betyr at det for de virksomheter det gjelder bør kunne tilbys en organisasjonsform som i større grad gjør dem i stand til å tilpasse seg de endrede rammebetingelsene enn det som synes mulig innenfor forvaltningsbedriftsformen. Denne organisasjonsformen vil, selv med utvidede fullmakter, være en del av staten og dermed bl.a. være underlagt Kongens og departementets direkte myndighets- og ansvarsområde. Like viktig som å gi de virksomhetene det gjelder mulighet til å foreta en rasjonell tilpassing til nye rammebetingelser, er det imidlertid å være oppmerksom på at de virksomhetene det gjelder har som overordnet oppgave å være et instrument i en statlig sektorpolitisk målsetting. Dette tilsier at lovverket må være innrettet på å ivareta overordnede ansvarlige politiske myndigheters behov for styring og kontroll med saker som berører virksomhetens sektorpolitiske målsetting. Dette betyr at den alminnelige aksjeselskapsformen kan være mindre hensiktsmessig i disse tilfellene.»

Det kjem vidare fram at lova ikkje gir høve til å trekkje inn andre eigarar ved sida av staten, jf. Ot.prp. nr. 32 (1990–91) s. 14:

«Departementet er enig i at statsforetaksformen bør være en organisasjonsform hvor staten er eeneier, og hvor det ikke er rom for å trekke inn andre eiere ved siden av staten. Hvis virksomheten skal del- eller helprivatiseres forutsetter dette en oppløsning av statsforetaket, og nyorganisering som aksjeselskap. En slik omorganisering forutsetter Stortingets medvirkning.»

Statsforetaksloven tok til å gjelde i 1992. Paragraf 4 andre ledd i lova slo fast at konkurs og gjeldsforhandling ikkje kunne opnast i eit statsforetak, og at staten ved oppløsning hadde ansvar overfor kreditorar som ikkje hadde fått dekt krava sine direkte frå statsforetaket. Reglane om garanti-

ansvaret til staten og føresegnene om ein eigen insolvensprosedyre i statsforetaksloven vart oppheva frå 1. januar 2003. Endringane var grunnleggjande i behovet for å bringe statsforetaksloven i samsvar med forbodet i EØS-avtalen mot statsstøtte. Endringane innebar at viktige særtrekk ved statsforetaksloven vart fjerna.

I 2002 nemnde det daverande Arbeids- og administrasjonsdepartementet opp eit utval (Sandutvalet) for å greie ut behovet for statsforetaksforma og alternative selskapsformer og kor tenlege dei var for statlege verksemdar. Bakgrunnen var dei nemnde endringane i garantiansvaret til staten som følge av EØS-avtalen. Utvalet, som leverte utgreiinga si hausten 2003 (NOU 2003: 34 *Mellom stat og marked*), streka under at dei statleg drivne eller eigde verksemdene som var sjølvstendig organiserte rettsleg sett, var ei betydeleg og sterkt variert gruppe av verksemdar, der mange dreiv med sentrale og samfunnsmessige tenester og infrastrukturar. I rapporten vart det lagt stor vekt på å identifisere verksemdstypar som kunne plasserast mellom den reine forvaltningsmessige statlege organiseringa og den reine marknadsorganiseringa, og å drøfte bruken av supplerande verkemiddel for å variere og utfylle bruken av rettslege organisasjonsformer.

Utvalet delte seg i eit fleirtal og eit mindretal i spørsmålet om behovet for ei statleg selskaps- eller føretaksform ved sida av statsaksjeselskapsforma. Eit fleirtal i utvalet tilrådde at statsforetaksforma vart vidareført, med den grunngevinga at det var tenleg ut frå variasjonen i typar av oppgåver der det kunne vere aktuelt å bruke rettsleg sjølvstendige organisasjonsformer. Fleirtalet foreslo enkelte endringar, mellom anna at ei føresegn burde takast inn i lova, som presiserte at bruksområdet til lova er «virksomheter som ivaretar samfunnspålagte oppgaver». Mindretalet meinte at det ikkje var tilstrekkeleg behov for å halde på ei særskild statsforetaksform etter at reglane om at det ikkje kunne opnast konkurs i statsforetak, og dei tilknytte reglane om ansvaret staten skulle ha for udekte forpliktingar under avviklinga av eit føretak, vart oppheva. Eit samla utval tilrådde at ein for framtida burde unngå særlovorganisering som rettsleg organisasjonsform. Statsforetaksforma vart vidareført, men framlegget frå utvalfleirtalet om justeringar i statsforetaksloven vart likevel ikkje følgt opp i etterkant av arbeidet til utvalet.

I dag er åtte selskap organiserte som statsforetak: Bane NOR SF, Enova SF, Gassnova SF, Norsk Helsenett SF, Siva SF, Statnett SF, Statskog SF og Statkraft SF. Staten er eigar i desse av følgjande grunnar:

2.1.1 Statsforetaka i Norge

- Bane NOR SF – for å vareta forvaltning og utvikling av nasjonal jernbaneinfrastruktur og jernbaneeigedom
- Enova SF – for å vege opp for ei rekkje typar marknadssvikt knytte mellom anna til utvikling og introduksjon av nye klima- og energiteknologiar og -løysingar
- Gassnova SF – for å vareta interessene til staten knytte til CO₂-handtering
- Norsk helsenett SF – for å ha direkte kontroll med verksemda som gjer tilgjengeleg nødvendig digital infrastruktur i helse- og omsorgssektoren
- Siva – Selskapet for industrivekst SF – for å ha eit verkemiddel for å leggje til rette for eigarskap og utvikling av bedrifter og nærings- og kunnskapsmiljø i heile landet, der Siva har eit særleg ansvar for å fremje vekstkrafta i distrikta
- Statkraft SF – for å eige norske vasskraftressursar og oppretthalde eit leiande energiselskap med hovudkontorfunksjonar i Noreg
- Statnett SF – fordi selskapet eig transmisjonsnettet og er systemansvarleg nettselskap i det norske kraftsystemet
- Statskog SF – for å ha kontroll over viktige skog- og utmarksareal og sikre berekraftig forvaltning av statlege skog- og fjelleigedommar med tilhøyrande ressursar, irekna å leggje til rette for behova allmenta har for jakt-, fiske- og friluftstilbod osv.

For alle selskapa ovanfor, unnateke Statkraft SF, er staten sitt mål som eigar berekraftig og mest mogleg effektiv oppnåing av sektorpolitiske mål. Staten sitt sektorpolitiske mål som eigar i desse selskapa varierer og går fram av Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap – Statens direkte eierskap i selskaper*. Målet til staten som eigar i Statkraft SF, i motsetning til for dei andre statsforetaka, er høgast mogleg avkastning over tid innanfor berekraftige rammer. Tilsvarende er målet til staten som eigar for den kommersielle egedomsverksemda i Bane NOR SF høgast mogleg avkastning over tid innanfor berekraftige rammer.

2.2 Behovet for endringar i statsforetakslova

Etter at statsforetaksloven vart vedteken i 1991, er det gjort ei rekkje mindre endringar av lova. Dei

aller fleste endringane gjeld enkeltføresegner og er til dels berre av teknisk karakter. I motsetning til det som gjeld for aksjelovgivinga, har ein ikkje gjort ein totalgjennomgang av lova.

Den einaste større endringa skjedde ved lov 20. desember 2002 nr. 88 om endringer i lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak mv. der det statlege garantiansvaret vart avvikla. Slik statsforetaksloven opphavleg vart vedteken, var det eit særtrekk ved lova at det ikkje kunne opnast konkurs eller gjeldsforhandlingar i foretaket. Om eit foretak ikkje kunne oppfylle forpliktingane sine etter kvart som dei forfall, skulle statsforetaket oppløysast med mindre det vart vedteke ein plan for at drifta skulle halde fram, som ville gi fordringshavarane dekning ved forfall, jf. § 47 i den opphavlege lovteksten. Etter §§ 51 og 53 i lova, slik føresegnene opphavleg lydte, hadde staten ved oppløysing av foretaket ansvar overfor kreditorar som ikkje fekk krava sine dekte direkte av statsforetaket. Gjennom EØS-lova er hovuddelen av EØS-avtalen gjort til ein del av norsk rett, jf. EØS-lova § 1. På bakgrunn av mellom anna at EFTAs overvakingorgan (ESA) la til grunn at føresegnene som gav statsforetak konkursimmunitet, innebar ein statsgaranti og dermed ei støtteordning i strid med EØS-avtalen art. 61 nr. 1, vart føresegnene i statsforetakslova om det statlege garantiansvaret endra ved lov 20. desember 2002 nr. 88.

Ved lov 28. mai 2021 nr. 51 om endringer i foretakslovgivingen, som tok til å gjelde 1. juni 2021, vart reglane i lova om gjennomføring av fysiske møte m.m. endra med formål om å likestille fysiske og digitale møte. Endringane medfører at sakshandsaminga i styret, foretaksmøtet og bedriftsforsamlinga kan skje utan fysiske møte, og at protokollar kan signerast digitalt, sjå Prop. 140 L (2020–2021) *Endringer i foretakslovgivingen (gjennomføring av møter og geografiske tilknytningskrav)*. Midlertidig lov 26. mai 2020 nr. 54 om unntak frå krav til fysisk møte m.m. i foretakslovgivinga, som vart vedteken som følge av restriksjonar som var pålagde av styresmaktene under utbrotet av covid-19 våren 2020, vart brukt som utgangspunkt for desse endringane.

For å få vurdert moderniseringsbehovet i lova innhenta det daverande Kommunal- og moderniseringsdepartementet ei fagleg utgreiing frå advokatfirmaet BAHR ved Gudmund Knudsen og Asle Aarbakke. Departementet fekk utgreiinga frå BAHR 6. mars 2020. Hovudformålet med oppdraget var å ajourføre, forenkle og oppdatere statsforetaksloven i lys av gjeldande aksjelov og eventuell anna ny lovgiving. Utgreiinga til BAHR

gir ein heilskapleg gjennomgang av behovet for å oppdatere lova, og utgreiinga er offentleg tilgjengeleg på nettsidene til regjeringa. Advokatane i BAHR er aleine ansvarlege for innhaldet og framlegga i utgreiinga. I arbeidet med lovutkastet har departementet brukt utgreiinga frå BAHR og i tillegg henta inn synspunkt frå eigardepartementa til statsforetaka.

2.3 Kva skil statsforetaksforma frå aksjeselskapsforma?

Statsforetaksforma har grunnlaget sitt i statsforetaksloven. Statsforetaksloven byggjer på aksjelova og er på mange måtar ei forenkla utgåve av denne, men berre føresegner som er relevante for statsforetaka, er tekne inn. Det følger eksplisitt av lova at foretaket berre kan ha staten som eigar. Bakgrunnen for dette er at statsforetaka er særskilt oppretta når det ikkje er aktuelt eller tenleg med andre eigarar ved sida av staten, jf. Ot.prp. nr. 32 (1990–91) *Om lov om statsforetak* s. 14.

Foretaksmøtet er det høgaste organet i statsforetaket og der staten utøver eigarmyndet. Foretaksmøtet har klare likskapstrekk med generalforsamlinga i eit aksjeselskap. Gjennom foretaksmøtet kan staten vedta retningslinjer og instruere i saker som gjeld statsforetaket, og dette er bindande for styret og administrerande direktør. Eigarar kan også gi instruksjon i generalforsamlinga i eit statsaksjeselskap. Aktiv bruk av instruksjonsretten i foretaksmøtet i enkeltsaker vil likevel bryte med føresetnadene i eigarpolitikken til staten, som det over fleire år har vore brei politisk semje om. I Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap – Statens direkte eierskap i selskaper* er det streka under at staten skal vere varsam med å instruere selskap i enkeltsaker. Dette heng saman med at det undergrev rolle- og ansvarsfordelinga som selskapslovgivinga byggjer på.

Det er spesielt på tre hovudpunkt at statsforetaksloven skil seg frå reglane om statsaksjeselskap. For det første kjem det fram av statsforetaksloven § 1 at statsforetaka berre kan ha staten som eigar. Statsaksjeselskap oppstår idet dei berre har staten som aksjeeigar, sjå aksjelova kapittel 20 del II. Avhendar staten éin eller fleire aksjar, er selskapet eit ordinært aksjeselskap utan at det krev endring i organisasjonsforma. Statlege verksemdar organisert som statsaksjeselskap kan derfor opne for at staten reduserer eigardelen sin dersom Stortinget samtykkjer til det. Ønskjer ikkje staten å vere eineigar av verksemd organi-

sert gjennom eit statsforetak, må organisasjonsforma derimot endrast. Å løyse opp eit statsforetak er derfor ein meir omfattande prosess enn å redusere eigardelen i eit statsaksjeselskap.

For det andre krev statsforetaksloven at visse avgjerder skal leggjast fram for eigardepartementet (foretaksmøtet) før avgjerda blir teken, som nemnt i kapittel 1 i proposisjonen.

For det tredje er statsforetaksloven kortare og enklare enn aksjelova, som følge av at lova mellom anna ikkje treng å regulere forhold knytte til røysterett, likehandsaming og andre saker som er relevante når det er fleire aksjeeigarar.

2.4 EU/EØS-lovgivinga

EØS-avtalen inneheld ingen føresegner som direkte regulerer organiseringa av offentleg forvaltning, inkludert kva organisasjonsformer statlege styresmakter kan velje. Avtalen regulerer heller ikkje om det er offentlege eller privateigde verksemder som skal drive ulike samfunnsmessige tenester. Det er presisert i artikkel 125 at avtalen ikkje skal gjelde reglane partane har om eigedomsrett. Den konkrete organiseringa av offentleg forvaltning er under EØS-avtalen opp til kvar enkelt medlemsstat. Det er likevel fleire reglar som vil verke inn på måten ulike samfunnsmessige tenester kan drivast på. Dei generelle føresegnene om fri rørsle av varer, tenester, personar og kapital har ein indirekte og generell, og på nokre område ein meir direkte, innverknad. Lovføresegner som er gitt i medhald av desse forpliktingane, kan ha noko å seie, slik som til dømes lov 19. juli 1999 nr. 69 om offentlige anskaffelser. Nokre av reglane i EØS-avtalen har meir direkte innverknad. Det gjeld forbodet mot statsstøtte i artikkel 61 flg. og føresegnene i artikkel 59 om offentlege foretak og foretak som har fått i oppgåve å utføre tenester av allmenn økonomisk betydning.

Forholdet som statsforetaksloven har til EU-/EØS-lovgivinga, vart grundig vurdert i samband med ESA-saka og endringa av lova i 2002. Departementet har ikkje identifisert nye EØS-rettslege problemstillingar som skulle tilseie endringar i statsforetaksloven.

2.5 Høyringa av lovframlegget

Departementet sende 4. desember 2023 framlegg til ny statsforetakslov på høyring, med frist for merknader 4. mars 2024. Høyringa vart offentleg-

gjord på nettsidene til departementet, og høyringsnotatet vart send direkte til følgjande høyringsinstansar:

Departementa

Brønnøysundregistra
DFØ
Domstoladministrasjonen
Finanstilsynet
Regelrådet
Regjeringsadvokaten
Riksrevisjonen
Skatteetaten
Språkrådet
Statistisk sentralbyrå
Økokrim

Bane NOR SF
Enova SF
Gassnova SF
Norsk helsenett SF
Siva – Selskapet for industrivekst SF
Statkraft SF
Statnett SF
Statskog SF

Handelshøyskolen BI
Nord universitet
Noregs Handelshøgskole (NHH)
Universitetet i Agder
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
UiT Norges arktiske universitet

Advokatforeningen
Akademikerne
Finans Norge
Finansforbundet
Landsorganisasjonen i Norge (LO)
Norsk Kapitalforvalterforening
Norsk Venturekapitalforening
Næringslivets hovedorganisasjon
Regnskap Norge
Revisorforeningen
Skatterevisorenes Forening
SMB Norge
Spekter
Virke
Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund

Advokatfirma DLA Piper Norway DA
Advokatfirmaet BAHR AS
Advokatfirmaet CLP DA
Advokatfirmaet Føyen AS

Advokatfirmaet Grette AS
Advokatfirmaet Hjort DA
Advokatfirmaet Haavind AS
Advokatfirmaet Pricewaterhousecoopers AS
Advokatfirmaet Schjødt AS
Advokatfirmaet Selmer AS
Advokatfirmaet Simonsen Vogt Wiig AS
Advokatfirmaet Thommessen AS
Advokatfirmaet Wiersholm AS
Advokatfirmaet Østgård DA
AGP Advokater AS
Arntzen De Besche Advokatfirma AS
Kvale Advokatfirma DA
Mitchell & Co Advokatfirma DA Garmann
SANDS Advokatfirma DA
Wikborg Rein Advokatfirma AS
Aabø-Evensen & Co Advokatfirma AS

Departementet fekk 19 høyringsinnspel. Dei følgande instansane hadde merknader til høyringsnotatet:

Brønnøysundregistra
Noregs vassdrags- og energidirektorat

Skattedirektoratet
Språkrådet
Bane NOR SF
Enova SF
Norsk helsenett SF
Statkraft SF
Statskog SF
NHH, Institutt for regnskap, revisjon og rettsvitenskap
UiT Norges arktiske universitet, Det juridiske fakultet
Advokatforeningen
Den norske Revisorforening
LO
Norsk Arkivråd

Følgande instansar hadde ingen merknader:

Forsvarsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Domstoladministrasjonen
Statistisk sentralbyrå

3 Overordna innspel

3.1 Synspunkt frå høyringsinstansane

I høyringsrunden kom det enkelte overordna innspel som blir omtalte i dette kapittelet. Innspela som gjeld dei konkrete lovframlegga, kjem fram i dei påfølgande temakapitla og er kommenterte i samband med vurderingar frå departementet.

Advokatforeningen set spørsmålsteikn ved behovet for ei eiga lov om statsføretak, men støttar likevel i all hovudsak framlegget til ny lov.

Vidare meiner Advokatforeningen at det er eit uheldig lovteknisk val å nytte både tilvisingsteknikk og å ta inn enkelte føresegner frå aksjelova i statsføretakslova. Advokatforeningen meiner derfor at ein heller berre bør bruke tilvisingar til aksjelova i staden for ein kombinasjon.

LO framhevar betydninga av medråderett i arbeidslivet og skriv følgande:

«Medbestemmelse i arbeidslivet er en demokratisk rettighet og avtaleverket må sikre at medbestemmelsen ivaretas og utøves på alle organisatoriske nivå, uavhengig av virksomhetens styringsmodell eller struktur. Arbeidslivet er i stadig endring og utvikles best gjennom aktiv bruk av de ansattes faglighet og kunnskap. Medbestemmelse er avgjørende for å ivareta de ansattes interesser og samtidig opprettholde gode offentlige tjenester. De ansattes kunnskap og kompetanse er statsforetakenes fremste ressurs og må tas bedre i bruk.

Vi har merket oss at Statnett SF i 2023 meldte overgang fra arbeidsgiverforeningen Spekter til NHO-foreningen Fornybar Norge. *LO* mener dette er uheldig. Statnett utfører forvaltningsoppgaver med utgangspunkt i hva som tjener fellesskapet best. Selskap som er statlig eid på grunn av sine viktige samfunnsoppgaver forventes å ha en særskilt uavhengighet.»

Språkrådet gir uttrykk for at det er positivt at den nye lova er på nynorsk, og påpeiker at det er i tråd med språklova og språkpolitikken.

Statkraft SF og *Statskog SF* er særleg positive til at lova blir teknologinøytral. Statkraft SF viser til at dei har same styre i Statkraft SF og Statkraft

AS, og at det derfor er eit sterkt ønske at moglegheita til å ta i bruk ny teknologi er den same i begge selskapa. Statskog SF viser til at digital signering vil spare dei for arbeid, i staden for at dei som i dag må sende signerte papirutgaver til Brønnøysundregistra.

3.2 Vurderingar frå departementet

Departementet merkar seg spørsmålet frå *Advokatforeningen* om behovet for ei eiga lov om statsføretak. I denne samanhengen viser departementet til kapittel 2 i proposisjonen om bakgrunnen for lovframlegget og særleg forarbeida til dagens lov om statsføretak som er omtalte i kapittel 2.1. Departementet vurderer at dei same omsyna som gjeld for å vidareføre statsføretak som selskapsform, også gjeld for å ha ei eiga lov om statsføretak. Departementet har også vurdert moglegheita for å lage eit nytt kapittel i aksjelova om statsføretak, i staden for ei eiga lov om statsføretak, slik som statsaksjeselskap har i aksjelova kapittel 20 og statsallmennaksjeselskap i allmennaksjelova kapittel 20. Departementet vurderer at dette ikkje er formålstenleg fordi statsføretaksforma skil seg frå aksjeselskapsforma på nokre viktige område. Å behalde ei eiga lov for statsføretak markerer desse skilja. I tillegg har departementet laga eit lovframlegg som byggjer på aksjelova, men som er særleg tilpassa statsføretaksforma, i likskap med dagens lov. Ei lov som samlar alle føresegner som er særlegne for eller tilpassa statsføretaka, vil vere enklare å forhalde seg til for brukarane av lova.

Når det gjeld innspelet frå *Advokatforeningen* om uheldig val av lovteknikk, meiner departementet at den teknikken som er vald, medverkar til å redusere omfanget av statsføretakslova. Elles viser departementet til kapittel 1 i proposisjonen som omtaler val av lovteknikk.

Departementet er einig med *LO* om at medråderett i arbeidslivet er viktig. Som følge av at statsføretak er sjølvstendige rettssubjekt, vel dei sjølv kva for arbeidsgivarforeining dei vil vere tilslutta.

Å gjere lova teknologinøytral har vore eit av de viktige måla i arbeidet med å fornye lova. Departementet er einig med *Statkraft SF* og *Statskog SF* at

dette er eit nødvendig grep for å lette arbeidsbøra til statsføretaka.

4 Formålet med lova

4.1 Gjeldande rett

Dagens statsforetakslov har ikkje ei formålsføresegn. I NOU 1991: 8 *Lov om statsforetak* er det peikt på at formålet med statsforetaksforma er at ho skal vere ei organisasjonsform for statleg forretningsmessig verksemd som blir driven med sikte på å realisere eit nærare bestemt sektorpolitisk formål. Samstundes meinte utvalet at der staten er engasjert i ordinær forretningsverksemd som ikkje er meint å skulle vareta nokon bestemte sektorpolitiske oppgåver, burde verksemda organiserast som eit heil- eller deleigd aksjeselskap, sjå m.a. NOU 1991: 8, punkta 5.3 og 5.4, side 41–46. Denne rollefordelinga mellom aksjeselskaps- og statsforetaksforma slutta departementet seg til, sjå Ot.prp. nr. 32 (1990–91) *Om lov om statsforetak*, punkt 1.3 side 13.

Den rollefordelinga mellom aksjeselskaps- og statsforetaksforma som var føresett i NOU 1991: 8 *Lov om statsforetak*, er ikkje gjennomført. I eigarskapsmeldinga, Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap – Statens direkte eierskap i selskaper*, er selskap med statleg eigardel delte inn i to kategoriar etter kva mål staten har som eigar. I kategori 1 inngår selskapa der staten har mål om høgast mogleg avkastning over tid innanfor berekraftige rammer. Selskapa i denne kategorien opererer primært i konkurranse med andre. I kategori 2 inngår selskapa der målet til staten er berekraftig og mest mogleg effektiv oppnåing av sektorpolitiske mål. Selskapa i denne kategorien opererer primært ikkje i konkurranse med andre.

Alle statsforetaka er i dag i kategori 2, unnta teke Statkraft SF. Eit fleirtal av selskapa i kategori 2 er likevel organiserte som aksjeselskap (29 av selskapa). Fleire av selskapa er også organiserte som særlovsselskap, det vil seie at det er laga ei lov spesielt for den aktuelle verksemda. Staten gir oppdrag til mange av selskapa i kategori 2, men også i nokre tilfelle selskap i kategori 1. For selskapa med oppdrag frå staten vil staten, i tillegg til eigarrolla han har, følge opp selskapa som oppdragsgivar og regulerings- og/eller tilsynsstyresmakt.

Som nemnt foreslo eit fleirtal i Sand-utvalet i NOU 2003: 34 *Mellom stat og marked* at statsforetaksloven skulle endrast ved å ta inn ei føresegn som presiserer at bruksområdet til lova er «virksomheter som ivaretar samfunnspålagte oppgaver». Dette fell saman med det synet som vart framheva i St.meld. nr. 19 (2008–2009) *Ei forvaltning for demokrati og fellesskap*, der det heiter at «statlege verksemdar som opererer i ein marknad, og som òg skal fremme viktige sektorpolitiske omsyn, bør organiserast som statsforetak». Formålet med lovendringa som vart foreslått i NOU 2003: 34, var å tydeleggjere overfor andre aktørar kva formål staten har med organisasjonsforma, og medverke til at færre verksemdar med sektorpolitiske oppgåver vart organiserte som særlovsselskap.

Ei tverrdepartemental arbeidsgruppe under leiing av det daverande Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) vurderte i 2013 konsekvensane av framlegga frå fleirtalet i Sand-utvalet om endringar i statsforetaksforma, sjå høyringsnotatet frå KMD frå 2013: *Sektorselskaper, virkemidler og effektiv måloppnåelse*. Denne arbeidsgruppa konkluderte med at det ikkje syntest å vere grunnlag for å følge opp framlegget om å endre statsforetaksloven for å gjere det tydelegare kva slags type verksemdar som skal omfattast. Arbeidsgruppa la vekt på at det ikkje var dokumentert at måten selskapsformene vart brukte på, hadde konsekvensar som gjorde ei slik endring nødvendig. Både statsforetaksforma og aksjeselskapsforma med særføresegnene for selskap som er heileigde av staten, er fleksible organisasjonsformer som gjer at dei kan brukast for ulike typar verksemdar. Arbeidsgruppa påpeikte også at fleire departement nyttar aksjeselskapsforma, men tek inn særføresegnar i vedtektene til selskapet, til dømes at viktige saker skal leggjast fram for eigar før styret gjer vedtak.

4.2 Framlegget i høyringsnotatet

Framlegget frå departementet i høyringsnotatet til ei formålsføresegn var utforma med særleg vekt

på sakshandsaminga i foretak som staten eig aleine. Framlegget lydte slik:

«Formålet med lova er å organisere dei føretaka Kongen har vedteke skal vere statsforetak, jf. § 1-1. Lova skal leggje til rette for ei saksbehandling som er tilpassa at statsforetak berre kan eigast av staten. Lova skal bidra til at statsforetak kan vareta si verksemd på ein effektiv måte.»

Departementet påpeikte at formålsføresegna ikkje gir noka føring for om ei konkret verksemd skal organiserast som eit statsforetak, som eit aksjeselskap eller som ein annan type organisasjon. Val av organisasjonsform var i høyringsnotatet regulert i framlegget til ny § 1-1. I dette ligg ingen føresetnad om å gjennomføre ei ny vurdering av organisasjonsforma for verksemdar som i dag er organiserte som aksjeselskap. Vidare påpeikte departementet at sjølv om formålet med statsforetaksloven kjem fram av forarbeida til lova og er gjort tydeleg i seinare dokument, bør formålet lovfestast i ei ny statsforetakslov. Å innføre ei formålsføresegn vil gjere tydeleg at statsforetaksforma er ei mogleg organisasjonsform der det ikkje er aktuelt med andre eigarar ved sida av staten. Ei slik formålsføresegn vil presisere bruksområdet til lova og vere eit tolkingsbidrag til lovbruken der eit selskap er stifta som statsforetak.

4.3 Synspunkt frå høyringsinstansane

Fleire høyringsinstansar er positive til at lova får ei formålsføresegn. Samstundes peiker dei på at ei formålsføresegn bør spegle det som høyringsinstansane meiner er eigenarten til statsforetaka, det vil seie deira sektorpolitiske rolle.

Advokatforeningen formulerer seg slik:

«Advokatforeningen støttar forslaget om å ta inn ein formålsbestemmelse som tydeleggjer grunnlaget for skilnader mellom statsforetakslova og aksjelovgjevinga. Den foreslåtte utforminga er etter Advokatforeningen si oppfatning likevel ikkje eigna til å oppnå dette. For det fyrste er det statsforetaka sine oppgåver innanfor viktige, sektorpolitiske, område som grunnleggjend den særlege føretaksforma. Dette tilseier at det framgår av formålsbestemmelsen at formålet med statsforetakslova er å organisere statlege verksemdar med ei sektorpolitisk oppgåve, for å bidra til at slike oppgåver kan gjennomførast på ein hensiktsmessig måte.

For det tilfellet at lovgjevar ikkje tar inn ei tilvising til statsforetak sine sektorpolitiske formål i formålsparagrafen, er den foreslåtte formålsparagrafen etter Advokatforeningen sin meining likevel dels nokså intetsigande, fordi den med setninga «formålet med lova er å organisere dei føretaka Kongen har vedteke skal vere statsforetak, jf. § 1-1» ikkje seier meir enn det som allereie følgjer av forslaget til § 1-1. Når det gjeld forslaget til § 1-2 andre punktum, så er det Advokatforeningen sitt inntrykk at lova har eit formål som strekker seg langt utover det å legge til rette for ei saksbehandling som er tilpassa at statsforetak berre kan eigast av staten. Det må leggjast til grunn at det sentrale formålet med lova, i likhet med formålet med for eksempel aksjelovene, er å beskytte føretaket sin kapital i samsvar med foretakskreditorane sine interesser og å etablere ein passande ledelsesstruktur.»

Advokatforeningen støttar på denne bakgrunn ikkje den foreslåtte formålsføresegna, men foreslår ei utforming i samsvar med framlegget frå Advokatfirmaet BAHR som dei meiner gir ei hensiktsmessig avgrensing av lovformålet. *LO* meiner også at formuleringane i forarbeida til dagens lov og BAHRs utgreiing er gode.

Språkrådet meiner at det bør kome tydeleg fram i formålsføresegna at statsforetaksforma er meint for dei statleg eigde føretaka som har samfunnsmessige og sektorpolitiske formål.

NHH skriv følgjande:

«Et mulig felles kjennetegn ved eksisterende statsforetak er at konkurs vil ha alvorlige konsekvenser. Statsforetak eier ofte kritisk infrastruktur som i vårt land skal være i offentlig eie. Foretaket har i de fleste tilfeller et sektoroppdrag i tillegg til å skulle drive effektivt. Privatisering av virksomheten som drives, vil derfor være politisk vanskelig. I en konkurssituasjon vil normalt eiendelene realiseres for å dekke kreditorenes krav. Konkurs i et statsforetak er derfor et utfall staten som eier må gjøre sitt beste for å forhindre selv om konkurs ikke vil påføre eier ytterligere finansielle forpliktelser.»

Statkraft SF viser til at verken aksjelova, allmennaksjelova eller selskapslova har ei formålsføresegn, og deira generelle oppfatning er at statsforetakslova bør vere mest mogleg lik aksjelova. *Statkraft SF* ser ikkje eit behov for at statsforetakslova skal ha ei formålsføresegn, men har ingen

sterke innvendingar mot framlegget frå departementet dersom lova skal ha ei formålsføresegn.

Statskog SF støttar at den nye lova får ei formålsføresegn, og at ei formålsføresegn mellom anna kan medverke til å framheve det som er særlege med statsforetak og dei formåla som statsforetak har.

UiT Norges arktiske universitet, Det juridiske fakultet meiner at departementet bør ha ei meir heilskapleg og framtidsretta tilnærming i arbeidet med å fornye statsforetaksloven. Dei meiner at statsforetaka kan medverke til framsteg innanfor klima- og miljøkrise som eit «adaptivt problem», og da må ansvaret og formålet deira klargjerast. Dei foreslår derfor ein ny ordlyd:

«Formålet med lova er å organisere dei foretaka Kongen har vedteke skal vere statsforetak, jf. § 1-1. Lova skal leggje til rette for ei saksbehandling som er tilpassa at statsforetak berre kan eigast av staten. Lova skal bidra til at statsforetak skal ivareta allmenne samfunns hensyn samt de spesifikke samfunnsoppgavene som vedtektene angir. Ivaretakelsen skal skje på bærekraftig vis, herunder skal virksomheten utøves med lavest mulig miljøkostnad og nøysom ressursbruk.»

Utvikling av regelverk for offentlige og private selskaper og enheter for å møte klima- og miljøkrisen ved målretting av formålsbestemmelser er ett tilgjengelig verktøy staten kan bruke i ansvarliggjøringen av, utviklingen av og eksperimenteringen med hvordan møte klima- og miljøkrisen som et adaptivt problem. Å starte med loven som regulerer de åtte statsforetakene kan fremstå som en hensiktsmessig prøvestein.»

Nokre høyringsinstansar stiller også spørsmål ved ordet «effektiv» i framlegget frå departementet til ei formålsføresegn.

Advokatforeningen skriv følgande:

«Særleg omsynet til tredjeparts interesser gjer at det kan stillast spørsmål ved om tilvisinga til omsynet til «effektiv ivaretakelse av statsforetakets virksomhet» egentlig er særleg heldig. Advokatforeningen siktar her særleg til at omsynet til eigar sine behov for effektiv verksemdutøving frå lovgjevar si side ikkje utan vidare gjev gjennomslag ved utforminga av øvrig lovgjeving om organisering av næringsverksemd. Tvert om er det Advokatforeningen sitt inntrykk at formålet ved utforminga av slik lovgjeving er å ivareta eigar sine interesser og

tredjepart sine interesser på ein balansert måte. Ved å innta ei tilvisning til effektiv verksemdsutøving i formålsparagrafen kan dette ved tolkningstvil takast til inntekt for at dette omsynet skal gjevast forrang framfor for eksempel omsynet til kreditorinteresser.»

NVE peiker på at omgrepet effektivitet kan nyttas i fleire tydingar, da det kan omfatte både formålseffektivitet og kostnadseffektivitet. *NVE* meiner derfor at det bør stå i forarbeida kva ein meiner med effektivitet.

UiT Norges arktiske universitet, Det juridiske fakultet meiner at «effektiv» er det einaste verdiladde ordet i formålsføresegna, men at ordet gir lite rettleiing.

4.4 Vurderingar frå departementet

4.4.1 Samfunnsoppdrag eller verksemd

Departementet deler fleire av synspunkta til høyringsinstansane. Departementet er samd i at det som er eigenarten med statsforetaka bør kome tydeleg fram i formålsføresegna. I forarbeida til den gjeldande lova kjem det tydeleg fram at statsforetak skulle vere eit instrument for å oppnå statlege sektorpolitiske mål, jf. Ot.prp. nr. 32 (1990–91) *Om lov om statsforetak*, side 13. Likevel er det ikkje berre statsforetaka som kan ha ei sektorpolitisk rolle gjennom statleg eigarskap. Departementet syner til at også andre selskap som staten eig, som er organiserte som statsaksjeselskap eller særlovselskap, kan ha ei sektorpolitisk rolle. Det er bakgrunnen for at departementet i høyringsnotatet foreslo å ikkje nytte omgrepet «sektorpolitisk» i formålsføresegna. Eit anna viktig omsyn når formålsføresegna i statsforetakslova skal utformast, er at alle dagens statsforetak, og eventuelle nye statsforetak som staten opprettar, skal vere ramma inn av formålsføresegna. Som nemnt i punkt 3.1 er alle statsforetaka, unntatte Statkraft SF, i kategori 2 i statens kategorisering av selskap. Målet med staten sitt eigarskap for desse selskapa er ei berekraftig og mest mogleg effektiv oppnåing av sektorpolitiske mål. For Statkraft SF er derimot målet med den statlege eigarskapen høgast mogleg avkastning over tid innanfor berekraftige rammer. Departementet meiner at ei formålsføresegn må ha ein ordlyd som ikkje ekskluderer Statkraft SF og eventuelle nye statsforetak som staten opprettar. Departementet vurderer at formuleringa «statsforetak berre kan eigast av staten» i første punktum både får fram eigenarten ved statsforetaka og samstun-

des ikkje ekskluderer Statkraft SF og eventuelle nye statsforetak. At eit statsforetak ikkje kan seljast og det er uaktuelt med andre eigarar ved sida av staten, markerer på ein særskild måte langsiktigheit og stabilitet i det statlege eigarskapet for statsforetak. Dette er viktig å få fram i formålsføresegna på bakgrunn av dei viktige samfunnsplagde oppgåvene statsforetaka varetek gjennom mellom anna å eige kritisk infrastruktur og forvalte naturressursar.

Alle statsforetak som har eit sektorpolitisk mål har eit samfunnsoppdrag. Ved å ta inn «samfunnsoppdrag» i andre punktum i formålsføresegna kjem det fram at det er løysinga av viktige samfunnsplagde oppgåver som i mange tilfelle grunnjev den særlege foretaksforma. Omgrepet «verksemd» synleggjer samstundes at statsforetakslova også gjeld for dei statsforetaka som ikkje har eit definert samfunnsoppdrag, men som likevel er organisert etter lova, irekna Statkraft SF.

4.4.2 Effektivitet

Når det gjeld omgrepet «effektiv», er departementet samd med høyringsinstansane i at dette må vere definert i forarbeida fordi omgrepet kan nyttast i fleire tydingar. NHH peikte i denne samanhengen på at eit mogleg felles kjenneteikn på statsforetaka er å forhindre konkurs. NHH syner til at statsforetaka i dei fleste tilfella har eit sektoroppdrag i tillegg til å drive effektivt, og derfor vil det vere politisk vanskeleg å gjere verksemda privat. NHH meiner derfor at konkurs i eit statsforetak er eit utfall staten som eigar må gjere sitt beste for å forhindre, sjølv om konkurs ikkje vil påføre eigaren ytterlegare finansielle forpliktingar. *Advokatforeningen* hadde liknande betraktningar knytte til omgrepet «effektiv» i formålsføresegna og peikte mellom anna på at det sentrale formålet med lova er, i likskap med aksjelova, å beskytte kapitalen til statsforetaka i tråd med kreditorane sine interesser og å etablere ein passende leiingsstruktur. *Advokatforeningen* meiner derfor at framlegget er uheldig fordi der det er tvil om tolkinga, kan føresegna takast til inntekt for at eigarinteressa går framfor tredjepartsinteressa. *NVE* peikte på at effektivitet kan tyde både formålseffektivitet og kostnadseffektivitet, og at departementet bør klargjere dette i forarbeida. Departementet vurderer at effektivitet i denne samanhengen inneber både formålseffektivitet og kostnadseffektivitet. Lova skal medverke til at statsforetaka oppnår formålet sitt, og til at dei blir drivne på ein ansvarleg måte med tanke på økonomi, budsjett og ressursbruk. Både eigarinter-

resser og tredjepartsinteresser skal takast vare på, og statsforetaka sitt ansvar for å forhindre konkurs inngår i dette.

UiT, Det juridiske fakultet påpeikte at den nye statsforetakslova gir ei god moglegheit til å synleggjere ansvaret og rollene til statsforetaka med omsyn til klima- og miljøkrisa. *UiT* meiner at formålsføresegna bør reflektere det. Departementet vurderer at omsynet til effektivitet også inneber omsynet til berekraft som omfattar både klima og miljø, økonomi og sosiale forhold. Effektivitet handlar om å bruke ressursar på ein måte som gir mest mogleg nytte med minst mogleg sløsing. Dette er essensielt for berekraft, då det reduserer belastninga på miljøet og bevarer ressursar for framtidige generasjonar.

I denne samanhengen viser departementet til Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap – Statens direkte eierskap i selskaper* punkt 5 og det som er nemnt om kategori 1 og 2 selskap i punkt 3.1 og 4.1.1 i proposisjonen. I omtalen av staten sitt mål som eigar i denne meldinga går det fram at kategori 1 selskapa skal drive innanfor berekraftige rammer, noko som føreset at selskapa balanserer økonomiske, sosiale og miljømessige forhold på ein måte som bidreg til høgast mogleg avkastning over tid utan å redusere moglegheita for at komande generasjonar kan få dekt sine behov. For kategori 2 selskapa går det fram at å vere berekraftig føreset at selskapa balanserer økonomiske, sosiale og miljømessige forhold på ein måte som bidreg til langsiktig måloppnåing utan å redusere moglegheita for at komande generasjonar kan få dekt sine behov.

4.4.3 Framlegg

På bakgrunn av dette har departementet omarbeidd formålsføresegna. Departementet vurderer at formålsføresegna i framlegget til ny lov tydeleggjer både at staten er den einaste eigaren av statsforetak, at statsforetak har viktige samfunnsoppdrag eller anna verksemd og at statsforetaka skal driftast effektivt. Departementet vurderer også at formålsføresegna bør vere den første føresegna i statsforetakslova, og ikkje kome etter føresegna om verkeområde. Departementet foreslår derfor at formålet med lova skal stå i ny § 1-1. Når det gjeld første punktum i framlegget til formålsføresegna som var på høyring, er departementet samd med *Advokatforeningen* i at dette ikkje seier noka anna enn det som allereie kjem fram av lova i framlegget til ny § 1-1 og § 2-1. Departementet vurderer at første punktum i framlegget som var

på høyring ikkje gir retning for tolkinga av dei andre føresegnene i lova, slik som ei formålsføresegn skal, og har derfor valt å ta ut første punktum.

5 Forholdet til anna lovgiving

5.1 Gjeldande rett

Det følger av statsforetaksloven § 4 første punktum at forvaltningslova ikkje gjeld for statsforetak. Vidare følger det av § 4 andre punktum at tenestevistlova og statstilsettelova ikkje gjeld for tilsette i statsforetaka. Dette er fordi statsforetaka er sjølvstendige rettssubjekt som ikkje er ein del av staten, og derfor er dei som arbeider i verksemda, heller ikkje tilsette i staten.

5.2 Framlegget i høyringsnotatet

Departementet sitt framlegg i høyringsnotatet var å vidareføre gjeldande rett i ny § 1-6.

5.3 Synspunkt frå høyringsinstansane

Det var berre tre høyringsinstansar som hadde synspunkt om statsforetakslova sitt forhold til anna lovgiving.

Norsk arkivråd og *NVE* meiner at departementet burde omtale forholdet til offentleglova i forarbeida.

NVE meiner i tillegg at forarbeida burde innehalde ein omtale av miljøinformasjonslova av pedagogiske grunnar, men trekkjer det særleg fram i relasjon til Statnett SF. *NVE* meiner at forarbeida burde presisere om offentleglova og miljøinformasjonslova gjeld for Statnett SF.

Norsk arkivråd meiner at framlegget til ny § 1-8, som gjeld utarbeiding og oppbevaring av føretaksdokumentasjon, må vise til den nye arkivlova og at statsforetakslova bør vise til dei arkivfaglege prinsippa, jf. ny arkivlov § 4 andre ledd.

Statskog SF viser til at fleire av statsforetaka har behov for ferdsel i utmark, og foreslår derfor at statsforetakslova får følgande føresegn: «Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag § 4 bokstav a gjelder tilsvarende ved utøvelse av offentlig oppsyns- og tilsynsoppdrag bestemt av departementene.»

5.4 Vurderingar frå departementet

5.4.1 Offentleglova

Da statsforetaksloven tredde i kraft i 1991, følgde det av § 4 første ledd første punktum at offentleglova ikkje gjaldt for statsforetaka. Dette vart oppheva i 2009 som følge av ny offentleglov der verkeområdet til offentleglova vart utvida til å også gjelde for sjølvstendige rettssubjekt, sjå Ot.prp. nr. 102 (2004–2005) *Om lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova)*. Det følger av offentleglova § 2 første ledd bokstav c at lova gjeld for «sjølvstendige rettssubjekt der stat, fylkeskommune eller kommune direkte eller indirekte har ein eigardel som gir meir enn halvparten av røystene i det øvste organet i rettssubjektet». Det øvste organet i statsforetaka er føretaksmøtet der eigardepartementet utøver det øvste myndet, jf. statsforetaksloven § 38 første ledd. Den tidlegare tilvisinga i statsforetaksloven til at offentleglova ikkje gjeld for statsforetaka, vart derfor oppheva. Offentleglova gjeld likevel ikkje for sjølvstendige rettssubjekt som «hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på same vilkår som private.» jf. offentleglova § 2 andre ledd. Spørsmålet om eit statsforetak er omfatta av offentleglova må derfor vurderast på bakgrunn av dette. For Statkraft SF er det gjort direkte unntak frå offentleglova i offentlegforskrifta, sjå § 1 første ledd bokstav g. I tillegg gjeld ikkje offentleglova for enkelte dokument frå Enova SF, Gassnova SF og Statnett SF, jf. offentlegforskrifta § 1 tredje ledd bokstav e, f og j.

Departementet har vurdert moglegheita for å ta inn ei tilvising i den nye statsforetakslova om at offentleglova som utgangspunkt gjeld for statsforetaka. Dette kan vere pedagogisk for dei som bruker lova i det daglege, men først og fremst for offentlegheita som ønskjer å be om innsyn i dokumenta frå statsforetaka.

Likevel kan ei slik tilvising vere i strid med noko av bakgrunnen for at føresegnene om verkeområdet til offentleglova ble endra i ny offentleglov. I Ot.prp. nr. 102 (2004–2005) *Om lov om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd*

(*offentleglova*) s. 36 uttalte det daverande Justis- og politidepartementet blant annet følgende:

«Eit viktig punkt i departementet sitt forslag er at verkeområdet til offentleglova i framtida berre bør regulerast i offentleglova og forskrifta til lova. Som ein konsekvens av dette foreslår departementet at føresegnene som gjer unntak frå verkeområdet til offentleglova i lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak og i særlovgevinga elles, skal opphevast samtidig med at den nye offentleglova tek til å gjelde. Departementet meiner at ei løysing der det ikkje lenger skal gjerast unntak frå verkeområdet i særlovgevinga, vil gi ein meir oversiktleg rettstilstand og ikkje minst sikre ei meir konsekvent behandling. For fleire av rettssubjekta som blir omfatta av lova etter denne endringa, og som ikkje fell utanom fordi dei driv næringsverksemd i direkte konkurranse med private, vil det ikkje vere aktuelt å gjere unnatak i forskrift. For nokre av desse vil det likevel vere aktuelt å halde oppe gjeldande rettstilstand i forskrifter ut frå retningslinjene som det er gjort greie for ovanfor.»

Av omsyn til å unngå feil tolking av verkeområdet til offentleglova, vurderer departementet at statsforetakslova ikkje bør innehalde ei tilvising til offentleglova.

Når det gjeld innspelet frå NVE som ønskte ei avklaring av om offentleglova gjeld for Statnett SF, viser departementet igjen til offentleglova § 2 andre ledd og forarbeida til offentleglova.

5.4.2 Miljøinformasjonslova

Departementet viser til innspelet frå NVE som også ønskte ei avklaring av om miljøinformasjonslova gjeld for Statnett SF. Det følger av miljøinformasjonslova § 4 (1) at lova gjeld for offentlege organ og verksemdar som er etablert i Norge. Vidare følger det av miljøinformasjonslova § 5 at statsforetak kan vere offentleg organ som skal følgje reglane om slike i miljøinformasjonsloven kapittel 3, eller offentleg verksemd som skal følgje reglane om verksemdar i kapittel 4. Det avheng mellom anna av verkeområdet for offentleglova, ettersom definisjonen av offentleg organ i § 5 dels viser til offentleglova § 2 og dels har like kriterium for kva som skal reknast som eit offentleg organ. Departementet vurderer derfor at spørsmålet om eit statsforetak er omfatta av miljøinformasjons-

lova må ein vurdere konkret på bakgrunn av disse føresegnene. Klagenemnda for miljøinformasjon sitt vedtak i sak 2013/1 om Statskog SF gjev eit døme på korleis ein avgjer om eit statsforetak er eit offentleg organ eller ei offentleg verksemd etter miljøinformasjonslova:

«Nemnda legger etter dette til grunn at Statskog ikke er et «forvaltningsorgan som er omfattet av offentleglova § 2», som nevnt i mil. § 5 første ledd bokstav a. Fordi Statskog utfører noen forvaltningsoppgaver for staten og er heleid av staten ved Landbruks- og matdepartementet, skal foretaket som utgangspunkt anses som et «offentlig organ» i henhold til mil. § 5 første ledd bokstav b. Dette gjelder imidlertid ikke for aktiviteter Statskog driver i konkurranse med private. Statskog har opplyst at all aktivitet innenfor virksomhetsområdet skog drives i konkurranse med private. Skogsdriften faller derfor utenfor mil. § 5 første ledd bokstav b. Skogsdriften faller også utenfor mil. § 5 første ledd bokstav c i og med at den ikke knytter seg til Statskogs forvaltningsoppgaver. Nemnda legger etter dette, i likhet med partene, til grunn at Statskog, i egenskap av skogbruker, ikke er et «offentlig organ» som definert i mil. § 5 første ledd. Dette innebærer at allmennhetens rett til miljøinformasjon om skogsdriften reguleres av reglene i mil. kapittel 4, som gjelder miljøinformasjon om virksomhet, og at klagenemnda for miljøinformasjon er rett myndighet i denne saken.»

5.4.3 Arkivlova

Gjeldande arkivlov gjeld ikkje for statsforetaka. I forslag til ny arkivlov som har vore på høyring, foreslo det daverande Kulturdepartementet ein heimel til å gi forskrift om at heile eller delar av arkivlova skal gjelde for sjølvstendige rettssubjekt som er omfatta av offentleglova § 2 første ledd første punktum bokstav c eller d som ikkje hovudsakleg driv næring i konkurranse med og på same vilkår som private. Heimelen vil kunne nyttast for enkelte rettssubjekt, men ikkje grupper av rettssubjekt. Når det gjeld høyringsinnspelet frå Norsk Arkivråd om å vise til dei arkivfaglege prinsippa i lova, vurderer departementet at dette ikkje er nødvendig fordi desse prinsippa vil stå i den nye arkivlova som statsforetaka uansett må etterleve dersom forskriftsheimelen i den nye arkivlova vil nyttast.

5.4.4 Motorferdsellova

Når det gjeld *Statskog SF* sitt framlegg om å ta inn ei føresegn i statsføretakslova om at motorferdsel i utmark er tillate for statsføretaka, vurderer departementet at dette på noverande tidspunkt ikkje er nødvendig. Dersom det i framtida viser seg at avgrensingar i motorferdsellova får mykje å

seie for moglegheita som statsføretaka har til å drive ei effektiv verksemd, kan departementet vurdere behovet på nytt. Departementet har på noverande tidspunkt ikkje fått slike tilbakemeldingar frå fleire statsføretak. Det må i den forbindelse også vurderast om ei slik føresegn bør stå i statsføretakslova eller motorferdsellova.

6 Stifting av statsforetak

6.1 Gjeldande rett

Kapittel 2 i statsforetaksloven inneheld nærare reglar om stifting av eit statsforetak. Kapitlet inneheld tre føresegner. Paragraf 7 fastset at vedtak om oppretting av eit statsforetak skal gjerast av Kongen i statsråd. Forma «Kongen i statsråd» betyr at vedtaket skal gjerast ved kongeleg resolusjon, og at myndet ikkje kan delegerast, sjå NOU 1991: 8 *Lov om statsforetak*, side 78–79 om grunngevinga til at vedtaket skal gjerast av Kongen i statsråd.

Vedtaket skal oppgi kva departement som skal representere staten som eigar av foretaket, og uttrykkjeleg namngi foretaket som eit statsforetak. Etter at det ved kongeleg resolusjon er gjort vedtak om å opprette eit statsforetak, skal eigardepartementet etter § 8 i statsforetaksloven opprette eit datert og underskrive stiftingsdokument. Føresegna oppgir dei forholda som i det minste skal fastsetjast i stiftingsdokumentet. Statsforetaket blir rekna som stifta når stiftingsdokumentet er oppretta, og frå dette tidspunktet er foretaket eit eige rettssubjekt med evne til å pådra seg rettar og forplikningar. Etter statsforetaksloven § 9 skal foretaket meldast til Føretaksregisteret seinast seks månader etter at stiftingsdokumentet er oppretta.

6.2 Framlegget i høyringsnotatet

Departementet foreslo å flytte nokre føresegner frå dagens lov til nytt kapittel 2 om stifting av statsforetak. I all hovudsak er endringane i den nye lova i kapittel 2 foreslått for å bringe lova meir i samsvar med aksjelova.

Departementet viste i høyringsnotatet til at reglane om korleis eit statsforetak blir stifta, er atskillig enklare enn reglane om stifting av eit aksjeselskap i aksjelova kapittel 2. Reglane i aksjelova skal skape notoritet omkring stiftinga og mellom anna vareta omsynet til at dei som vurderer å teikne aksjar i selskapet, får slik informasjon om selskapet som kan påverke om dei teiknar aksjar. Reglane er også tilpassa at selskapet blir

eigd gjennom aksjar, og at det kan vere fleire aksjeeigarar. Dessutan skal det vere mogleg å dokumentere den nemnde informasjonen i ettertid, mellom anna kva som faktisk vart vedteke av stiftaren. Reglane i aksjelova skal også sørge for at selskapet faktisk blir tilført den kapitalen det etter teikningsgrunnlaget skal få.

Departementet vurderte at dette er omsyn som ikkje gjeld for statsforetaka. Ved at Kongen i statsråd skal gjere det grunnleggjande vedtaket og eigardepartementet skal opprette stiftingsdokumentet, blir den nødvendige notoriteten sikra. Det er ikkje behov for å sikre staten ytterlegare informasjon omkring selskapsetableringa ved å gi reglar om dette i lova. Departementet vurderte likevel at det var behov for at lova inneheld føresegner som klargjer staten si forplikning til å tilføre den kapitalen som vart vedteken ved skipinga av foretaket. Departementet foreslo derfor å flytte nokre av dagens føresegner til kapitlet om stifting av statsforetak, mellom anna framlegget til ny § 2-4 i høyringsnotatet som fører vidare § 13 andre ledd i den gjeldande lova. Føresegna stiller særlege krav til innhaldet i stiftingsdokumentet der innskotet frå staten er andre eige-delar enn pengar, mellom anna om verdsetjinga av eit slikt innskot. Etter føresegna skal verdsetjinga stadfestast av ein revisor.

Departementet foreslo også å fjerne nokre av minstekrava for kva vedtektene skal innehalde, slik at dei samsvarer betre med minstekrava i aksjelova. Departementet foreslo derimot å behalde minstekravet om kva saker som skal bli handsama i foretaksmøtet. Betre samsvar med aksjelova var også grunngevinga for å endre fristen for når foretaket må meldast til Føretaksregisteret etter at stiftingsdokumentet er oppretta, frå seks til tre månader.

Departementet foreslo også å endre tidspunktet for når eit statsforetak kan erverve rettar og pådra seg plikter, vere part i avtalar med private og offentlege styresmakter og ha partsstilling overfor domstol og andre styresmakter. Etter gjeldande lov § 8 andre ledd kan statsforetaka gjere dette allereie når stiftingsdokumentet er oppretta, jf. dagens § 3. Dette er i motsetning til

det som gjeld for aksjeselskap, som etter aksjelova § 2-20 første ledd før registreringstidspunktet ikkje kan erverve andre rettar og pådra seg andre forpliktingar enn det som kjem fram av stiftingsdokumentet. Reguleringa i statsforetaksloven § 8 andre ledd andre punktum vart ikkje endra i samband med endringane i statsforetaksloven i 2002, som oppheva det tidlegare statlege garanti-ansvaret for forpliktingane til føretaket og innførte den no gjeldande føresegna i statsforetaksloven § 4 a om at staten har avgrensa ansvar for forpliktingane til føretaket. Departementet vurderte derfor at endringa av ansvarsforma også bør få konsekvensar for kva rettar og plikter føretaket kan erverve og pådra seg før registreringa. Det er først når føretaket er registrert, at kreditorane kan vere visse på at staten har tilført føretaket dei verdiane som er oppgitt i stiftingsdokumentet. Det betyr også at statsforetak bør ha avgrensa rett til å pådra seg plikter utover det som er vedteke i stiftingsdokumentet før registrering, slik som for eit aksjeselskap. For plikter som statsforetaket pådreg seg før registrering i Føretaksregisteret, foreslo departementet at aksjelova § 2-20 andre og tredje ledd blir gitt tilsvarende bruk. Det betyr mellom anna at for forpliktingar som er pådregne i namnet til statsforetaket før registreringa, og som føretaket ikkje heftar for etter stiftingsdokumentet eller lov, er det dei som har inngått forpliktinga, som er personleg og solidarisk ansvarlege når ikkje anna må reknast som avtalt med kreditor. Ved registreringa overtek føretaket forpliktinga. Frå same tidspunkt fell det personlege ansvaret bort.

6.3 Synspunkt frå høyringsinstansane

Høyringsinstansane hadde synspunkt knytte til to av føresegnene i framlegget til nytt kapittel 2 om stifting av statsforetak, det gjeld § 2-3 om minstekrav til vedtektene og § 2-4 om innskot med andre egedelar enn pengar.

6.3.1 Minstekrav til vedtektene

Brønnøysundregistra stiller spørsmål ved om den nye statsforetakslova bør vidareføre minstekravet til vedtektene om kva for saker som skal bli handsama på føretaksmøtet, jf. framlegget i høyringsnotatet til ny § 2-3 første ledd nr. 4, når aksjelova § 2-2 ikkje lenger har eit slikt minstekrav.

Statkraft SF er generelt positive til at lovfesta krav til vedtektene i størst mogleg grad samsvarer med minstekrava i aksjelova. I tillegg meiner

høyringsinstansen at dagens minstekrav i statsforetaksloven § 10 nr. 4 om kva for departement statsforetaket høyrer under, er unødvendig.

6.3.2 Innskot med andre egedelar enn pengar

Bane NOR SF og *Statkraft SF* støttar framlegget frå departementet i ny § 2-4 framfor ei generell tilvising til § 2-6 i aksjelova.

NHH meiner at departementet bør vurdere nærare kva omgrepet «verkeleg verdi» inneber ved tingsinnskot og utbyte før omgrepet tas inn i ny statsforetakslov, og uttaler mellom anna følgande:

«Bruk av virkelig verdi er langt fra uproblematisk. Et hovedproblem er at det ikke alltid er klart hva begrepet «virkelig verdi» betyr i regnskapsmessig sammenheng. Også beregning av virkelig verdi kan være problematisk i mange sammenhenger og spesielt i tilfeller hvor eien- deler (og forpliktelser) som skytes inn ikke har markedsverdi og i tillegg er underlagt restriksjoner. Verdien må da estimeres.

NHH peiker på at dei uansett er samde med departementet i at verdiane under kvar omstende bør grunnrivast godt og atterast av revisor slik som framlegga i høyringsutkastet § 2-4 og § 3-3, og uttaler følgande:

«Dette er nødvendig selv om statsforetak bare har en eier. Kreditorer og andre som er interessert i å analysere foretakets risiko og lønnsomhet, må kunne stole på at verdier som skytes inn eller tas ut er reelle. Grunnlaget for verdsettelsen bør derfor også formidles i årsrapporten eller på annen hensiktsmessig måte.»

NHH reiser også spørsmålet om tingsinnskot ved oppretting av eit statsforetak skal reknast som statleg tilskot eller eigenkapitalinnskot. *NHH* meiner at dette ikkje er avklart, og at departementet bør avklare dette spørsmålet i forbindelse med eller etter at loven tek til å gjelde.

6.4 Vurderingar frå departementet

6.4.1 Minstekrav til vedtektene

Når det gjeld innspelet frå *Brønnøysundregistra* om behovet for å føre vidare gjeldande lov § 10 nr. 7, viser departementet til framlegget til ny § 2-3 første ledd bokstav d som må sjåast i samanheng

med framlegget til ny § 4-3 andre ledd. Ny § 4-3 andre ledd fastset kva saker som skal handsamast og vedtakast på det ordinære føretaksmøtet. På grunn av samanhengen mellom desse føresegnene vurderer departementet at den nye lova også bør innehalde eit slikt minstekrav til vedtektene som angir kva saker som skal handsamast på føretaksmøtet.

6.4.2 Innskot med andre egedelar enn pengar

Når det gjeld verdsetjing av tingsinnskot til «verkeleg verdi» når eit statsforetak blir stifta, viser departementet til høyringsfråsegna frå *NHH*. Departementet er samd i at det kan vere behov for å greie ut nærare kva omgrepet «verkeleg verdi» inneber for statsføretaka. Departementet vurderer at dette kan gjerast på eit seinare

tidspunkt etter at lova tek til å gjelde. Departementet har derfor teke ut omgrepet «verkeleg verdi» i lovframlegget og fører vidare statsforetaksloven § 13 andre ledd i ny § 2-4. Ei verdsetjing skal i alle tilfelle underbyggjast godt, og ein revisor skal attestere verdsetjinga

NHH uttaler også at problemstillinga knytte til omgrepet «verkeleg verdi» heng saman med spørsmålet om rekneskapsmessig handsaming av tingsinnskot når eit statsforetak blir stifta, og meiner at departementet må avklare dette. Departementet er samd med *NHH* i at disse problemstillingane har ein samanheng, og vurderer at problemstillingane kan utgreiast på eit seinare tidspunkt. Det må i den forbindelse også vurderast om desse spørsmåla skal avklarast i statsforetakslova eller anna regelverk, til dømes rekneskapslova.

7 Kapitalreglane

7.1 Gjeldande rett

Dei sentrale reglane om kapitaltilhøva til statsforetaket er samla i kapittel 4 i lova, som har overskrifta «Statens innskudd i foretaket. Utdeling av foretakets midler». Enkelte av reglane i kapittel 4 vart endra med lov 20. desember 2002 nr. 88 i samband med endringa av ansvarsforma til eit statsforetak med avgrensa ansvar.

Kapittel 4 inneheld i alt seks føresegnar. Paragraf 12 fastset eit krav om at statsforetaket heile tida skal ha forsvarleg eigenkapital, § 13 gjeld innskotsplikta staten har ved stiftinga av foretaket, § 14 gjeld forhøgning av innskotskapitalen frå staten ved nyinnbetaling, § 15 gjeld forhøgning av innskotskapitalen frå staten utan nyinnbetaling, § 16 gjeld nedsetjing av innskotskapitalen, og § 17 gjeld utbyte til staten. Kapitalreglane er utforma med utgangspunkt i tilsvarende reglar i aksjelovgivinga, men er betydeleg forenkla samanlikna med desse. Reglane er ikkje ajourførte med gjeldande aksjelovgiving.

7.2 Framlegget i høyringsnotatet

Paragraf 12 i den gjeldande lova fastset at foretaket skal ha ein forsvarleg eigenkapital, og har reglar om pliktene til styret om eigenkapitalen blir lågare enn forsvarleg. Føresegna vart endra med lov 20. desember 2002 nr. 88 og har som modell aksjelova §§ 3-4 og 3-5, slik desse føresegnene lydde da.

Departementet foreslo å tilpasse krava i statsforetakslova til forsvarleg kapital m.m. til reglane i aksjelova § 3-4 om krav om forsvarleg eigenkapital og likviditet og § 3-5 om handleplikt ved tap av eigenkapital, slik desse reglane no lyder etter endringar seinast ved lov 14. juni 2013 nr. 40 (aksjelova § 3-4) og lov 14. desember 2018 nr. 95 (aksjelova § 3-5). Krava til forsvarleg eigenkapital og handleplikta ved tap av eigenkapital har samanheng med ansvarsavgrensinga til eigarane, og det er derfor ingen avgjerande grunn til at reglane i statsforetakslova skal vere annleis utforma enn dei tilsvarende reglane i aksjelova. Departementet

foreslo å dele no gjeldande § 12 opp i to paragrafar, etter mønster av dei tilsvarende føresegnene i aksjelova, der den eine paragrafen fastset kravet om forsvarleg eigenkapital og likviditet, og den andre regulerer handleplikta foretaket har dersom eigenkapitalen blir lågare enn forsvarleg ut frå risikoen ved og omfanget av verksemda i selskapet. Sjå lovframlegget i høyringsnotatet §§ 3-1 og 3-2.

Departementet foreslo i høyringsnotatet å flytte § 13 i gjeldande lov, som regulerer innskotet frå staten ved stiftinga av foretaket, til kapitlet om stiftinga av foretaket. Departementet foreslo i tillegg enkelte endringar i innhaldet.

I motsetning til det som gjeld for eit aksjeselskap, stiller ikkje statsforetaksloven eit lovbestemt minstekrav til innskotet frå staten. Etter aksjelova § 3-1 første ledd gjeld eit minstekrav på 30 000 kroner for aksjekapitalen i aksjeselskap. Det lovbestemte kravet til minste aksjekapital fungerer først og fremst som ei sperre mot uønskt bruk av aksjeselskapsforma. Kravet har lite å seie for dekningsmoglegheitene kreditorane har, eller interessa aksjonærane har i tilførsel av kapital til selskapet, sjå den nærare vurderinga i utgreiinga *Forenkling og modernisering av aksjeloven*, punkt 5.5.2 (side 64 flg.). Det verkar lite sannsynleg at staten etablerer statsforetak utan å tilføre kapital for å realisere formålet med foretaket, og dette omsynet blir derfor anteke å vere lite gjeldande når staten vurderer å organisere ei verksemd som statsforetak. Departementet foreslo derfor å ikkje innføre nokon bestemt minimumskapital for statsforetaka.

Departementet foreslo å ikkje vidareføre særregelen om innskot frå staten ved stiftinga av eit statsforetak i § 13 første ledd første punktum i lova. Dette har samanheng med reglane om det avgrensa ansvaret staten har for foretaket. Departementet legg også til grunn at staten vil gjere ei vurdering av storleiken på innskotet når foretaket blir oppretta. Statsforetaksloven § 13 andre ledd gjeld når innskotet frå staten består av andre formuesverdiar enn pengar, irekna når ei igangverande verksemd blir brukt som innskot. Paragraf 13 andre ledd tredje punktum i lova gjeld

verdsetjinga av innskotet og har som formål å sikre at foretaket verkeleg blir tilført verdiar tilsvarende beløpet som er oppført som innskot frå staten i stiftingsdokumentet og vedtektene. Føresegna er utforma etter modell av aksjelova 1976 § 2-4 tredje ledd første punktum. Dei tidlegare føresegnene i aksjelova av 1976 om innskot i form av andre gjenstandar enn pengar, er no avløyste av dei meir omfattande reglane i den no gjeldande aksjelova § 2-6 om utgreiing om aksjeinnskot med andre eignedelar enn pengar og særskilde rettar og § 2-7 om innskot med andre eignedelar enn pengar. Departementet vurderte at føresegnene i statsforetakslova kunne formast ut med utgangspunkt i desse føresegnene. Reglane i aksjelova har til formål å gi informasjon til aksjeteiknarane og eksisterande aksjeeigarar om kva som blir skote inn, og korleis dette er verdsett. I tillegg skal det givast informasjon om teikningskursen per aksje og talet på nye aksjar som blir teikna, slik at ein ser korleis teikninga vil påverke eigardelen ein har.

Dette er omsyn som også kan gjere seg gjeldande i statsforetaka, sjølv om det er staten som både står bak opprettinga av foretaket og skyt inn heile kapitalen. Aksjelovgivinga inneheld ikkje unntak om utgreiing for tilfelle med heileigde selskap eller der alle dei eksisterande aksjeeigarane skyt inn sin forholdsmessige del. Dette er fordi reglane om utgreiing skal vareta fleire omsyn enn berre informasjon til nye teiknarar eller informasjon som gjer at eksisterande aksjeeigarar kan vurdere den potensielle utvatninga. Reglane skal mellom anna også medverke til å bevisstgjere styret om verdsetjinga, tydeleggjere ansvaret, sikre offentlegheit om utgreiinga og notoritet om avgjerdsgrunnlaget og klargjere kva revisor har stadfesta. Departementet bad om innspel frå høyringsinstansane på om det kunne vere behov for å gi reglane om utgreiing i aksjelova § 2-6 tilsvarende bruk, alternativt at den no gjeldande regelen i statsforetakslova § 13 andre ledd vart erstatta av følgande føresegn:

«Er innskotet til staten andre formuesverdiar enn pengar, skal ein i stiftingsdokumentet opplyse om kva som skal skytast inn, og verdien av innskotet. Innskotet skal vurderast til verkeleg verdi, med mindre det følger av rekneskapslova at innskotet skal først vidare til balanseførte verdiar. Tidspunktet for verdsetjinga kan tidlegast vere fire veker før stiftinga av foretaket, jf. § 2-2. Ei stadfesting frå revisor om at innskotet ikkje er verdsett høgare enn tillate etter andre punktum, skal leggjast ved stiftingsdokumentet.» Sjå § 2-4 i lovframlegget i høyringsnotatet.

Paragraf 14 i gjeldande lov gjeld forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling. Føresegna svarer til reglane om forhøging av aksjekapitalen i aksjelova kapittel 10, men er betydeleg enklare enn desse reglane. Føresegnene i aksjelova må sjåast i samanheng med at det i eit aksjeselskap kan vere fleire aksjeeigarar som ønskjer å delta i ei kapitalforhøging, og ei kapitalforhøging gjennom ein såkalla retta emisjon kan brukast til å få nye eigarar inn i selskapet. Det er derfor nødvendig at dei som vurderer å teikne aksjar, får informasjon som kan ha noko å seie for aksjeteikninga, både om eigen eigardel og om kva for nye aksjeeigarar som kan kome inn. Departementet vurderte at dette ikkje er spørsmål som er aktuelle for statsforetaka, der det berre er staten som kan teikne den nye kapitalen. Det må leggjast til grunn at staten kan sikre seg relevant informasjon på annan måte. Tilføring av ny kapital til statsforetak krev budsjettdekning etter dei ordinære prosedyrane for statsbudsjettet og økonomiregelverket i staten. Departementet kunne derfor ikkje sjå at det for statsforetaka trengst reglar om styrefullmakt til å forhøje innskotskapitalen etter mønster av reglane i aksjelova kapittel 10 II. Departementet vurderte det likevel slik at styret bør ha ei viss rolle i kapitalforhøginga ved nyinnbetaling. Forvaltninga av foretaket høyrer under styret. Etter framlegget skal styret fastsetje planar og budsjett for verksemda og halde seg orientert om gjennomføringa av formålet og den økonomiske stillinga til foretaket. Styret er derfor også nærast til å foreslå, og grunngi behovet for, å forhøje innskotskapitalen ved nyinnbetaling. Departementet vurderte derfor at statsforetakslova i likskap med aksjelova burde ha føresegner om at styret kan foreslå forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling, og foreslo å ta dette inn i framlegg til ny § 3-3 andre ledd i høyringsnotatet. På same måte som i aksjelova § 10-3 (2) skal styret grunngi framlegget. Eit krav om grunngiving vil gi foretaksmøtet eit betre avgjerdsgrunnlag. Det vil også gi notoritet til, og dermed høve til å etterprøve kva som ligg til grunn for, vedtaket om kapitalforhøging. Det kan til dømes ha noko å seie for kva eigardepartementet legg til grunn for vurderinga si. Departementet vurderte det slik at styret også bør vere ansvarleg for å utarbeide ei forklaring for verdsetjinga, og foreslo å ta dette inn i ny § 3-3 tredje ledd. For tredjepartar har det betydning kva verdiar som blir tilførte foretaket, og korleis dei blir verdsette. Vidare har det betydning for rekneskapsførselen og for tredjepartar som ser på rekneskapsførselen for å sjå kor solid foretaket er. Derfor er det viktig at styret også har eit

aktivt forhold til verdsetjinga. Det er styret som skal utarbeide rekneskapen, og som har ansvar for å vurdere den økonomiske situasjonen til selskapet. Dette heng også saman med ansvaret til styret for forvaltninga av føretaket. At styret er ansvarleg for økonomien, taler for at styret er involvert i kapitalforhøging og verdsetjing. Departementet bad om innspel på om det er formålstenleg at styret skal ha slik framleggsrett og informasjonsplikt som departementet foreslo i høyringsnotatet. I eit statsforetak skal forhøginga av innskotskapitalen frå staten vedtakast av føretaksmøtet. Paragraf 14 andre ledd i gjeldande lov fastset nærare reglar om kravet til protokollering, irekna krav til protokollering når innskotet består av anna enn pengar. Føresegnene om innskot av anna enn pengar har parallellar i § 13 andre ledd i gjeldande lov, om innskotet staten gjer ved stiftinga av føretaket. I lovframlegget § 3-3 andre ledd i høyringsnotatet om forhøging av innskotskapitalen til staten foreslo departementet tilsvarende endring som i lovframlegget til § 2-4 i høyringsnotatet, sjå ovanfor.

Paragraf 15 i lova gjeld forhøging av innskotskapitalen utan nyinnbetaling, det vil seie at innskotskapitalen til staten blir forhøgd ved at føretaket overfører eigenkapital som overstig innskotskapitalen. Føresegna svarer til reglane i aksjelova kapittel 10 III om forhøging av aksjekapitalen ved fondsemisjon, men er betydeleg enklare enn desse reglane. Departementet foreslo å vidareføre føresegna i den noverande forma, men likevel slik at ho blir tilpassa utforminga av reglane i den no gjeldande aksjelova, sjå lovframlegget i høyringsnotatet § 3-5.

Paragraf 16 i lova gjeld nedsetjing av innskotskapitalen til staten. Føresegna svarer til reglane om nedsetjing av aksjekapitalen i aksjelova kapittel 12, men er atskilleg enklare enn desse reglane. Departementet foreslo å vidareføre føresegna i den noverande forma, men likevel slik at føresegna blir tilpassa utforminga av reglane i den no gjeldande aksjelova, sjå lovframlegget i høyringsnotatet §§ 3-10 til 3-12.

Paragraf 17 i lova gjeld utdeling av midlar frå føretaket som utbyte til staten. Føresegna svarer til reglane om utbyte i aksjelova kapittel 8 I, men er betydeleg enklare enn desse. Aksjelova har enkelte spesielle reglar om utbyte som det er vanskeleg å sjå at det kan vere noko praktisk behov for i statsforetak. Det gjeld i første rekkje dei spesielle reglane om utbyteutbetaling på grunnlag av ein mellombalanse og ei fullmakt til styret om utdeling av tilleggsutbyte, sjå aksjelova § 8-2 andre ledd og §§ 8-2 a, 8-2 b og 8-2 c. Slik

departementet vurderte det, var det ikkje grunn til å belaste statsforetakslova med slike reglar. Statsforetaksloven har per i dag, i motsetning til aksjelova § 3-6 andre ledd, ingen definisjon av kva som skal reknast som ei utdeling av midlar frå føretaket, og som derfor må følge reglane om utbyte, eventuelt reglane om nedsetjing av innskotskapital til staten eller oppløysing av føretaket. Statsforetaksloven har heller ingen regel om tilbakeføring av ulovleg utbyte som svarer til aksjelova § 3-7. Slike reglar hadde mindre betydning under den opphavlege ordninga der staten garanterte overfor kreditorane til føretaket. Under den noverande ordninga betyr desse reglane meir, som eit ledd i kreditorvernet. Departementet foreslo derfor å ta inn i statsforetakslova tilsvarende føresegner som i aksjelova § 3-6 andre ledd om kva som skal reknast som ei utdeling, og i aksjelova § 3-7 om ulovlege utdelingar. Departementet foreslo dette i lovframlegget i høyringsnotatet §§ 3-6 og 3-7. Departementet kunne derimot ikkje sjå at aksjelova § 3-7 første ledd andre punktum om utbetalningar til godtruande mottakar eller aksjelova § 3-7 andre ledd om at den som på vegner av selskapet har medverka til ei ulovleg utdeling, på visse vilkår er ansvarleg for at utdelinga blir tilbakeført til selskapet, har noka praktisk betydning for statsforetak. Departementet uttalte at ein kan vanskeleg sjå for seg staten som ein godtruande mottakar eller som ein mottakar som ikkje evnar å tilbakeføre utdelinga, og eit medverkaransvar framstår overflødig der det er staten som har tilbakeføringsplikta etter § 3-7 i lovframlegget i høyringsnotatet. Departementet bad høyringsinstansane om innspel til behovet for eit medverkaransvar.

Aksjelova § 3-8 har reglar om avtalane selskapet har med aksjeeigarar eller leiinga til selskapet, og deira nærstående. Risikoen for at nokon i selskapsleiinga eller deira nærstående skal inngå avtale med føretaket av ein slik terskelverdi som føresegna viser til, ligg også der for statsforetak. Departementet foreslo derfor å ta inn ei føresegn om dette, sjå § 3-13 i lovframlegget i høyringsnotatet. Legaldefinisjonen av «nærstående» i aksjelova § 1-5 første ledd gjeld tilsvarende. Terskelverdien var sett til same nivå som i aksjelova og allmennaksjelova. Departementet peikte likevel på at 2,5 pst. av balansesummen i dei fleste statsforetaka, medrekna slike som Statnett SF, Bane NOR SF og Statkraft SF, kunne bli veldig høgt. Alternativa i høyringsutkastet var å setje terskelverdien til eit kronebeløp eller ein annan prosentsats (t.d. grunnbeløp). Departementet meinte at det burde setjast ein terskelverdi

som ikkje er for høg. Departementet bad om innspel frå høyringsinstansane på kva terskelverdi som bør gjelde for statsforetaka.

Departementet meinte det kunne vere grunn til å ta inn i lova ei føresegn som svarer til aksjelova § 3-9 første og andre ledd om konserninterne transaksjonar:

(1) Transaksjoner mellom selskaper i samme konsern skal grunnes på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Vesentlige avtaler mellom konsernselskaper skal foreligge skriftlig.

(2) Kostnader, tap, inntekter og gevinster som ikke kan henføres til noe bestemt konsernselskap, skal fordeles mellom konsernselskapene slik god forretningskikk tilsier.

Føresegna gir uttrykk for eit viktig selskapsrettsleg prinsipp som departementet meinte det kunne vere viktig å lovfeste for statsforetaka og. I høyringsnotatet foreslo departementet at dette blir gjort ved ei tilvising til aksjelova § 3-9, sjå § 3-14 i lovframlegget i høyringsnotatet. Transaksjonar mellom foretaket og staten fell utanfor den nemnde føresegna fordi staten ikkje står i noko konsernforhold til statsforetak han eig. Departementet meinte likevel at prinsippet i aksjelova § 3-9 første ledd om at transaksjonar skal grunnast på vanlege forretningsmessige vilkår og prinsipp, burde også gjelde for transaksjonar foretaket gjer med staten. Det vart derfor teke inn ei føresegn om dette i lovframlegget i høyringsnotatet § 3-14. Aksjelova § 3-9 tredje ledd inneheld ei særføresegn om at summen av utbyte og konsernbidrag ikkje må overstige ramma for utbyte. Departementet la til grunn at konsernbidrag frå eit statsforetak er lite praktisk for statsforetak, og tok derfor dette ikkje inn i føresegna.

7.3 Synspunkt frå høyringsinstansane

7.3.1 Forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling

Departementet foreslo ein ny regel i § 3-3 som gir styret både rett til å foreslå forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling, plikt til å grunngi framlegget og plikt til å utarbeide ei forklaring for verdsetjinga dersom innskotet frå staten er andre formuesverdiar enn pengar. Departementet bad særleg om innspel frå høyringsinstansane på dette.

Bane NOR SF og *Norsk Helsenett SF* er samde i vurderingane til departementet og uttrykkjer at dei støttar framlegget.

Statkraft SF meiner at føresegna er unødvendig fordi styret ikkje treng heimel i lov for å fremje eit slikt framlegg, samstundes som at det er openbart at framlegget må vere gjennomarbeidd og grunnlagt for at eigardepartementet skal ville gå vidare med saka.

7.3.2 Registrering av forhøging av innskotskapitalen i Foretaksregisteret

Brønnøysundregistra meiner at innskotskapitalen bør vere ytt fullt ut før meldinga om kapitalforhøginga blir send til Foretaksregisteret, og ikkje seinast samstundes med at meldinga blir send, slik departementet foreslo i høyringsnotatet. *Brønnøysundregistra* underbyggjer dette med harmoniseringa med ny § 2-5 i lovframlegget, der departementet foreslår at innskotet frå staten skal vere ytt fullt ut før statsforetaket ved etablering blir meldt til Foretaksregisteret. Vidare viser dei til den tilsvarende føresegna i aksjelova § 10-9 andre ledd første punktum som fastset at kapitalforhøginga skal vere ytt fullt ut før kapitalforhøginga blir meldt til Foretaksregisteret. I tillegg peiker dei på at i framlegget til ny § 3-4 andre ledd andre punktum er det vist til at § 2-5 andre ledd andre til femte punktum gjeld tilsvarende, som fastset at det i meldinga til Foretaksregisteret skal opplysast om at statsforetaket har fått innskotet.

7.3.3 Ulovlege utdelingar – medverkaransvar

Departementet bad om synspunkt frå høyringsinstansane om behovet for ein regel om medverkaransvar ved ulovlege tildelingar, tilsvarende som i aksjelova.

Statkraft SF støttar å ta inn tilsvarende reglar som i aksjelova om kva som er lovlege og ulovlege utdelingar.

Statkraft SF meiner at statsforetakslova i likskap med aksjelova bør ha reglar om medverkaransvar, og skriv følgande:

«Ettersom det er staten som har mottatt eventuelle ulovlige utdelingar, og denne forutsetningsvis vil være i stand til å tilbakebetale beløpet, ser KDD ikke noe behov for regler om et medvirkeransvar. Statkraft er enig i at statens tilbakebetalingsansvar gjør det lite sannsynlig at en ulovlig utbetaling fra et statsforetak skal føre til noe endelig tap for selskapets kreditorer. Ut fra det generelle utgangspunkt at statsforetaksloven bør være mest mulig lik aksjelovgivningene mener vi likevel at statsfore-

taksloven bør ha regler om medvirkeransvar tilsvarende hva man finner i aksjeloven.»

7.3.4 Regulering av avtaler mellom statsforetaket og medlemmer av leiinga i statsforetaket – terskelverdi

Bane NOR SF er samd i vurderingane frå departementet om at ein terskelverdi på 2,5 prosent kan bli for høg for nokre statsforetak, og at departementet derfor bør setje ein terskelverdi som er lågare enn i aksjelova.

Statkraft SF gir uttrykk for at ei slik føresegn ikkje er praktisk for dei, og skriv følgande:

«Statkraft vil vise til at det for vårt vedkommende er vanskelig å tenke seg avtaler mellom Statkraft SF og de nevnte personer om annet enn lønns- og arbeidsvilkår, eller erverv av grunn eller rettigheter hvor en av de nevnte personer er en av flere grunn- og rettighetshavere som berøres av et av Statkrafts utbyggingsprosjekter. Disse avtalene vil imidlertid være unntatt fra behandling i foretaksmøtet i kraft av sin art, se lovforslaget § 3-13 (4).»

Statkraft SF er likevel samd i at terskelverdien bør vere lågare enn i aksjelova:

«I den grad kontraktsverdien skal være avgjørende for om en transaksjon mellom foretaket og styremedlem/daglig leder må behandles i foretaksmøtet, er Statkraft enig med departementet i at grensen bør settes lavere enn i aksjeloven (2,5 % av balansesummen). Etter vår oppfatning bør grensen settes uavhengig av selskapets verdi, men heller knyttes for eksempel til grunnbeløpet i folketrygden.»

LO meiner at avtaler med nærstående som hovedregel ikkje bør vere tillatne av omsyn til tilliten til styremedlemene og dei tilsette, og skriv følgande:

«Etter LOs syn tilsier hensynet til allmenhetens tillit til offentlig virksomhet i bred forstand, herunder statsforetakene, at det som hovedregel *ikke* bør være anledning til å inngå avtaler mellom ledelsen i selskapet og selskapet. Staten er eeneier i statsforetak. Allmenheten bør derfor kunne ha samme tillit til ansatte og styremedlemmer i statsforetak som de har til statsansatte for øvrig.

LO mener hovedregelen bør være at avtaler med nærstående ikke er tillatt. Unntak kan være når det opplagt er i selskapets interesse at slike avtaler inngås, for eksempel dersom styremedlemmer påtar seg mindre oppdrag for selskapet utover det som inngår i styrerollen og det er oppdrag som ikke like gjerne kan utføres av andre. Slike unntak må være i selskapets interesse *og* de bør oppad begrenses til for eksempel 5G. Avtaler med verdi utover denne terskelen må godkjennes av foretaksmøtet.»

Uavhengig av spørsmålet om terskelverdi stiller *Bane NOR SF* spørsmål ved kor formålstenleg det er å ha ei regulering av avtaler mellom statsforetaket og leiinga i statsforetaket i statsforetakslova. Dei viser til BAHRs utgreiing og det handlingsrommet eigardepartementet har til å regulere slike problemstillingar i vedtektene på ein måte som er tilpassa det enkelte statsforetaket.

7.3.5 Konserninterne transaksjonar

Bane NOR SF meiner at føresegna om at konserninterne transaksjonar mellom staten og statsforetaket skal skje på vanlege forretningsmessige vilkår, bør greiast nærare ut eller ikkje vere ein del av lovframlegget. *Bane NOR SF* underbyggjer dette som følger:

«Etter *Bane NOR SF*s oppfatning kan et lovkrav om at alle transaksjoner mellom staten og statsforetaket skal skje på forretningsmessige vilkår, få uklare implikasjoner for finansieringsmodellen til *Bane NOR SF*, avtaleverket *Bane NOR SF* har med Samferdselsdepartementet (SD) og Jernbanedirektoratet (JDIR), samt «styringstriangelet» (SD-JDIR-*Bane NOR SF*) generelt. Dette fordi samfunnsoppdraget til *Bane NOR SF* gjør at reguleringene i avtaleverket med staten og styringssignaler som *Bane NOR SF* mottar fra staten, også er motivert av andre forhold enn de forretningsmessige. Det vises i den forbindelse til begrunnelse for statlig eierskap og statens mål som eier, jf Statens eierskapsmelding, Meld. St. 6 (2022 – 2023), samt vedtekter for det enkelte statsforetak, hvor både hensyn til sikkerhet og bærekraft er forhold som fremheves.»

Statkraft SF er samd med departementet i at dette prinsippet bør kome til uttrykk i lova.

7.4 Vurderingar frå departementet

7.4.1 Forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling

Departementet er samd med *Statkraft SF* i at styret ikkje treng heimel til å foreslå forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling. Samstundes viser departementet til at aksjelova har ei slik føresegn, og vurderer at det er viktig å bringe statsforetakslova meir i samsvar med føresegnene i aksjelova der det ikkje er grunn til å ha ulikskapar mellom dei to lovene. Departementet er også samd med *Statkraft SF* i at kvart framlegg frå styret må vere godt grunnlagt, men det inneber ikkje at det ikkje er nødvendig å regulere dette i lova. Departementet vurderer at ei slik føresegn kan medverke til å bevisstgjere styret og framheve viktigheita av å gi eigardepartementet eit godt avgjerdsgrunnlag. Departementet vurderer derfor at den nye statsforetakslova bør ha ei slik føresegn.

7.4.2 Registrering av forhøging av innskotskapitalen

Departementet er samd med Brønnøysundregistra i at fristen for registrering av forhøging av innskotskapitalen i Føretaksregisteret og fristen for innbetaling av innskot ved etablering av eit nytt statsforetak bør samsvare. Sjå framlegg til ny § 3-4 andre ledd.

7.4.3 Ulovlege utdelingar – medverkaransvar

Sjølv om det har vore eit viktig mål med revisjonen av lova å bringe ho meir i samsvar med aksjelova, har det også vore eit viktig mål at statsforetakslova ikkje skal innehalde føresegnar som ikkje er praktiske problemstillingar for statsforetaka. Departementet held derfor fram med vurderinga i høyringsnotatet om at det ikkje er behov for at statsforetakslova inneheld ei føresegn om medverkaransvar ved ulovlege utdelingar.

7.4.4 Regulering av avtalar mellom statsforetaket og medlemmer av leiinga i statsforetaket – terskelverdi

Reguleringa av avtalar mellom selskapet og medlemmer av leiinga i selskapet og deira nærstående etter aksjelova § 3-8 har som formål å hindre at avtalar som ikkje er i selskapets interesse, blir inn-

gått, og beskytte minoritetsaksjonærar og kreditorar. *Statkraft SF* meiner at for statsforetak er problemstillinga ikkje praktisk, medan *LO* meiner at slike avtalar som hovudregel ikkje bør vere tilatne, men at det i einiskilde tilfelle likevel kan vere aktuelt.

Departementet vurderer at formålet med ei slik føresegn også gjer seg gjeldande for statsforetak, med unntak av det som handlar om å beskytte aksjonæranne sidan statsforetak berre har ein eigar. For at problemstillinga skal vere aktuell, må terskelverdien ikkje setjast for høg, men heller ikkje for låg slik at føresegna blir unødvendig bøyrefull for styra i statsforetaka. *LO* foreslår ein terskelverdi på fem gonger grunnbeløpet i folketrygda, som p.t. svarer til 620 140 kr. Departementet vurderer at eit beløp som er knytt opp mot grunnbeløpet i folketrygda kan vere oversiktleg for statsforetaka å forhalde seg til, samstundes som at beløpet blir justert ein gong i året. Departementet meiner at ein terskelverdi som svarer til eit beløp på to gonger grunnbeløpet i folketrygda (248 056 kr p.t.) kan vere et formålstenleg nivå. Terskelverdien er sett skjønsmessig ut frå ei vurdering av at det ikkje vil vere forholdsmessig å påføre statsforetaka mykje sakshandsaming rundt små verdiar. Samstundes påpeiker departementet at det er viktig å vurdere, etter at lova har teke til å gjelde, om terskelverdien fungerer slik den skal i tråd med formålet til føresegna. Dersom det ikkje er tilfellet, må departementet vurdere om terskelverdien bør endrast.

7.4.5 Konserninterne transaksjonar

Aksjelova § 3-9 har ei føresegn som slår fast at «transaksjonar mellom selskaper i samme konsern skal grunnes på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper» og vere skriftlege. I NOU 1996: 3 *Ny aksjelovgivning* s. 192 står det følgjande om dette vilkåret:

«I dette ligger et krav om at det skal være likevekt i kontraktsforholdet når det gjelder partenes ytelse og vilkår ellers. Det som fremstår som en forretningsmessig transaksjon mellom konsernselskaper, skal ikke innebære en ensidig verdioverføring fra ett selskap til et annet som ikke er forretningsmessig begrunnet. I motsatt fall vil transaksjonen også kunne ha virkninger som er i strid med prinsippene i utkastet § 1-10 [tilsvarer loven § 3-6] som utdelinger fra selskapet.»

Omsyna bak føresegna er mellom anna å forhindre rettsstridig overføring av verdiar mellom selskap på kostnad av eit anna selskap i same konsernet. Transaksjonane skal vere rettfærdige og skriftlege og forhindre kunstig internprising som kan brukast til å flytte overskot mellom selskap for å minimere skatt eller andre kostnader. Omsyna bak prinsippa i aksjelova gjeld òg for statsføretak som inngår i ein konsernstruktur.

Fleire av desse omsyna *kan* også gjere seg gjeldande for transaksjonar mellom staten og

statsføretaka, sjølv om staten ikkje står i eit konsernforhold til statsføretaket. Departementet vurderer likevel, mellom anna på bakgrunn av innspelet frå *Bane NOR SF*, at det er behov for nærare utgreiing om kva for konsekvensar ei slik føresegn kan føre til dersom den også skal gjelde mellom staten og statsføretak. Departementet meiner derfor at føresegna på noverande tidspunkt berre bør gjelde mellom selskap i same konsern. Sjå framlegg til ny § 3-14.

8 Føretaksmøte. Utøving av eigarmyndet til staten i statsforetak

8.1 Gjeldande rett

Statsforetaksloven kapittel 8 (§§ 38 til 42) har reglar om føretaksmøte. Føretaksmøtet svarer i hovudtrekk til generalforsamlinga i eit aksjeselskap og er det organet i føretaket der staten som eigar kan utøve eigarmyndet sitt.

Om føretaksmøtet står det mellom anna følgjende i NOU 1991: 8 *Lov om statsforetak*, punkt 8.8.6 (side 62):

«Utvalget mener at statens eiermyndighet bare skal kunne utøves gjennom et særskilt organ, føretaksmøtet. Utenfor dette skal departementet ikke ha noen formell myndighet i føretaket. Ved å kreve at departementet treffer vedtak i føretaksmøtet vil det sikres en viss notoritet over hvilke vedtak som blir truffet. Fra føretaksmøtet skal det føres en protokoll som eventuelt vil kunne legges fram hvis det blir spørsmål om ansvar m.v. Protokolleringen fra føretaksmøtet vil også kunne være av betydning for statsrådets parlamentariske og konstitusjonelle ansvar for forvaltningen av statens eierinteresse i statsforetak.

Videre vil krav om et føretaksmøte gjøre det lettere å trekke grupper utenfor departementet inn i avgjørelsesprosessen. Se utkastets § 38 annet ledd om hvem som har rett til å være tilstede i føretaksmøtet og til å uttale seg der.

Utvalget legger dessuten særlig vekt på at ved å kreve at departementet bare kan utøve eiermyndighet i føretaket gjennom føretaksmøtet, vil dette demme opp for uformelle instruksjer og beskjeder fra departementets tjenestemenn til føretaksledelsen. Slike uformelle kontakter vil lett medføre en uheldig uklarhet om hvor ansvaret for avgjørelser ligger, og bør derfor brukes med varsomhet.»

I Ot.prp. nr. 32 (1990–91) *Om lov om statsforetak*, punkt 7.3 (side 21), sluttar departementet seg til at myndutøvinga til eigardepartementet bør kanalisert gjennom føretaksmøtet.

Det som er gitt att ovanfor, er framleis gyldig. Reglane i statsforetaksloven om føretaksmøtet er utforma med utgangspunkt i reglane i aksjelova om generalforsamlinga, men er likevel vesentleg enklare enn reglane om generalforsamlinga. Dette heng først og fremst saman med at staten er eineigar av føretaket og dermed har vedtaksmynde aleine i sakene som blir handsama i føretaksmøtet. Det er dermed ikkje behov for røystrettsreglar og andre reglar som byggjer på at det kan vere fleire deltakarar med vedtaksmynde. Av den same grunnen er det i statsforetaksloven heller ikkje behov for reglar om søksmål om ugyldige vedtak og gransking etter krav frå eit mindretal av aksjeeigarane, sjå reglar om dette i aksjelova kapittel 5 V og VI.

Aksjelova kapittel 5 II har reglar om forenkla generalforsamlingshandsaming. Reglane kom inn i lova ved endringslov 14. juni 2013 nr. 40 og er seinare endra ved endringslov 16. juni 2017 nr. 71. Desse reglane opnar mellom anna for at generalforsamlinga kan haldast utan fysisk møte, inkludert ved hjelp av digitale hjelpemiddel.

Reglane i statsforetaksloven om føretaksmøtet føreset at representanten for staten deltek saman med leiinga av føretaket på føretaksmøtet. Eigar får tilsendt saksdokumenta og kan uttale seg om dei sakene som er oppe til handsaming, og blir med dette trekt inn i vedtaksprosessen. Det blir elles vist til det som er gitt att frå NOU 1991: 8 *Lov om statsforetak* ovanfor, om grunngevinga utvalet hadde for føretaksmøtet.

Ved endringslov 28. mai 2021 nr. 51, som tok til å gjelde 1. juni 2021, vart føresegnene i statsforetaksloven om møte og protokollføring endra slik at det blir lagt til rette for at sakshandsaminga i styret og føretaksmøtet kan skje utan fysiske møte, og at protokollar kan signerast digitalt. Departementet foreslår å føre vidare desse endringane.

I det som er gitt att frå NOU 1991: 8 *Lov om statsforetak* ovanfor, peiker utvalet på at å utøve eigarmyndet gjennom føretaksmøtet vil hindre at tenestepersonar frå eigardepartementet gir uformelle instruksar og beskjedar til føretaksleiinga.

Slike instruksar og beskjedar vil lett, på uheldig vis, kunne føre til at det blir uklart kvar ansvaret og avgjerdene ligg, og må brukast med varsemd. Det som står i NOU-en om kontakt mellom eigardepartementet og føretaksleiinga utanfor føretaksmøtet, er framleis gyldig. Problemstillinga er mellom anna utdjupa i punkt 7 i notatet *Statsrådets forvaltning av statens eierskap i selskaper som staten eier alene eller er deleier i: Forholdet til Stortinget og selskapets ledelse*, som Nærings- og fiskeridepartementet fekk 9. oktober 2017. Seinare er spørsmålet mellom anna handsama i Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap – Statens direkte eierskap i selskaper*, der det i punkt 12.1 mellom anna står:

«Staten avholder regelmessige møter med selskapet. Dette og annen kontakt med selskapet omtales som Eierdialog. I Eierdialogen kan staten ta opp forhold, stille spørsmål og formidle synspunkter som selskapet kan vurdere i tilknytning til sin virksomhet og utvikling. Dette er innspill til selskapet, og ikke instruksar eller pålegg. Styret skal forvalte selskapet i selskapets og aksjonærfellesskapets interesse,

og skal selv foreta konkrete avveiningar og beslutningar. Saker som krever tilslutning fra eierne, må behandles på generalforsamlingen.»

8.2 Framlegget i høyringsnotatet

Departementet foreslo i høyringsnotatet å vidareføre dagens føresegner om føretaksmøtet. Føresegnene er til ein viss grad basert på reglane om generalforsamlinga i aksjelova kapittel 5, men er atskilleg enklare enn desse.

8.3 Synspunkt frå høyringsinstansane

Ingen av høyringsinstansane hadde synspunkt om framlegget til føresegner om føretaksmøtet.

8.4 Vurderingar frå departementet

Departementet held fram med framlegget, sjå framlegg til nytt kapittel 4.

9 Styre og dagleg leiar

9.1 Gjeldande rett

Reglane om styre og administrerande direktør i statsforetak er samla i kapittel 5 og 6 i statsforetaksloven.

Styret og administrerande direktør i føretaket utgjer leiinga i føretaket. Føresegnene er utforma etter mønster av aksjelova, men er atskilleg enklare enn reglane der.

Paragraf 18 i lova fastslår at eit statsforetak blir leidd av eit styre og ein administrerande direktør. Dette svarer til leiinga i eit aksjeselskap, sjå aksjelova kapittel 6.

Dei nærare reglane om styret går fram av §§ 19–25 i lova. Paragraf 19 regulerer samansetjinga av styret m.m., § 20 gjeld styrerepresentasjonen til dei tilsette, § 21 gjeld tenestetida til styremedlemene, og § 22 gjeld opphøyr av styreverv før tenestetida er gått ut. Myndet til styret er nærare regulert i § 23. Paragrafane 24 og 25 har nærare reglar om styremøte, når noko er å rekne som vedtaksført, og fleirtalskrav.

Paragrafane 26 og 27 inneheld reglar om administrerande direktør i føretaket og myndet til administrerande direktør.

Paragrafane 28, 29 og 30 inneheld reglar av meir generell karakter, mellom anna om habilitet (§ 28), forbod mot å ta imot gåver m.m. (§ 29) og opplysningsplikt for styret i dotterselskap overfor leiinga i statsforetaket, det vil seie i morføretaket (§ 30).

Statsforetaksloven kapittel 6 gjeld representasjon av statsforetaket utetter og består av to paragrafar. Paragraf 31 gjeld retten styret og administrerande direktør har til å representere føretaket, og § 32 regulerer konsekvensane av at nokon som representerer selskapet utetter, overskrid det vedkommande har rett til på vegner av føretaket.

Statsforetaksloven kapittel 7 har reglar i §§ 33 til 37 om bedriftsforsamlinga i statsforetaket. Reglane om bedriftsforsamlinga er i utgangspunktet utarbeidde etter mønster av reglane om bedriftsforsamlinga i aksjelova av 1976. Bedriftsforsamlinga har likevel andre oppgåver i eit statsforetak enn i eit aksjeselskap. I motsetning til det som gjeld i aksjeselskap etter aksjelova § 6-35

første ledd, jf. allmennaksjelova § 6-37 første ledd, er det i eit statsforetak føretaksmøtet som vel styret til føretaket. Bedriftsforsamlinga har ikkje vedtaksmynde i saker om større investeringar m.m. slik som i aksjeselskap, jf. aksjelova § 6-35 første ledd, jf. allmennaksjelova § 6-37 fjerde ledd. Dei sentrale oppgåvene til bedriftsforsamlinga i statsforetak er dermed avgrensa til å føre tilsyn med forvaltninga av føretaket, gje fråsegner i saker som skal behandlast på føretaksmøtet, og vedta anbefalingar til styret.

9.2 Framlegget i høyringsnotatet

Departementet foreslo i all hovudsak å vidareføre dagens føresegner om styre og dagleg leiar og endre dei føresegnene der det har vore endringar i aksjelova. For nokre føresegner vurderte departementet likevel at det ikkje var formålstenleg for statsforetaka å ha tilsvarande føresegner som i aksjelova.

Departementet gjekk i høyringsnotatet inn for å vidareføre framleggingsplikta i dagens § 23 andre og tredje ledd i framlegget til ny § 5-11 i høyringsnotatet. Departementet foreslo også å føre vidare § 5 i framlegget til § 5-11. Departementet vurderte at føresegna høyrer heime i § 5-11 om særskilde avgrensingar i myndet til styret. Føresegna presiserer at statsforetaket kan vedtektsfeste avgrensingar i høvet styret har til å ta opp lån og til å stille garantiar.

Departementet bad særskilt om innspel på om plikta til å oversende styreprotokoll til eigardepartementa etter dagens § 24 tredje ledd tredje punktum skulle vidareførast, om føresegna om gåveforbod for dei tilsette skulle vidareførast etter gjeldande lov § 29, og om behovet for at statsforetakslova inneheld eigne føresegner om openheit kring godtgjersle.

Departementet foreslo å sløyfe føresegna i statsforetaksloven § 18 som fastset at eit statsforetak skal vere leidd av eit styre og ein administrerande direktør. Departementet vurderte at føresegna skaper uklarleik om ansvarsfordelinga mellom styret og dagleg leiar. Det er styret som har

det overordna ansvaret for å forvalte (leie) føretaket. Styret er overordna dagleg leiar og kan gi han eller ho instruks i alle saker. Føresegna kan gi eit misvisande inntrykk av at styret og dagleg leiar er meir likeverdige enn dei er. Vidare meinte departementet at føresegna ville vere overflødig fordi det følger av høyringsframlegget i §§ 5-1 og 5-2 at statsforetak skal ha styre og dagleg leiar. Oppgåvene og myndet deira kjem fram av kapittel 5 II og III i framlegget. Departementet foreslo også å endre frå «administrerende direktør» til «dagleg leiar» for å ha same omgrepsbruk som i aksjelova.

Departementet foreslo også ei føresegn i framlegg til § 5-9 i høyringsnotatet som svarer til aksjelova § 6-10 om godtgjersle til styremedlemmer, varamedlemmer og observatørar. Føresegna i aksjelova § 6-10 regulerer ikkje storleiken på godtgjersla nærare, men fastslår at ho blir fastsett av generalforsamlinga. Det er i samsvar med praksisen. Dessutan fastslår aksjelova § 6-10 andre punktum at retten til godtgjersle for styremedlemmer fell bort ved konkurs i selskapet. Som følge av at staten som eigar etter lovendringa i 2002 har eit avgrensa ansvar for forpliktingane til statsforetaket, kan også eit statsforetak gå konkurs. Departementet vurderte derfor at det også i statsforetakslova kunne vere behov for ei føresegn etter mønster av aksjelova § 6-10 andre punktum.

Departementet foreslo å ikkje føre vidare reglane om bedriftsforsamling fordi det i praksis ikkje har vore noko interesse for å ha bedriftsforsamlingar i statsforetak. Departementet peikte på at ein konsekvens av dette er at dei tilsette i alle statsforetak med meir enn 200 tilsette skal ha slik utvida styrerepresentasjon som dei i dag skal ha i føretak der det blir inngått avtale om ikkje å ha bedriftsforsamling, det vil seie at dei skal velje éin styremedlem eller to observatørar i tillegg til den representasjonen dei elles skulle hatt. Departementet foreslo reglar om dette i framlegget i høyringsnotatet § 5-3 tredje ledd.

9.3 Synspunkt frå høyringsinstansane

9.3.1 Retten tilsette har til å velje styremedlemmer og bedriftsforsamling

Statkraft SF er positive til at føresegnene om representasjonsrett i statsforetakslova blir i samsvar med føresegnene i aksjelova, og viser til at dei tilsette ofte vil vere representerte også i styra i dotterselskap organiserte som aksjeselskap, og det vil kunne gi unødvendig meirarbeid om valføresegnene er ulike.

Statkraft SF og *LO* støttar å ikkje vidareføre dagens føresegner om bedriftsforsamling.

9.3.2 Openheit kring løn og godtgjersle for leiinga i føretaket

Norsk helsenett SF og *Statkraft SF* meiner at det ikkje er grunn til at statsforetakslova skal ha egne føresegner om openheit kring løn og godtgjersle fordi alle dei åtte statsforetaka har regulert dette i vedtektene sine. *LO* ser ingen grunn til ikkje å lovfeste plikt til openheit om løn og anna godtgjersle for leiinga.

9.3.3 Forvaltning av statsforetaket

Enova SF meiner at framlegget til ny § 5-10 første ledd om at styret skal fastsetje budsjett og planar for statsforetaket, er ei føresegn som kan innebære ei endring i ansvarsfordelinga mellom eigardepartementet, styret og dagleg leiar i statsforetaket.

Vidare meiner *Enova SF* at framlegget til ny § 5-10 tredje ledd om at styret skal halde seg orientert om gjennomføringa av formålet og den økonomiske stillinga til statsforetaket, er ei ikkje ubetydeleg endring frå gjeldande rett. Etter statsforetaksloven § 23 skal styret sørgje for at verksemda blir driven i samsvar med formålet og med vedtekter og rettleiing fastsette av føretaksmøtet. *Enova SF* meiner at det ikkje kjem tydeleg fram i høyringsnotatet kva som er grunngevinga for endringa i ansvaret til styret, utover at framlegget følger aksjelova og er meir detaljert enn gjeldande lov.

Statkraft SF meiner at eit krav om budsjett for statsforetak vil føre til administrativt arbeid utan reell betydning for økonomistyringa i selskapet. Dei peiker på at i *Statkraft SF* er det svært få økonomiske transaksjonar fordi all forretningsverksemd går føre seg i dei underliggjande aksjeselskapa til *Statkraft*.

9.3.4 Særlege avgrensingar i myndet til styret – deltaking i samarbeidsforhold

LO meiner at framlegget til § 5-11 tredje ledd bør bli ført vidare sjølv om staten sitt garantiansvar er oppheva. Dei meiner at samarbeidsforholda som føresegna regulerer, kan påføre statsforetaket ansvar som i visse omstende kan svekke moglegheta for å oppnå dei sektorpolitiske måla til statsforetaket.

Statkraft SF peiker på at deltaking i slike samarbeidsforhold er lite praktisk for dei etter

omorganiseringa dei hadde i 2004, og i praksis er det dotterselskapa av Statkraft SF som eventuelt deltek i slike samarbeid. *Statkraft SF* har derfor ingen synspunkt på framlegget frå departementet om å føre vidare føresegna no som staten sitt garantiansvar er oppheva.

9.3.5 Inhabilitet

NVE støttar at statsføretakslova har ei føresegn om inhabilitet, men meiner at føresegna også bør gjelde for dei tilsette, ikkje berre for styremedlemene. *NVE* viser til samanhengen med gåveforbodet i framlegget til § 5-27 som gjeld for alle tilsette, og som er grunna på omsynet til tilliten til statsføretaka. *NVE* meiner derfor at det vil styrke tilliten til statsføretaka dersom føresegna om inhabilitet også gjeld for dei tilsette.

Statskog SF støttar at også den nye lova om statsføretak har ei føresegn om inhabilitet i tråd med tilsvarande føresegn i aksjelova.

9.3.6 Gåveforbod

Statkraft SF ser ikkje behovet for å føre vidare eit forbod mot å ta i mot gåver. Dei viser til at aksjelova ikkje har ei tilsvarande føresegn, og at eit forbod mot at styret eller dei tilsette skal ta i mot slike gåver, vil følge av dei alminnelege føresegnene i straffelova § 387 om utruskap, grov utruskap eller påverknadshandel.

Statskog SF støttar ei føresegn om gåveforbod.

NVE peiker på at framlegget frå departementet også omfattar mellom anna ektefellar og personar som vedkomande bur med, men at forbodet mot gåver i statstilsettelova § 39 ikkje omfattar ein slik utvida personkrets. *NVE* meiner derfor at departementet bør vurdere nærare i forarbeida kva som er bakgrunnen for ein slik skilnad.

9.3.7 Plikt til å sende styreprotokoll til eigardepartementet

Advokatforeningen meiner at departementet ikkje bør føre vidare føresegna om å sende styreprotokoll til eigardepartementet fordi ho bryt med det alminnelege prinsippet om forholdet mellom eigar og styret.

Bane NOR SF har ingen synspunkt om føresegna bør førast vidare eller ikkje, men meiner at fristen på 14 dagar bør bli forlengd i samsvar med arbeidsmåten til styra.

Enova SF ser det i utgangspunktet ikkje som problematisk at føresegna blir ført vidare, men

peiker på at det kunne vore meir naturleg å regulere eit slikt krav i vedtektene.

NHH peiker på at den delen av grunngevinga for føresegna som gjeld staten sitt tidlegare garantiansvar, moglegvis framleis har gyldigheit fordi konsekvensane av insolvens vil vere minst like alvorlege som før.

LO ser omsyna som taler både for og imot ei plikt til å sende styreprotokollen til eigardepartementet, men meiner likevel at omsynet til openheit og politisk innsyn bør vege tyngst, og at føresegna derfor bør førast vidare.

Norsk helsenett SF meiner at ei slik plikt ikkje bør vere regulert i lova, men heller kan avtalast mellom statsføretaket og eigardepartementet gjennom eigarstyringa. Vidare er *Norsk helsenett SF* kritisk til fristen på 14 dagar, som dei meiner at departementet bør fjerne, og foreslår at statsføretaka får ei plikt til å sende styreprotokollen etter at han er godkjend.

Statkraft SF peiker på at styret i Statkraft SF handsamar få saker fordi verksemda blir drifta i Statkraft AS og dotterselskapa deira. Statkraft SF meiner at statsføretakslova i størst mogleg grad bør vere lik aksjelova som ikkje har eit slikt krav, heller ikkje for statsaksjeselskapa. Som departementet også peikte på i høyringsnotatet, meiner Statkraft SF at å sende over styreprotokollen kan føre til uklarleik om kva ansvar statsråden har eller ikkje har for styret si leing av statsføretaket.

Statskog SF har ingen kommentar utover at dei ikkje ser på føresegna som uforholdsmessig børefull.

9.4 Vurderingar frå departementet

9.4.1 Retten tilsette har til å velje styremedlemer og bedriftsforsamling

Dei høyringsinstansane som uttalte seg om framlegget frå departementet om føresegnene knytte til retten tilsette har til å velje styremedlemer, og framlegget om å ikkje føre vidare føresegner om bedriftsforsamling, var positive til dette. Bedriftsforsamlinga i eit statsføretak vil i utgangspunktet ha ei anna og meir avgrensa rolle enn i eit aksjeselskap. Erfaringa syner at det har vore lita interesse for å ha bedriftsforsamlingar i statsføretak, og ingen av dagens statsføretak har bedriftsforsamling.

Departementet opprettheld derfor framlegget om å avvikle reglar om bedriftsforsamling i statsføretak og viser til ny §§ 5-3 og 5-4 om retten tilsette har til å velje styremedlemer.

9.4.2 Openheit kring løn og godtgjersle for leiinga i foretaket

Departementet peikte i høyringsnotatet på at alle dei åtte statsforetaka har vedtekter om openheit kring løn og godtgjersle for leiinga i selskapet, og at det på noverande tidspunkt ikkje er behov for å ha eigne føresegner om dette i statsforetakslova. Fleirtalet av høyringsinstansane som uttalte seg om dette, var også samde i at det ikkje var eit slikt behov no. Departementet legg til grunn at dersom staten opprettar fleire statsforetak, vil desse også regulere slike forhold i vedtektene, jf. *Statens retningslinjer for lederlønn i selskaper med statlig eierandel*. Departementet foreslår derfor ikkje eigne føresegner om dette i den nye statsforetakslova.

9.4.3 Forvaltning av statsforetak

Departementet vurderer at framlegget om å ta inn aksjelova § 6-12 i ny statsforetakslov § 5-10 ikkje endrar ansvarsfordelinga mellom eigardepartement, styret og dagleg leiar. Statsforetaksloven § 23 om myndet til styret regulerer også avgrensingar i myndet til styret. Dette er no foreslått som ei eiga føresegn i ny § 5-11. Myndet til styret må sjåast i samheng med ansvaret og forpliktingane til styret. Styret sitt mynde i statsforetak kan samanliknast med styret i andre selskapsformer der ansvar og mynde heng saman. Myndet og ansvaret til styret er ikkje annleis enn myndet og ansvaret til styret i andre selskapsformer. Myndet til styret blir også avgrensa av andre føresegner i statsforetakslova, og brot på ansvaret kan føre til erstatnings- eller straffansvar. Departementet vurderer at det er meir naturleg at styret fastset planar, budsjett og retningslinjer enn foretaksmøtet.

Statkraft SF peikte på at eit krav om budsjett for statsforetak vil føre til administrativt arbeid utan reell betydning for økonomistyringa i statsforetaket, fordi forretningsverksemda i Statkraft blir driven i underliggjande verksemdar. Departementet er kjent med at forretningsverksemda også blir driven i dei underliggjande verksemdene i Bane NOR SF. Samstundes peiker departementet på at det bør vere like krav for alle statsforetaka i statsforetakslova. Departementet vurderer derfor at det bør vere eit krav om budsjett for statsforetak. Eit budsjett heng saman med og konkretiserer planar for verksemda gjennom å gi oversikt over forventta utgifter og inntekter. Budsjettet har derfor ein viktig informasjonsverdi, både internt og eksternt.

9.4.4 Særlege avgrensingar i myndet til styret – deltaking i samarbeidsforhold

Det er ingen høyringsinstansar som er imot å føre vidare avgrensinga i myndet til styret i framlegget til § 5-11. Departementet opprettheld framlegget fordi det er eit av få særtrekk ved statsforetaksforma som gir eigardepartementet høve til å reagere i særskilde saker.

9.4.5 Inhabilitet

Departementet er samd med *NVE* i at det kan vere ein viss samheng mellom føresegna om inhabilitet og gåveforbodet i statsforetakslova.

Samstundes skal føresegna om inhabilitet forhindre at styremedlemer og dagleg leiar tek avgjerder som ikkje varetek interessene til statsforetak på ein tilfredsstillande måte. Styremedlemer og dagleg leiar har ei overordna plikt til å fremje desse interessene, i motsetning til dei tilsette. Dei tilsette tek ingen avgjerder som direkte påverkar styringa av statsforetaket. Departementet vurderer at gåveforbodet er ei tilstrekkeleg føresegn for å sikre at liknande omsyn blir varetekne når dei tilsette utfører oppgåvene sine i statsforetaket.

9.4.6 Gåveforbod

Departementet vurderer at det er eit behov for å føre vidare føresegna om gåveforbod som gjeld for dei tilsette og dei med tillitsverv. Sjølv om føresegna har mønster av gåveforbodet i statstilsettelova, og dei tilsette i statsforetak ikkje er statstilsette, er det likevel viktig å oppretthalde tilliten til statsforetaka der staten er einaste eigar. Departementet vurderer at ei slik føresegn, som forbyr dei tilsette å ta imot gaver som mellom anna kan påverke kven dei vel som leverandørar, vil medverke til dette. Når det gjeld *NVE* sitt høyringsinnspel, vurderer departementet at dei same omsyna gjeld for personkretsen som er nemnd i framlegg til § 5-27 andre ledd, som i all hovudsak førar vidare § 29 andre ledd i gjeldande lov. Departementet har ikkje fått nokon innspel på at personkretsen er for vid, eller at han ikkje fungerer som han skal. Dersom det i framtida kjem innvendingar om at personkretsen verkar lite føremåls-tenleg, kan departementet vurdere dette igjen på et seinare tidspunkt.

Føresegnene i straffelova §§ 387 flg. om utruskap, grov utruskap eller påverknadshandel som *Statkraft SF* viser til, har ein høgare terskel for bruk enn gåveforbodet i statsforetakslova.

Departementet opprettheld framlegget, sjå § 5-27.

9.4.7 Plikt til å sende styreprotokoll til eigardepartementet

Lovreguleringa av at styreprotokollar skal sendast eigardepartementet er særskild for statsforetak og har ikkje parallell i anna selskapslovgiving. Frå forarbeida til statsforetaksloven kjem det fram at ordninga må sjåast i samanheng med den sektorpolitiske rolla til statsforetaka som tilseier at eigardepartementet bør ha noko større innsyn i verksemda i statsforetaka enn i verksemdar som blir drivne som aksjeselskap. Somme av høyringsinstansane peiker på at ei slik føresegn bryt med alminnelege prinsipp om forholdet mellom eigar og styre.

Departementet meiner at styreprotokollen kan ha ein verdi som opplysningskjelde, og at føresegna kan vere verd å vidareføre. Styreproto-

kollen gir eit referat av dei sakene som er handsama i styret, og gir såleis departementa eit etterfølgande høve til å halde seg orienterte om kva saker som har vore oppe til styrehandsaming. Etter departementet si vurdering vil ikkje den informasjonsdelinga som føresegna inneber, endre ansvarsforholdet mellom eigar og styre. Vidare vil departementet påpeike at plikta til å sende over styreprotokollar ikkje er uforholdsmessig børefull for statsforetaka.

Enkelte av høyringsinstansane peiker på at plikta til å oversende styreprotokollen kan gå fram av vedtektene. Sjølv om ei slik plikt kan vere regulert i vedtektene, meiner departementet at dette er ei plikt som bør vere lik for alle statsforetaka.

Departementet er samd med dei av høyringsinstansane som meiner at fristen for å sende styreprotokollen til eigardepartementet bør bli utvida i samsvar med arbeidsmåten til styra, sjå framlegg til ny § 5-28 fjerde ledd.

10 Revisjon

10.1 Gjeldande rett

Føresegner om revisjon og gransking er samla i dagens kapittel 9 i lova. Dei tre føresegnene gjeld plikta til å ha revisor, høvet føretaksmøtet har til å setje i verk gransking av statsforetaket og Riksrevisjonens kontroll.

10.2 Framlegget i høyringsnotatet

Departementet foreslo i høyringsnotatet å avløyse statsforetaksloven kapittel 9 om revisjon og gransking med nytt kapittel 6. Departementet foreslo å dele det nye kapittelet inn i nokre fleire paragrafar enn i den gjeldande lova og utforme desse etter aksjelova kapittel 7.

Departementet foreslo å ikkje føre vidare særlege reglar om gransking i statsforetakslova etter som gransking av selskap er ein del av minoritetsvernet i aksjeretten som ikkje er ei problemstilling i eit statsforetak. Staten som eineeigar av føretaket kan når som helst, og uavhengig av nærare føresegner om dette i lova, vedta gransking av føretaket og gi nærare føresegner om granskings-temaet og gjennomføringa av granskinga.

Departementet foreslo å føre vidare plikta til å ha minst ein statsautorisert revisor uavhengig av storleiken på statsforetaket og dessutan føresegna om Riksrevisjonens kontroll.

Når det gjeld opphøyr av oppdraget til revisor og nyval av revisor, foreslo departementet å vise til aksjelova § 7-2 og § 7-3 første ledd som får lik bruk. Departementet foreslo også nye føresegner om revisjonsmelding og om retten og plikta som revisor har til å delta i føretaksmøtet, slik som i aksjelova §§ 7-4 og 7-5.

10.3 Synspunkt frå høyringsinstansane

Den norske Revisorforening uttaler at framlegget til ny § 6-1 om føretaksrevisjon bør ha lik standardformulering som i revisorlova, og foreslår ei slik

formulering: «Eit statsforetak er revisjonspliktig etter revisorlova». Vidare meiner dei at føresegnene om revisjon bør bli tilpassa attestasjon av berekraftsrapportering, slik som foreslått for AS og ASA i NOU 2023: 15 *Berekraftsrapportering – Gjennomføring av direktivet om berekraftsrapportering (CSRD)*.

10.4 Vurderingar frå departementet

Departementet er samd med *Den norske Revisorforening* i at det bør kome tydeleg fram i den nye statsforetakslova at eit statsforetak er revisjonspliktig etter revisorlova. Videre viser departementet til at dei nye reglane i rekneskapslova om rapportering av berekraft etter CSRD-direktivet gjeld for statsforetak som har plikt til å utarbeide berekraftsrapportering, jf. rekneskapslova § 1-2a første ledd nr. 7 og § 2-3. I berekraftsrapporteringa skal også taksonomiinformasjon inngå. Sjå Prop. 57 L (2023–2024) *Endringer i regnskapsloven mv. (berekraftsrapportering)* for nærare om dette. Statsforetaka har også før dette direktivet jobba lenge med berekraft, noko som kjem til syne gjennom ulike strategiar og rapportar.

I denne samanhengen viser departementet også til sosial berekraft og openheitslova som gjeld for større verksemder i Norge, jf. openheitslova § 2. Departementet legg til grunn at fleire av statsforetaka er ei «større virksomhet» etter definisjonen i openheitslova § 3 og dermed er omfatta av denne lova, sjå nærare om dette i Prop. 150 L (2020–2021) *Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold (åpenheitsloven)* punkt 7.3.3. Verksemdene som er omfatta av openheitslova skal mellom anna utføre og gjere greie for aktsemdvurderingar i tråd med openheitslova §§ 4 og 5. Dette inneber å undersøke og styre risiko for den negative påverknaden verksemda har på menneskerettar og anstendige arbeidstilhøve.

Sjå framlegg til ny § 6-1.

11 Statsforetaksendringar

11.1 Gjeldande rett

Dagens lov har ingen føresegner om statsforetaksendringar. Derimot har dagens lov ei føresegn om omdanning til statsforetak i § 55 som angir at ei statleg verksemd eller verksemd som eit heileigd statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap driv, kan i sin heilskap bli overført til eit statsforetak.

11.2 Framlegget i høyringsnotatet

Departementet foreslo å føre vidare gjeldande lov § 55 om omdanning av statleg verksemd til statsforetak. I tillegg foreslo departementet fleire nye føresegner om statsforetaksendringar og at desse også skulle omfatte omdanning til statsforetak og omdanning frå statsforetak. Departementet foreslo å samle desse føresegnene i kapittel 7 og gjeld desse foretaksendringane:

- fusjon (samanslåing) med anna statsforetak (§ 7-1)
- fisjon (deling) av statsforetak (§ 7-2)
- fusjon (samanslåing) av eit statsforetak med eit aksjeselskap eller allmennaksjeselskap som overtakande selskap (§ 7-3)
- fusjon (samanslåing) av eit heileigd statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap med eit statsforetak som overtakande foretak (§ 7-4)
- omdanning av statleg verksemd til statsforetak (§ 7-5)
- omdanning av statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap til statsforetak (§ 7-6)
- omdanning av statsforetak til statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap (§ 7-7)

Departementet foreslo at dei nye føresegnene til ein viss grad skulle vere like som i aksjelova og allmennaksjelova, og elles vise til desse lovene dersom dei får lik bruk.

11.3 Synspunkt frå høyringsinstansane

Skattedirektoratet uttaler at departementet burde vurdere nærare om statsforetaksendringar kan bli gjennomførte med skattemessig kontinuitet. Viss ikkje påpeiker dei behovet for ei mogleg endring av skattelova slik at statsforetaksendringar kan skje utan å utløyse eit skattekrav.

Statkraft SF påpeiker at dei ikkje har vore involverte i fusjonar og fisjonar, anna enn at verksemd er lagd ut i dotterselskap. Dei meiner likevel at statsforetakslova i likskap med aksjelovgivinga bør ha føresegner om fusjon, fisjon og omdanning.

11.4 Vurderingar frå departementet

Departementet viser til innspelet frå *Skattedirektoratet*. Statsforetak har plikt til å betale skatt, jf. skattelova § 2-2 første ledd bokstav f, men har fritak frå å betale skatt på formue, jf. skattelova § 2-36 første ledd bokstav d. Det er derimot ingen unntak frå retten og plikta til skattemessig kontinuitet etter skattelova § 11-7 for statsforetak. Departementet har i denne proposisjonen foreslått fleire typar omdanningar av statsforetak. Finansdepartementet vil vurdere behovet for å endre skattelova for å leggje til rette for at nye former for statsforetaksendringar kan gjennomførast utan å utløyse umiddelbar skattlegging. Fram til eventuelle endringar av skattereglane er gjennomført, vil det ved ei planlagt omdanning av statsforetak vere mogleg å søke Finansdepartementet om skattefriheit etter skattelova § 11-22. Finansdepartementet kan berre samtykkje til skattefritak dersom vilkåra i skattelova § 11-22 er oppfylt.

Departementet held fram med framlegget til nye føresegner om foretaksendringar, sjå kapittel 7 i lovframlegget.

12 Oppløysing og avvikling

12.1 Gjeldande rett

Dagens lov har sju føresegner om oppløysing og avvikling samla i kapittel 10. Her kjem det fram at det er Kongen i statsråd som kan treffe vedtak om oppløysing av statsføretaket. Vidare er det føresegner om avviklingsstyre, melding til Føretaksregisteret og kreditorvarsel, dekning av fordringshavarar, endeleg oppløysing, ansvar for udekte forpliktingar og samanslutning med eit anna statsføretak.

12.2 Framlegget i høyringsnotatet

Departementet foreslo å føre vidare føresegnene i dagens lov i nytt kapittel 8, men med nokre justeringar i tråd med aksjelova, og flytte føresegna i dagens § 54 om samanslutning med anna statsføretak til nytt kapittel 7 om statsføretaksendingar.

I høyringsnotatet foreslo departementet å føre vidare føresegna om avviklingsstyre, sjølv om aksjelova ikkje lenger har ei slik føresegn. Etter

aksjelova står det ordinære styret for avviklinga. Departementet viste til at eit statsføretak normalt vil vere samansett for å forvalte eit føretak under normal drift. Når det er vedteke å løyse opp og avvikle føretaket, er situasjonen ein heilt annan. Verksemda skal styrast mot avvikling der mellom anna omsynet til å vareta forholdet til kreditorane og medkontrahentane til føretaket står sentralt. Dette kan tilseie at det ordinære styret normalt bør avløysast av eit særskilt avviklingsstyre. Departementet påpeikte at framlegget om å føre vidare føresegna likevel ikkje står i veggen for at det ordinære styret blir valt til avviklingsstyre om dette er tenleg.

Departementet foreslo også ei ny føresegn om avviklingsbalanse, utforma etter aksjelova § 16-10.

Ingen av høyringsinstansane hadde innspel til føresegnene om oppløysing og avvikling.

12.3 Vurderingar frå departementet

Departementet held fram med framlegget, sjå nytt kapittel 8.

13 Erstatnings- og straffansvar m.m.

13.1 Gjeldande rett

Dagens lov har tre føresegner samla i kapittel 12, som gjeld erstatningsansvar, straffansvar og myndet til føretaksmøtet om å treffe avgjerd om erstatningsansvar. Etter gjeldande rett kan styremedlemmer, medlemmer av bedriftsforsamlinga og administrerande direktør få erstatnings- og straffansvar.

Den gjeldande føresegna om erstatningsansvar i statsforetaksloven § 56 har mønster i aksjelova 1976 § 15-1. Det går fram av føresegna at ansvaret kan lempast.

Den gjeldande straffeføresegna i statsforetaksloven § 58 er utarbeidd etter mønster av aksjelova 1976 § 17-1 og har ein atskilleg mildare straffereaksjon ved brot på reglane i statsforetaksloven enn det som er fastsett i straffeføresegnene i gjeldande aksjelov §§ 19-1 og 19-2.

13.2 Framlegget i høyringsnotatet

Departementet foreslo i ny § 9-1 at føresegna om erstatningsansvar for dagleg leiar, styremedlemmer m.m. blir utforma etter mønster av reglane i gjeldande aksjelov § 17-1.

Når det gjeld dei nærare reglane om lemping av ansvar, vedtak om å fremje krav om erstatning, vedtak om ansvarsfridom og konkurrerande krav,

foreslo departementet at føresegnene om dette i aksjelova §§ 17-2, 17-3, 17-5 og 17-6 blir gitt tilsvarende bruk i ny § 9-1 tredje ledd.

Departementet foreslo i ny § 9-2 at føresegna om straffansvar for medlemmer av styret, dagleg leiar og revisor blir utforma etter aksjelova §§ 19-1 og 19-2.

Statsforetaksloven har ingen føresegner om rettargang og berekning av fristar. Departementet vurderte at føresegnene om rettargang og berekning av fristar i aksjelova §§ 18-1, 18-3 og 18-4 også kunne ha betydning for statsforetak. Departementet foreslo at desse føresegnene i aksjelova skulle få tilsvarende bruk ved tilvising til desse i ei føresegn i eit eige kapittel 10 i lovutkastet.

Ingen av høyringsinstansane hadde innspel til føresegnene om erstatnings- og straffansvar og føresegnene om rettargang og berekning av fristar.

13.3 Vurderingar frå departementet

Departementet vurderer at det ikkje er nødvendig å ha eit eige kapittel i lova for føresegna som viser til at føresegnene om rettargang og berekning av fristar i aksjelova gjelder. Denne føresegna er derfor flytta til kapittel 9 i lovframlegget. Departementet held fram med resten av lovframlegget i kapittel 9.

14 Ikraftsetjing, overgangsføresegner og endringar i andre lover

14.1 Gjeldande rett

Dagens lov har føresegner om ikraftsetjing som oppheva den tidlegare lova om statsbedrifter, ei overgangsføresegn som angir at statsbedrifter måtte vere omdanna til statsforetak innan eitt år etter at statsforetaksloven tok til å gjelde, og ei føresegn om endringar i andre lover.

14.2 Framlegget i høyringsnotatet

Departementet foreslo ei føresegn om at Kongen fastset når lova trer i kraft, at føresegnene kan tre i kraft til ulik tid, og at dagens statsforetakslov blir oppheva samtidig som ny lov trer i kraft. Også her foreslo departementet at Kongen kan oppheve dei enkelte føresegnene til ulik tid.

Vidare foreslo departementet ei overgangsføresegn som slår fast at dei statsforetaka som er oppretta i kraft av den eksisterande lova, blir vidareførte i den nye lova. Departementet foreslo det same for forskrifter som er gitt i medhold av statsforetaksloven, det vil seie forskrift 24. august 2017 nr. 1278 om de ansattes rett til representasjon i styre og bedriftsforsamling mv.

Departementet vurderte det slik at ei ny lov om statsforetak ikkje ville krevje endringar i andre

lover, og såg ingen behov for å ha ei føresegn om endringar i andre lover.

Ingen av høyringsinstansane hadde innspel til føresegna om ikraftsetjing og overgangsføresegna.

14.3 Vurderingar frå departementet

Departementet vurderer at det ikkje vil vere nødvendig å oppheve dei enkelte føresegnene til ulik tid, og har derfor teke dette ut frå lovforslaget. Samtidig vurderer departementet at ein bør ha moglegheita til å fastsetje nærare overgangsføresegner i forskrift. Sjå framlegg til ny § 10-1 og § 10-2.

Departementet oppdaga i etterkant av høyringsrunden at ei ny lov om statsforetak vil likevel krevje endringar i andre lover. Dette gjelder lover som anten viser til statsforetaksloven i sin heilskap (vassfallrettigheitslova og skattelova) eller lover som viser til konkrete føresegner i statsforetaksloven (føretaksregisterlova og lov om Innovasjon Norge). Departementet har derfor utarbeida ei føresegn som endrar desse lovene slik at dei viser til ny statsforetakslov. Dette medfører ingen materielle endringar i desse lovene. Sjå framlegg til ny § 10-3.

15 Økonomiske og administrative konsekvensar

Å oppheve den eksisterande statsføretakslova og vedta ei ny vil ikkje medføre økonomiske og administrative konsekvensar av betydning. Framlegget til ny lov vil ikkje gi vesentlege endringar i organiseringa av og styringspraksisen for statsføretaka som finst i dag. Lovendringane vil med-

føre ei tydelegare lov gjennom at det blir innført ei eiga formålsføresegn, og samtidig ei meir fleksibel lov gjennom innføringa av teknologinøytrale føresegner. Samla sett kan framlegget gi ein viss effektiviserings- og forenklingsgevinst.

16 Merknader til dei enkelte føresegnene i lovframlegget

Til § 1-1

Føresegna om formålet med lova er ny og har ikkje motstykke i gjeldande lov. Framlegget til departementet er nærare omtalt i punkt 4.4.

Første punktum med formuleringa «berre kan eigast av staten» viser eigenarten ved statsforetaka. At eit statsforetak ikkje kan seljast, og at det er uaktuelt med andre eigarar ved sida av staten, markerer på ein særskild måte langsiktigheit og stabilitet i det statlege eigarskapet for statsforetak.

Andre punktum med formuleringa «samfunnsoppdraget sitt» viser til at mange statsforetak er pålagde å utføre særskilde samfunnsmessige oppgåver ved lov eller anna vedtak frå styresmaktene.

Formuleringa «verksemda si» viser til statsforetak som ikkje har eit definert samfunnsoppdrag, det vil seie Statkraft SF i dag og eventuelle nye statsforetak staten opprettar som ikkje skal ha eit definert samfunnsoppdrag. Med verksemd viser ein her til vedtektsfesta verksemd, jf. framlegget i § 2-3 første ledd bokstav b. Dette inneber at alle statsforetak har ei verksemd, men ikkje nødvendigvis også eit definert samfunnsoppdrag. Formuleringa «samfunnsoppdraget sitt eller verksemda si» omfattar dermed alle dei åtte statsforetaka vi har i dag, og eventuelle nye statsforetak staten opprettar i framtida.

Formuleringa «effektivitet» inneber både formålseffektivitet og kostnadseffektivitet. Formålseffektivitet handlar om å velje dei beste tiltaka for å realisere formålet til det enkelte statsforetaket, medan kostnadseffektivitet handlar om effektiv utnytting av ressursar og innsatsfaktorar for å nå formålet. Statsforetaka skal drive på ein ansvarleg måte med tanke på økonomi og ressursbruk. Både eigarinteresser og tredjepartsinteresser skal takast vare på, og statsforetaka sitt ansvar for å forhindre konkurs inngår i dette. Omsynet til økonomisk, klima- og miljømessig og sosial berekraft inngår også i dette, jf. Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt statlig eierskap – Statens direkte eierskap i selskaper*. Elles viser departementet til punkt 4.4 i proposisjonen.

Til § 1-2

Føresegna fastlegg verkeområdet til lova og fører vidare gjeldande lov § 1.

Til § 1-3

Føresegna fastslår at statsforetaket er eit eige rettssubjekt som sjølv kan ha rettar og forpliktingar m.m. Føresegna fører vidare gjeldande lov § 3. Ein må sjå føresegna i samheng med § 2-6 i lovframlegget som angir at eit statsforetak, før det er registrert i Føretaksregisteret, ikkje kan pådra seg andre forpliktingar og erverve andre rettar utover det som står i stiftingsdokumentet.

Til § 1-4

Paragrafen gjeld ansvaret staten har for forpliktingane til føretaket, og fører vidare gjeldande lov § 4 a som vart tilføyd ved lov 20. desember 2002 nr. 88.

Første ledd slår fast at staten ikkje heftar for forpliktingane til føretaket overfor kreditorane.

Andre ledd slår fast at staten ikkje pliktar å skyte inn kapital i føretaket utover det som følger av stiftingsdokumentet eller vedtak om forhøging av innskotskapitalen. Føresegna svarer til aksjelova § 1-2.

Til § 1-5

Føresegna definerer kva eit konsern er, og når eit statsforetak er eit morføretak i eit konsern. Føresegna avløyser gjeldande lov § 2 andre til fjerde ledd, men er tilpassa konserndefinisjonen i gjeldande aksjelov § 1-3.

Til § 1-6

Føresegna fører vidare gjeldande lov § 4 om forholdet til anna lovgiving, og angir at forvaltningslova og statstilsettelova ikkje gjeld. Føresegna angir berre kva lover som ikkje gjeld for statsforetaka. Dette betyr at alle andre lover gjeld for statsforetaka, med mindre noko anna står i dei enkelte

lovene. Tilvisinga til at tenestetvistlova ikkje gjeld er teken ut i den nye føresegna. Tjenestetvistlova gjeld framleis ikkje for tilsette i statsforetaka med den nye lova, men dette følger av ei tolking av tenestetvistlova § 1 som angir at lova gjeld arbeidstakarar som er tilsett i staten.

Til § 1-7

Paragrafen fastset at føresegnene i statsforetakslova ikkje kan fråvikast i vedtektene, og fører vidare gjeldande lov § 6.

Til § 1-8

Føresegna gjeld utarbeiding og oppbevaring av statsforetaksdokumentasjon, og ho slår i tillegg fast eit prinsipp om teknologinøytralitet. Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov. Ho er utforma etter aksjelova § 1-6 om utarbeiding og oppbevaring av dokumentasjon. Føresegna er likevel oppdatert for å samsvare med framlegget til ny arkivlov som var på høyring i 2021.

Første ledd er utforma etter aksjelova § 1-6 første ledd, bortsett frå at føresegna i framlegget gjeld dokumentasjon som skal utarbeidast etter statsforetakslova, medan den tilsvarende føresegna i aksjelova gjeld dokumentasjon som skal utarbeidast etter aksjelova. Føresegna er teknologinøytral. Den krev at dokumentasjon som blir omfatta av føresegna, skal utarbeidast og forvaltast på forsvarleg vis slik at han vil ha verdi som informasjonskjelde for samtid og ettertid, uavhengig av teknologiske skifte. Viktig for dokumentasjon som er lagra digitalt er føresegna i første ledd andre punktum om at dokumentasjonen skal vere i ei form som kan lesast og bli forstått over tid. Det inneber at slik informasjon skal forvaltast på ein måte som sikrar at opphavet til informasjonen alltid er kjent, at det går fram i kva samanheng informasjonen er skapt og inngår i, at informasjonen ikkje blir endra og at informasjonen er tilgjengeleg på ein måte som ikkje avgrensar framtidig nytte, i tråd med framlegget til ny arkivlov som var på høyring i 2021. Kravet om at dokumentasjonen skal vere tilgjengeleg frå Norge inneber at det er forbode å føre ut av landet dokumentasjon som er lagra på fysiske medium. Digital dokumentasjon kan lagrast i utlandet så lenge det er mogleg å få tilgang til han gjennom skytenester og liknande.

Andre ledd er utforma etter aksjelova § 1-6 andre ledd, men er noko omformulert. Føresegna slår fast at krav om skriftlegheit i lova ikkje står i vegen for digitale løysingar. Føresegna har

mellom anna betydning for saker som skal leggjast fram skriftleg for eigardepartementet etter § 5-11 første ledd i lovframlegget.

Tredje ledd gir departementet heimel til å gi nærare føresegner i forskrift og er identisk med aksjelova § 1-6 tredje ledd.

Til § 2-1

Føresegna fastset at vedtak om å opprette eit statsforetak skal gjerast av Kongen i statsråd. Vidare stiller føresegna krav om at vedtaket skal angi namnet på foretaket. Føresegna er identisk med § 7 i den gjeldande lova.

Til § 2-2

Føresegna inneheld nærare reglar om stiftingsdokumentet som saman med statsrådsvedtaket etter § 2-1 utgjer stiftingsgrunnlaget for foretaket. Føresegna avløyser § 8 i gjeldande lov.

Etter *andre ledd* blir statsforetaket rekna for stifta når stiftingsdokumentet er oppretta. Dette er i samsvar med § 8 andre ledd første punktum i gjeldande lov. I § 8 andre ledd andre punktum i gjeldande lov heiter det at frå stiftingstidspunktet «[...] kan foretaket ha partsstilling som nevnt i § 3». Denne delen av føresegna er sløyfa i lovframlegget. Spørsmålet om når eit statsforetak kan ha rettar og forpliktingar, er i lovframlegget regulert i § 2-6.

Til § 2-3

Føresegna avløyser §§ 10 og 11 i gjeldande lov om minimumsinnhaldet i vedtektene og vedtektsendringar, sjå også punkt 6 om dette.

Første ledd avløyser § 10 i gjeldande lov, men stiller færre krav til innhaldet i vedtektene. Den nye føresegna er utforma etter mønster av aksjelova § 2-2 første ledd, men slik at føresegna er tilpassa statsforetaka.

Til § 2-4

Paragrafen fører vidare § 13 andre ledd i gjeldande lov, som stiller særlege krav til innhaldet i stiftingsdokumentet der innskottet frå staten er andre egedelar enn pengar. Tredje punktum om verdsetjinga av innskottet er utforma etter aksjelova § 2-6 første ledd nr. 4 og § 2-6 andre ledd, men framlegget er tilpassa statsforetaka. Reglane i framlegget om innskott med andre egedelar enn pengar er atskilleg enklare enn føresegnene om dette i aksjelova. Sjå punkt 6 om grunnen til det.

Til § 2-5

Føresegna gjeld registrering i Føretaksregisteret og avløyser § 9 i gjeldande lov. Føresegna i framlegget er bygd ut litt i forhold til den gjeldande føresegna og er utforma etter modell av aksjelova § 2-18.

Til § 2-6

Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov, men har modell i aksjelova § 2-20 om når eit aksjeselskap kan pådra seg rettar og forplikningar. Sjå nærare omtale i punkt 6.

Første ledd angir at før føretaket er registrert i Føretaksregisteret, kan ikkje føretaket sjølv erverve andre rettar eller pådra seg andre forplikningar overfor tredjepersonar enn dei som følger av stiftingsdokumentet eller av lov. Føretaket kan dermed på grunnlag av føresegner i stiftingsdokumentet inngå avtalar med bindande verknad om overtaking av bestemte formuesgjenstandar og pådra seg andre forplikningar. Det kan også følge av føresegner i lova at føretaket kan erverve rettar og pådra seg forplikningar før registreringa, mellom anna vil føretaket kunne inngå avtale med revisor, jf. § 2-2 første ledd bokstav c. Føresegna i § 9-1 om erstatningskrav mot styremedlemmer føreset heller ikkje at selskapet er registrert.

Andre ledd angir at for forplikningar som statsføretaket pådreg seg før registrering i Føretaksregisteret, gjeld aksjelova § 2-20 andre og tredje ledd tilsvarende. Det betyr mellom anna at for forplikningar som er pådregne i namnet til statsføretaket før registreringa, og som føretaket ikkje heftar for etter stiftingsdokumentet eller lova, er det dei som har inngått forplikninga, som er personleg og solidarisk ansvarlege når ikkje anna må reknast som avtalt med kreditor. Ved registreringa overtek føretaket forplikninga. Frå same tidspunkt fell det personlege ansvaret bort.

Til § 3-1

Føresegna angir eit krav om at føretaket skal ha forsvarleg eigenkapital og likviditet. Føresegna avløyser § 12 første ledd i gjeldande lov, men er utforma etter modell av den tilsvarende føresegna i aksjelova § 3-4.

Til § 3-2

Føresegna pålegg handleplikt ved tap av eigenkapital. Føresegna avløyser § 12 andre og tredje ledd i gjeldande lov. Ho er utforma etter mønster

av handleplikta til styret etter aksjelova § 3-5, men er tilpassa statsføretaka. I framlegget er det presisert at eigardepartementet skal ha eit særleg varsel ved tap av eigenkapital m.m.

Til § 3-3

Føresegna gjeld forhøging av innskotskapitalen til staten etter stiftinga. Føresegna avløyser § 14 første og andre ledd i gjeldande lov, men er noko bygde ut i forhold til denne føresegna. Sjå punkt 7 om grunnen til det. Føresegna er utforma etter mønster av reglane om forhøging av aksjekapitalen i aksjelova kapittel 10 I, men er atskilleg enklare enn desse reglane og er tilpassa statsføretak.

Til § 3-4

Føresegna gjeld registrering av forhøginga i Føretaksregisteret. Føresegna avløyser § 14 tredje ledd i gjeldande lov, men er noko bygde ut i forhold til denne føresegna. Føresegna er utforma etter mønster av regelen om melding til Føretaksregisteret ved forhøging av aksjekapitalen i aksjelova kapittel 10 I, men er atskilleg enklare enn denne regelen og er tilpassa statsføretak.

Til § 3-5

Føresegna gjeld forhøging av innskotskapitalen til staten utan nyinnbetaling. Føresegna avløyser § 15 i gjeldande lov.

Til § 3-6

Føresegna gjeld utdeling av midlar frå føretaket til staten som eigar av føretaket.

Første ledd fastset at utdelingar berre kan skje etter reglane i lova om utbyte, nedsetjing av innskotskapitalen, fusjon og fisjon og tilbakebetaling etter oppløysing av føretaket.

Andre ledd inneheld ein definisjon av kva som er ei utdeling etter lova, og som dermed er underlagt reglane i lova om dette. Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov, men har mønster i aksjelova § 3-6. Etter at staten gjennom lovendinga fekk avgrensa ansvar for forplikningane til føretaket, bør dette ha som konsekvens at utdelingar av midlar frå føretaket til staten som eigar bør formaliserast etter tilsvarende reglar som dei som gjeld for aksjeselskap. Andre punktum angir at verdien skal bereknast til balanseført verdi, i motsetning til aksjelova. Sjå punkt 6.4.2 om grunnen til det.

Tredje ledd gir departementet tilsvarende forskriftsheimel som i aksjelova § 3-6 fjerde ledd andre punktum. Departementet kan nytte forskriftsheimelen dersom det i ei konkret utdeling er behov for å angi en anna verdi for utdelinga enn den balanseførte verdien.

Til § 3-7

Føresegna gjeld ulovlege utdelingar frå føretaket og er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna er utforma etter aksjelova § 3-7, men i forenkla form. Føresegna er grunna i at staten har avgrensa ansvar for forpliktingane til føretaket. Ein konsekvens av dette er at staten må ha den same plikta til å føre ulovlege utdelingar tilbake til føretaket som aksjeeigarar i aksjeselskap har etter aksjelova § 3-7.

Til § 3-8

Føresegna gjeld utdeling av utbyte til staten og avløyser § 17 andre ledd i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter mønster av aksjelova § 8-1 men er enklare enn denne. Dette har samanheng med at mellom anna særføresegna i aksjelova § 8-1 andre ledd om frådrag i utbyteramma ikkje er aktuell for statsføretaka.

Til § 3-9

Føresegna angir at det er føretaksmøtet som gjer vedtak om utdeling av utbyte. Føresegna avløyser § 17 tredje ledd i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter mønster av aksjelova § 8-2, men er enklare enn denne.

Til § 3-10

Føresegna gjeld nedsetjing av innskottskapitalen til staten og avløyser § 16 første ledd i gjeldande lov. Føresegna er bygd litt ut i forhold til gjeldande lov. Den er utforma etter mønster av reglane om nedsetjing av aksjekapitalen i aksjelova kapittel 12, men er enklare enn reglane der.

Til § 3-11

Føresegna gjeld berekning av tap og krav til eigenkapital. Føresegna avløyser § 16 andre ledd i gjeldande lov, men er bygd litt ut i forhold til gjeldande lov. Den er utforma etter mønster av reglane om nedsetjing av aksjekapitalen i aksjelova kapittel 12, men er enklare enn reglane der.

Til § 3-12

Føresegna gjeld registrering av nedsetjing av innskottskapitalen i Føretaksregisteret og avløyser § 16 tredje ledd i gjeldande lov.

Andre ledd angir at reglane i aksjelova §§ 12-5 og 12-6 kjem tilsvarende i bruk.

Til § 3-13

Føresegna gjeld for avtalar av eit visst omfang mellom føretaket og medlemmer av leiinga i føretaket og deira nærstående. Den gjeldande lova har inga tilsvarende føresegn. Føresegna er utforma etter aksjelova § 3-8, men har ein anna terskelverdi. Sjå punkt 7.4.4 om grunnen til det.

Til § 3-14

Føresegna gjeld konserninterne transaksjonar der eit statsføretak er morføretak i eit konsern, jf. § 1-5 i lovframlegget. Føresegna angir at aksjelova § 3-9 første og andre ledd gjeld tilsvarende.

Om føresegna blir det elles vist til vurderingane til departementet i punkt 7.4.5.

Til § 4-1

Føresegna fører vidare § 38 første ledd i gjeldande lov. Ho fastslår for det første at føretaksmøtet er det øvste organet i statsføretaket, og for det andre at eigarmyndet til eigardepartementet berre kan utøvast gjennom føretaksmøtet. For meir om kva dette inneber, blir det vist til punkt 8.1.

Til § 4-2

Føresegna avløyser § 38 andre ledd i gjeldande lov om retten og plikta leiinga har til å delta i føretaksmøtet. Den gjeldande føresegna regulerer også retten og plikta revisor har til å delta i møtet, men i framlegget er dette regulert i § 6-4.

Andre ledd gjeld kven som har rett til å uttale seg i føretaksmøtet. Omgrepet «styremedlemmer» omfattar både leiaren i styret og andre styremedlemmer. Aksjelova § 5-4 har ei tilsvarende føresegn, men ho er noko annleis utforma.

Til § 4-3

Føresegna gjeld ordinært føretaksmøte og fører vidare § 39 i gjeldande lov.

Tredje ledd fører vidare i all hovudsak gjeldande lov § 41 første ledd andre punktum om kva som

skal leggjast ved innkallinga til ordinært foretaksmøte. Føresegna er utforma etter modell av aksjelova § 5-5 tredje ledd, men tilpassa statsforetak.

Til § 4-4

Føresegna gjeld ekstraordinært foretaksmøte og avløyser § 40 i gjeldande lov.

Første ledd gir eigardepartementet ein generell rett til å kalle inn til ekstraordinært foretaksmøte, medan den gjeldande lova stiller vilkår om at det må vere nødvendig.

Etter *andre ledd* har eigardepartementet ei plikt til å kalle inn til ekstraordinært foretaksmøte innan éin månad dersom styret eller revisor skriftleg krev det. Framlegget er utforma for å bringe føresegna i samsvar med aksjelova § 5-6.

Til § 4-5

Føresegna gjeld myndet eigardepartementet har til å kalle inn til foretaksmøte, krav til innkallinga og saker utanfor dagsordenen. Føresegna avløyser § 41 i gjeldande lov.

Etter *første ledd* skal innkallinga vere skriftleg. Dette står ikkje i vegen for at innkallinga blir send digitalt, sjå lovframlegget § 1-8 andre ledd.

Etter *andre ledd* er innkallingsfristen i utgangspunktet éi veke for både ordinært og ekstraordinært foretaksmøte, medan fristen etter gjeldande lov er to veker for ordinært foretaksmøte og éi veke for ekstraordinært foretaksmøte. Aksjelova § 5-10 andre ledd fastset òg at innkalling til generalforsamlinga skal vere send seinast éi veke før møtet blir halde.

Til § 4-6

Føresegna gjeld opplysningsplikta til leiinga og er ei ny føresegn utforma etter aksjelova § 5-15. Opplysningsplikta til leiinga er ei sentral føresegn i fleire generelle foretakslover.

Føresegna gir eigardepartementet høve til å føre kontroll med leiinga for å vareta interessene i foretaket. Opplysningsplikta vil ha særleg betydning for plassering av ansvar i statsforetak, sidan det er eigardepartementet som kallar inn til foretaksmøte.

Til § 4-7

Paragrafen gjeld møteleiing og protokoll og avløyser § 42 i gjeldande lov.

Fjerde ledd inneheld ei ny føresegn om oppbevaring av protokollen som har mønster i aksjelova

§ 5-16 tredje ledd andre punktum. Denne føresegna blir likevel supplert av plikta etter § 8-9 tredje ledd i lovframlegget, jf. aksjelova § 16-10 fjerde og femte ledd, til å oppbevare foretaksdokumentasjon i minst ti år etter slutten av rekneskapsåret det året foretaket er endeleg oppløyst.

Til § 5-1

Føresegna gjeld plikta foretaket har til å ha eit styre og avløyser gjeldande lov §§ 18 og 19.

Andre ledd fastset kvalifikasjonskrav til styremedlemene og fastset at berre myndige personar kan vere styremedlemer. Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov, men samsvarer med aksjelova § 6-11 andre ledd. Om føresegna blir det elles vist til punkt 9.

Etter *fjerde ledd* er det foretaksmøtet som vel styreleiar, jf. også framlegget i § 2-2 første ledd bokstav b med krav om at stiftingsdokumentet mellom anna skal angi kven som er styreleiar.

Til § 5-2

Føresegna gjeld plikta foretaket har til å ha ein dagleg leiar, og avløyser gjeldande lov § 26. Den gjeldande lova bruker nemninga «administrerende direktør» om den som står for den daglege leiinga av foretaket. Dette er bytt ut med nemninga «dagleg leiar», som er nemninga i aksjelova.

Til § 5-3

Føresegna gjeld retten dei tilsette har til å velje styremedlemer og avløyser § 20 første, andre, tredje og delar av sjette ledd i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter mønster av regelen i aksjelova § 6-4.

Representasjonsreglane avvik frå reglane i aksjelova ved at dei ikkje tek høgde for at foretaket kan ha bedriftsforsamling, sjå punkt 9 om dette.

Til § 5-4

Føresegna gjeld retten dei tilsette har til å velje styremedlemer i konsernforhold og avløyser § 20 fjerde, femte og delar sjette ledd i gjeldande lov. Føresegnene i lovframlegget er utforma etter mønster av regelen i aksjelova § 6-5.

Til § 5-5

Føresegna gjeld tenestetida til styremedlemene og avløyser § 21 i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter mønster av aksjelova § 6-6.

Til § 5-6

Føresegna gjeld avgang og avsetjing før tenestetida tek slutt og avløyser § 22 i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter mønster av aksjelova § 6-7.

Til § 5-7

Føresegna gjeld suppleringsval og er ny i forhold til gjeldande lov, men har modell i aksjelova § 6-8. I føresegna er det presisert at aktivitetsplikta til styret ved opphøyr av styreverv før tenestetida er ute, er å varsle eigardepartementet om forholdet. Det blir så opp til eigardepartementet om det skal kalle inn til føretaksmøte for å velje ny styremedlem for resten av tenestetida. Dersom ein varamedlem trer inn, er ikkje dette til hinder for at eigardepartementet sjølv kan velje å kalle inn til ekstraordinært føretaksmøte for å velje ny styremedlem.

Til § 5-8

Føresegna gir framlegga til føresegnene i lova om styremedlemmer tilsvarande bruk på varamedlemmer og observatørar så langt dei passar. Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov, men har modell i aksjelova § 6-9.

Til § 5-9

Føresegna gjeld godtgjersle til styremedlemmer m.m. og er ny i forhold til gjeldande lov, men svarer med aksjelova § 6-10. Andre punktum i framlegget fastset at retten til godtgjersle fell bort ved konkurs i føretaket. Føresegna har samanheng med at eit statsforetak etter lovendringa av statsforetaksloven i 2002 kan gå konkurs.

Til § 5-10

Føresegna gjeld oppgåvene styret har i samband med forvaltninga av føretaket, og avløyser § 23 første ledd i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter mønster av aksjelova § 6-12.

Til § 5-11

Føresegna fastset særskilde avgrensingar i myndet til styret.

Første og tredje ledd avløyser § 23 andre og tredje ledd i gjeldande lov. Om denne føresegna blir det vist til punkt 9.

Andre ledd fører vidare § 5 i gjeldande lov. Føresegna presiserer at føretaksmøtet kan vedtektsfeste avgrensingar i høvet styret har til å ta opp lån og til å stille garantiar.

Til § 5-12

Føresegna gjeld ansvaret styret har til å føre tilsyn med den daglege leiinga og verksemda til føretaket elles. Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov, men svarer til aksjelova § 6-13 andre og tredje ledd.

Til § 5-13

Føresegna gjeld myndet og oppgåvene til dagleg leiar og avløyser § 27 i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter mønster av aksjelova § 6-14.

Til § 5-14

Føresegna gjeld pliktene dagleg leiar har overfor styret. Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov, men har modell i aksjelova § 6-15.

Til § 5-15

Føresegna gjeld der det ligg føre eit konsern etter statsforetakslova, jf. § 1-5 i lovframlegget. Føresegna gjeld opplysningsplikt frå eit dotterselskap til eit statsforetak som er morføretak, og motsett og er utforma etter aksjelova § 6-16.

Til § 5-16

Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov og har modell i aksjelova § 6-18. Føresegna gir styret mynde til å setje fram krav om gjelds- eller konkurshandsaming for føretaket og til å representere føretaket som konkursskuldnar. Føresegna er teken inn i statsforetakslova som ein konsekvens av at statsforetak etter lovendringa i 2002 kan gå konkurs.

Til § 5-17

Føresegna om sakshandsaminga til styret avløyser § 24 i gjeldande lov, men er utvida etter modell av aksjelova § 6-19.

Til § 5-18

Føresegna gjeld krav om styrehandsaming og er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna har modell i aksjelova § 6-20.

Til § 5-19

Føresegna gjeld førebuing av saker som styret skal handsame og er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna har modell i aksjelova § 6-21.

Til § 5-20

Føresegna gjeld varsel om styrehandsaming og er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna har modell i aksjelova § 6-22.

Til § 5-21

Føresegna gjeld styreinstruks og er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna har modell i aksjelova § 6-23.

Til § 5-22

Føresegna angir når styret kan gjere vedtak og avløyser § 25 første ledd i gjeldande lov. Føresegna har modell i aksjelova § 6-24

Til § 5-23

Føresegna gjeld alminnelege fleirtalskrav og avløyser § 25 andre ledd i gjeldande lov. Føresegna har modell i aksjelova § 6-25.

Til § 5-24

Føresegna gjeld fleirtalskrav ved val og tilsetjingar og avløyser § 25 tredje ledd i gjeldande lov. Føresegna har modell i aksjelova § 6-26.

Til § 5-25

Føresegna gjeld inhabilitet og avløyser § 28 i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter modell av aksjelova § 6-27 første ledd. Tredje punktum angir at definisjonen av «nærstående» i aksjelova § 1-5 første ledd gjeld tilsvarende.

Til § 5-26

Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov.

Første ledd i paragrafen lovfestar eit forbod mot at styret, dagleg leiar og andre som representerer føretaket, misbruker posisjonen sin til å gi nokon ein urimeleg fordel der føretaket tek kostnaden. Føresegna gir uttrykk for det tilsvarende grunnleggjande prinsippet i selskapsretten. Føresegna har mønster i aksjelova § 6-28 første ledd.

Andre ledd gjer unntak frå prinsippet om at styret i føretaket har plikt til å følge opp vedtaka til føretaksmøtet, og at dagleg leiar har plikt til å følge opp vedtaka til styret. Føresegna pålegg styret og dagleg leiar å ikkje rette seg etter vedtak som er fatta av føretaksmøtet som er i strid med lov eller vedtektene. Føresegna er i samsvar med den tilsvarende føresegna i aksjelova § 6-28, men er tilpassa statsforetak. Også dette gir uttrykk for eit generelt selskapsrettsleg prinsipp.

Til § 5-27

Føresegna inneheld eit forbod for tilsette og tillitspersonar i eit statsforetak mot å ta imot visse gåver m.m. Føresegna fører i hovudsak vidare § 29 i gjeldande lov. Paragrafen handlar berre om forbod som er underlagde sanksjonen i tredje ledd, men tilsette må også følge andre reglement som gjeld for dei, til dømes instruksar som er fastsette av administrasjonen i personalhandboka.

Til § 5-28

Paragrafen gjeld styreprotokollar og avløyser § 24 tredje ledd i gjeldande lov.

Fjerde ledd er i all hovudsak ei vidareføring av § 24 tredje ledd andre punktum i gjeldande lov som fastset at styreprotokollen skal sendast til eigardepartementet. Nytt er at styret ikkje lenger må sende styreprotokollen innan 14 dagar etter styremøtet, men snarast etter at styret har handsama styreprotokollen. Om dette blir det vist til punkt 9.4.7.

Femte ledd er ny i forhold til den gjeldande lova og er i samsvar med aksjelova § 6-29 fjerde ledd.

Til § 5-29

Føresegna angir at styret representerer føretaket utetter og avløyser § 31 første ledd i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter modell av den tilsvarende føresegna i aksjelova § 6-30.

Til § 5-30

Føresegna gjeld høvet styret har til å gi styremedlemmer eller dagleg leiar fullmakt til å teikne føretaksnamnet til føretaket. Føresegna avløyser § 31 andre ledd i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter modell av føresegna i aksjelova § 6-31 utanom høvet styret i aksjeselskap har til å gi namngitte tilsette rett til å teikne føretaksnamnet til selskapet.

Til § 5-31

Føresegna gjeld representasjonen til dagleg leiar utetter. Føresegna avløyser § 31 tredje ledd i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter modell av den tilsvarande føresegna i aksjelova § 6-32.

Til § 5-32

Føresegna gjeld overskriding av mynde og avløyser § 32 i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter modell av den tilsvarande føresegna i aksjelova § 6-33.

Til § 5-33

Føresegna gjeld manglar ved val av styremedlemmer eller tilsetjing av dagleg leiar og er lik som i aksjelova § 6-34. Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov.

Til § 6-1

Føresegna fører vidare gjeldande føresegn § 43 i ei litt anna form og er tilpassa endringar i rekneskapslova om berekraftsrapportering. Føresegna pålegg, til liks med gjeldande lov, alle statsforetak å ha revisor, uavhengig av storleik.

Til § 6-2

Føresegna gjeld opphøyr av oppdraget til ein revisor og nyval av revisor og er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna angir at reglane om dette i aksjelova §§ 7-2 og 7-3 første ledd gjeld tilsvarande.

Til § 6-3

Føresegna gjeld revisjonsmelding og er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna har modell i aksjelova § 7-4.

Til § 6-4

Føresegna gjeld retten og plikta revisor har til å delta i føretaksmøtet og vidarefører reguleringa av revisor si rett og plikt til å delta etter gjeldande lov § 38 andre ledd første, fjerde og femte punktum. Føresegna har modell i aksjelova § 7-5.

Til § 6-5

Føresegna gjeld Riksrevisjonens kontroll og fører vidare § 45 i gjeldande lov.

Til § 7-1

Føresegna gjeld fusjon (samanslåing) med anna statsforetak og er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna har ein viss modell i reglane om fusjon i aksjelova kapittel 13, men er atskilleg enklare enn desse.

Første ledd fastset at Kongen i statsråd kan gjere vedtak om at eit statsforetak fusjonerer med eit anna statsforetak.

I *andre ledd* er det vist til nokre av reglane i aksjelova kapittel 13 som gjeld tilsvarande så langt dei passsar.

Til § 7-2

Føresegna gjeld fisjon (deling) av statsforetak og er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna har ein viss modell i reglane om fisjon i aksjelova kapittel 14, men er atskilleg enklare enn desse.

Første ledd fastset at Kongen i statsråd kan gjere vedtak om at eit statsforetak skal delast.

I *andre og fjerde ledd* er det vist til nokre av reglane i aksjelova kapittel 13 og 14 som gjeld tilsvarande så langt dei passsar.

Til § 7-3

Føresegna gjeld fusjon (samanslåing) av eit statsforetak med eit aksjeselskap eller allmennaksjeselskap der aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet er overtakande selskap. Kongen i statsråd kan gjere vedtak om dette. Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna har eit visst mønster i reglane om fusjon i aksjelova og allmennaksjelova, men er betydeleg enklare enn desse. Reglane om fusjon i aksjelova og allmennaksjelova kjem i stor grad i bruk gjennom tilvisingar til dei aktuelle føresegnene i aksjelova eller allmennaksjelova.

Til § 7-4

Føresegna gjeld fusjon (samanslåing) av eit statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap med eit statsforetak der statsforetaket er overtakande føretak.

Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna har eit visst mønster i reglane om fusjon i aksjelova og allmennaksjelova, men er betydeleg enklare enn desse.

Til § 7-5

Føresegna gjeld omdanning av statleg verksemd til statsforetak. Føresegna avløyser § 55 første ledd i gjeldande lov om dette, men er bygd litt ut.

I *andre ledd* tredje punktum er det presisert at føresegnene i kapittel 2 om stifting av statsforetak gjeld tilsvarende dersom eit nytt statsforetak skal opprettast i samband med overføringa.

I *tredje ledd* er det reglane i aksjelova § 13-9, § 13-11 og §§ 13-13 til 13-17 som skal nyttast tilsvarende. Dette betyr mellom anna at det må gjennomførast eit kreditorvarsel etter reglane i aksjelova §§ 13-13 til 13-15. Dette er ein naturleg konsekvens av overføring av forpliktingane staten har, til eit statsforetak der staten har avgrensa ansvar.

Til § 7-6

Føresegna gjeld omdanning av statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap til statsforetak. Paragrafen avløyser føresegna om slik omdanning i § 55 i gjeldande lov.

I *første ledd* tredje punktum er det presisert at føresegnene i kapittel 2 om stifting av statsforetak gjeld tilsvarende.

Fjerde ledd fører også vidare gjeldande lov § 55 og gir Kongen heimel til å gi nærare føresegner i forskrift om omdanning til statsforetak.

Til § 7-7

Føresegna gjeld omdanning av statsforetak til statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap.

Føresegna er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna har eit visst mønster i reglane om omdanning i aksjelova og allmennaksjelova kapittel 15 og inneheld dels ei tilvising til reglane der når det gjeld melding om omdanninga til Føretaksregisteret og omdanningstidspunktet, sjå tilvisingane i § 7-6 tredje ledd i lovframlegget, jf. § 7-7 andre ledd.

Tredje ledd gir Kongen heimel til å gi nærare føresegner i forskrift om omdanning til statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap.

Til § 8-1

Føresegna gjeld vedtak om oppløysing av føretaket og avløyser § 46 i gjeldande lov.

Til § 8-2

Føresegna gjeld vedtak om oppløysing og val av avviklingsstyre og avviklingsmåte. Føresegna avløyser § 49 i gjeldande lov. Føresegna står ikkje i vegen for at det ordinære styret blir valt til avviklingsstyre om dette er tenleg.

Til § 8-3

Føresegna gjeld melding til Føretaksregisteret om oppløysing og avløyser § 50 første punktum i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter aksjelova § 16-3.

Til § 8-4

Føresegna gjeld kreditorvarsel og avløyser § 50 andre punktum i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter aksjelova § 16-4.

Til § 8-5

Føresegna gjeld stillinga til føretaket under avviklinga og er ny i forhold til gjeldande lov. Føresegna viser til at aksjelova § 16-5 gjeld tilsvarende.

Til § 8-6

Føresegna gjeld plikta styret har til å lage ei oversikt over egedelane, rettane og forpliktingane til selskapet og gjere opp ein balanse med tanke på avviklinga. Føresegna er ny og er utforma etter aksjelova § 16-6.

Til § 8-7

Føresegna gjeld dekning av forpliktingane til føretaket og avløyser § 51 første og andre ledd i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter aksjelova § 16-7.

Til § 8-8

Føresegna gjeld utdeling til staten ved avviklinga av føretaket.

Første ledd er ny og er utforma etter aksjelova § 16-9 første ledd.

Andre ledd avløyser § 51 tredje ledd i gjeldande lov og er utforma etter aksjelova § 16-9 andre ledd.

Til § 8-9

Føresegna gjeld endeleg oppløysing og avløyser § 52 i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter aksjelova § 16-10.

Til § 8-10

Føresegna gjeld ansvar for udekte forplikingar og avløyser § 53 i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter aksjelova § 16-12.

Til § 9-1

Føresegna gjeld erstatningsansvar for dagleg leiar og styremedlemer og avløyser § 56 i gjeldande lov. Føresegna er utforma etter aksjelova § 17-1.

I *tredje ledd* blir føresegnene i aksjelova §§ 17-2, 17-3, 17-5 og 17-6 gitt tilsvarende bruk, dette gjeld reglar om lemping av ansvar, vedtak om å fremje krav om erstatning, vedtak om ansvarsfridom og konkurrerende krav.

Til § 9-2

Føresegna gjeld straffansvar for styret, dagleg leiar og revisor og avløyser gjeldande lov § 58. Føresegna er utforma etter aksjelova §§ 19-1 og 19-2.

Til § 9-3

Føresegna er ny og viser til at reglane om rettar- gang og berekning av fristar i aksjelova § 18-1, § 18-3 og § 18-4 gjeld tilsvarende.

Til § 10-1

Føresegna angir at lova trer i kraft frå den tida Kongen fastset. Den gjeldande lova om statsforetak blir oppheva frå same tidspunkt som den nye lova trer i kraft.

Til § 10-2

Overgangsføresegna angir at dei statsforetaka som er oppretta i kraft av den eksisterande lova, blir vidareførte i den nye lova. Det same gjeld for forskrifter som er gitt i medhald av gjeldande lov, det vil seie forskrift 24. august 2017 nr. 1278 om de ansattes rett til representasjon i styre og bedrifts- forsamling mv.

I *tredje ledd* får departementet heimel til å fast- setje nærare overgangsføresegner i forskrift.

Til § 10-3

Føresegna nr. 1-4 gir riktig tilvising til og i ny statsforetakslov.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet

t i l r å r :

At Dykkar Majestet godkjenner og skriv under eit framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om statsforetak (statsforetakslova).

Vi **HARALD**, Noregs Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjere vedtak til lov om statsforetak (statsforetakslova) i samsvar med eit vedlagt forslag.

Forslag

til lov om statsføretak (statsføretakslova)

Kapittel 1. Innleiande føresegner

§ 1-1 *Formålet med lova*

Lova skal leggje til rette for ei sakshandsaming som er tilpassa at statsføretak berre kan eigast av staten. Lova skal bidra til at statsføretak kan vareta samfunnsoppgavet sitt eller verksemda si på ein effektiv måte.

§ 1-2 *Verkeområdet til lova*

Lova gjeld for føretak som staten eig aleine, og som Kongen har bestemt at lova skal gjelde for, jf. § 2-1.

§ 1-3 *Partsstilling*

Eit statsføretak har sjølv rettar og forpliktingar, er part i avtalar med private og offentlege styresmakter og har partsstilling overfor domstolane og styresmaktene.

§ 1-4 *Kva ansvar staten har for forpliktingane til føretaket*

(1) Staten heftar ikkje overfor kreditorane for forpliktingane til føretaket.

(2) Staten pliktar ikkje å gjere innskott i føretaket, eventuelt konkursbuet til føretaket, utover det som følger av stiftingsdokumentet eller vedtak om å forhøge innskotskapitalen.

§ 1-5 *Konsern*

(1) Eit morføretak utgjer saman med eitt eller fleire dotterselskap eit konsern.

(2) Eit statsføretak er eit morføretak om det på grunn av avtale eller som eigar av aksjar eller selskapspartar har bestemmende innverknad over eit selskap. Eit statsføretak skal alltid reknast for å ha bestemmende innverknad over eit selskap når føretaket

a. eig så mange aksjar eller partar i eit selskap at dei representerer fleirtalet av røystene i selskapet, eller

b. har rett til å velje eller avsetje eit fleirtal av medlemene i styret til selskapet.

(3) Eit selskap som står i eit forhold som nemnt i andre ledd til eit morføretak, er å rekne som eit dotterselskap.

(4) Ved berekninga av røyserettar og rettar til å velje eller avsetje styremedlemer skal rettar som

morføretaket og dotterselskapa har, reknast med. Det same gjeld rettar som nokon som handlar i sitt eige namn har, men som gjer det for morføretaket eller eit dotterselskap si rekning.

§ 1-6 *Forholdet til anna lovgiving*

Forvaltningsloven gjeld ikkje for statsføretak. Statsansatteloven gjeld ikkje for tilsette i statsføretak.

§ 1-7 *Om lova kan fråvikast*

Føresegnene i lova kan ikkje fråvikast i vedtektene med mindre det motsette er særskilt fastsett i lova.

§ 1-8 *Utarbeiding og forvaltning av dokumentasjon*

(1) Dokumentasjon som statsføretakslova krev at ein utarbeider, skal utarbeidast og forvaltast slik at informasjon ikkje går tapt og er tryggja som informasjonskjelder for samtid og ettertid. Dokumentasjonen skal vere i ei form som kan lesast og bli forstått, og vere tilgjengeleg frå Noreg.

(2) Krav i denne lova om at meldingar m.m. skal vere skriftlege, står ikkje i vegen for å bruke digitale løysingar.

(3) Departementet kan i forskrift gi nærare føresegner om oppbevaringstid for bestemte dokumenttypar, kva som er rekna som forsvarleg måte for utarbeiding og oppbevaring av dokument, og tryggningsnivået for signatur.

Kapittel 2. Stifting av statsføretak

§ 2-1 *Vedtak om oppretting av statsføretaket*

Kongen i statsråd gjer vedtak om oppretting av statsføretak og fastset kva departement som skal representere staten som eigar av føretaket. Vedtaket skal uttrykkeleg namngi føretaket som eit statsføretak som lova her skal gjelde for, jf. § 1-2.

§ 2-2 *Stiftingsdokument*

(1) Når det er gjort vedtak om å opprette statsføretaket, jf. § 2-1, skal departementet opprette eit datert og signert stiftingsdokument som inneheld ei tilvising til vedtaket, og som dessutan i det minste oppgir kva departementet har vedteke om

a. vedtektene til føretaket

b. styret til føretaket, irekna kven som skal vere styreleiar

- c. revisor for foretaket
 - d. eventuelt innskot i anna enn pengar, jf. § 2-4.
- (2) Statsforetaket er rekna som stifta når stiftingsdokumentet er oppretta og signert.

§ 2-3 *Minstekrav til og endring av vedtektene*

(1) Vedtektene til statsforetaket skal minst opplyse om

- a. foretaksnamnet til statsforetaket
- b. verksemda til statsforetaket
- c. staten sitt innskot i statsforetaket
- d. kva saker som skal handsamast på det ordinære foretaksmøtet.

(2) Foretaksmøtet vedtek endringar i vedtektene.

§ 2-4 *Innskot med andre egedelar enn pengar*

Er innskotet frå staten andre formuesverdiar enn pengar, skal stiftingsdokumentet oppgi kva som skal skytast inn, og verdien av innskotet. Innskotet kan ikkje overførast til eit høgare beløp enn det blir antekte å kunne oppførast med i balansen til foretaket. Tidspunktet for verdsetjinga kan tidlegast vere fire veker før stiftinga av foretaket, jf. § 2-2. Ei stadfesting frå revisor om at innskotet ikkje er verdsett høgare enn tillate etter andre punktum, skal leggjast ved stiftingsdokumentet.

§ 2-5 *Registrering i Foretaksregisteret*

(1) Statsforetaket skal meldast til Foretaksregisteret innan tre månader etter at stiftingsdokumentet er signert.

(2) Før statsforetaket blir meldt til Foretaksregisteret, skal innskotet frå staten, jf. § 2-3 bokstav c, vere ytt fullt ut. Resultatet av teknisk bistand, forskings- og utviklingsarbeid m.m. skal òg vere stilt til rådvelde for statsforetaket. I meldinga til Foretaksregisteret skal det opplyst om at statsforetaket har fått innskotet. Dette skal stadfestast av revisor. Skal innskotet berre gjerast opp i pengar, kan stadfestinga gjerast av eit finansforetak, ein advokat eller ein statsautorisert rekneskapsfører.

(3) Er statsforetaket ikkje meldt til Foretaksregisteret innan fristen går ut, kan registreringa ikkje skje. Forplikingane staten har etter stiftingsdokumentet, er da ikkje lenger bindande. Det same gjeld om registreringa blir nekta på grunn av feil som ikkje kan rettast.

§ 2-6 *Rettar og forplikingar før registreringa i Foretaksregisteret*

(1) Før statsforetaket er registrert, kan foretaket sjølv ikkje erverve andre rettar og pådra seg

andre forplikingar overfor tredjepersonar enn dei som følger av stiftingsdokumentet eller av lov.

(2) For forplikingar m.m. som er pådregne foretaket før registreringa, gjeld aksjeloven § 2-20 andre og tredje ledd tilsvarende.

Kapittel 3. Kapitalen til foretaket. Utdelingar frå foretaket

§ 3-1 *Krav om forsvarleg eigenkapital og likviditet*

Foretaket skal til kvar tid ha ein eigenkapital og ein likviditet som er forsvarleg ut frå risikoen ved og omfanget av verksemda i foretaket.

§ 3-2 *Handleplikt ved tap av eigenkapital m.m.*

(1) Reknar ein med at eigenkapitalen er lågare enn forsvarleg ut frå risikoen ved og omfanget av verksemda i statsforetaket, skal styret straks handsame saka og varsle departementet. Departementet skal innan rimeleg tid etter at det har motteke varselet, kalle inn til foretaksmøte. Styret skal gi foretaksmøtet ei utgreiing om den økonomiske stillinga til foretaket. Dersom statsforetaket ikkje har ein forsvarleg eigenkapital i samsvar med § 3-1, skal styret i foretaksmøtet foreslå tiltak for å rette på dette.

(2) Om styret ikkje finn grunnlag for å foreslå tiltak som nemnt i første ledd fjerde punktum, eller om slike tiltak ikkje lét seg gjennomføre, skal styret foreslå å løyse opp foretaket.

§ 3-3 *Forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling*

(1) Etter at statsforetaket er registrert i Foretaksregisteret, kan foretaksmøtet vedta å auke innskotet frå staten ved innbetaling av ny kapital.

(2) Styret kan foreslå forhøging av innskotskapitalen ved nyinnbetaling. Styret skal grunngi eit slikt framlegg og gi ei kort utgreiing om forhold som ein må leggje vekt på når innskotet frå staten skal forhøgjast. Dersom foretaksmøtet ikkje skal handsame årsrekneskapen samtidig, skal utgreiinga også omfatte hendingar som har inntreft etter siste balansedag, og som er av vesentleg betydning for statsforetaket.

(3) Det skal gå fram av møteprotokollen kor mykje innskotet skal forhøgjast med. Er innskotet frå staten andre formuesverdiar enn pengar, skal protokollen oppgi kva staten skal skyte inn, og verdien av innskotet. Innskotet kan ikkje overførast til eit høgare beløp enn det blir antekte å kunne oppførast med i balansen til foretaket. Styret skal sørgje for å utarbeide ei forklaring for verdsetjinga, som minst opplyser om dei prinsippa ein har følgd ved vurderinga av dei verdiane foretaket skal overta. Tidspunktet for verdsetjinga kan

tidlegast vere fire veker før vedtaket til føretaksmøtet. Ei stadfesting frå revisor om at innskøtet ikkje er verdsett høgare enn det tredje punktum tillet, skal følge som vedlegg til protokollen.

§ 3-4 Registrering av forhøging av innskøtskapitalen i Føretaksregisteret

(1) Vedtaket om å forhøje innskøtskapitalen skal meldast til Føretaksregisteret innan tre månader etter at føretaksmøtet har gjort vedtaket. Er forhøginga ikkje meld til Føretaksregisteret innan fristen har gått ut, kan ho ikkje registrerast. Forplikinga staten har til å gjere innskøtet, er da ikkje lenger bindande. Det same gjeld om registreringa blir nekta på grunn av feil som ein ikkje kan rette.

(2) Før forhøginga av innskøtskapitalen blir meld til Føretaksregisteret, skal innskøtet vere ytt fullt ut. § 2-5 andre ledd andre til femte punktum gjeld tilsvarande.

(3) Forhøginga er å rekne som gjennomført når ho er registrert i Føretaksregisteret.

§ 3-5 Forhøging av innskøtskapitalen utan nyinnbetaling

(1) Føretaksmøtet kan vedta å forhøje innskøtet frå staten i statsforetaket ved å overføre frå midlane statsforetaket kan nytte til utdeling av utbytte etter § 3-8, til innskøtskapitalen. Det skal gå fram av møteprotokollen kor mykje innskøtet skal forhøgjast med.

(2) Forhøginga av innskøtskapitalen skal meldast til Føretaksregisteret. Forhøginga er å rekne som gjennomført når ho er registrert i Føretaksregisteret.

§ 3-6 Utdelingar frå føretaket m.m.

(1) Utdeling av midlar frå føretaket til staten som eigar kan berre skje etter reglane om utbytte, nedsetjing av innskøtskapitalen til staten, fusjon eller fisjon av føretaket og tilbakebetaling etter oppløysing.

(2) Som utdeling reknar ein alle former for overføring av verdiar som direkte eller indirekte kjem staten som eigar av føretaket til gode. Verdien skal bereknast etter balanseført verdi.

(3) Departementet kan i forskrift fastsetje at ein anna verdi kan leggjast til grunn for ei nærare angitt utdeling.

§ 3-7 Ulovlege utdelingar

Er det utdelt midlar frå føretaket i strid med føresegnene i lova, skal staten eller andre som har teke imot utdelinga, føre tilbake det som er motteke.

§ 3-8 Utbytte

Føretaket kan berre dele ut utbytte så langt det etter utdelinga har att netto eignedelar som gir dekning for innskøtskapitalen til føretaket. Berekinga skal gjerast på grunnlag av balansen i den siste godkjende årsrekneskapan til føretaket, men det er den registrerte innskøtskapitalen på vedtakstidspunktet som skal leggjast til grunn. Aksjeloven § 8-1 tredje og fjerde ledd gjeld tilsvarande.

§ 3-9 Vedtak om utbytte

Føretaksmøtet gjer vedtak om utdeling av utbytte etter at styret har gjort framlegg om utdeling eller annan bruk av overskot. Føretaksmøtet er ikkje bunde av framlegget frå styret om utdeling av utbytte.

§ 3-10 Nedsetjing av innskøtskapitalen

(1) Føretaksmøtet kan vedta å setje ned innskøtskapitalen til staten. Det beløpet innskøtskapitalen skal setjast ned med, kan berre brukast til

- dekning av tap som ein ikkje kan dekkje på annan måte
- tilbakebetaling til staten
- overføring til fond.

(2) Det skal gå fram av møteprotokollen kor mykje innskøtet skal setjast ned med, og kva det skal brukast til. Dersom det i samband med nedsetjinga skal skje utdelingar til staten med større beløp enn nedsetjingsbeløpet, skal dette høgare beløpet og korleis det skal dekkjast, gå fram av vedtaket til føretaksmøtet.

§ 3-11 Bereking av tap. Krav til eigenkapital m.m.

(1) Ved berekinga av kva føretaket har i tap etter § 3-10 første ledd bokstav a, skal balansen i årsrekneskapan som sist vart godkjend, leggjast til grunn.

(2) Vedtak som nemnt i § 3-10 første ledd bokstav b og c kan ikkje gjelde større beløp enn at føretaket etter nedsetjinga har att netto eignedelar som dekkjer innskøtskapitalen til føretaket. Berekinga skal skje på grunnlag av balansen i årsrekneskapan som sist vart godkjend, men det er den registrerte innskøtskapitalen på vedtakstidspunktet som skal leggjast til grunn. Aksjeloven § 8-1 tredje og fjerde ledd gjeld tilsvarande.

§ 3-12 Registrering av nedsetjing av innskøtskapitalen i Føretaksregisteret m.m.

(1) Vedtaket om å setje ned innskøtskapitalen skal meldast til Føretaksregisteret innan to månader etter at føretaksmøtet har gjort vedtaket. Er nedsetjinga ikkje meld til Føretaksregisteret

innan fristen, fell nedsetjinga av innskotskapitalen bort.

(2) Aksjeloven §§ 12-5 og 12-6 om når nedsetjinga tek til å gjelde, gjeld tilsvarende.

§ 3-13 *Avtalar mellom statsforetaket og medlemmer av leiinga i statsforetaket*

(1) Føretaksmøtet skal godkjenne avtalar mellom foretaket og ein styremedlem eller dagleg leiar når ytinga til foretaket på det tidspunktet avtalen blir inngått, har ein verdi som er lik eller større enn to gonger grunnbeløpet i folketrygda. Det same gjeld avtalar mellom foretaket og

- a. ein nærstående til ein styremedlem eller dagleg leiar
- b. ein som handlar etter avtale med ein styremedlem eller dagleg leiar.

Ved vurderinga av kven som er nærstående etter andre punktum bokstav a, gjeld aksjeloven § 1-5 første ledd tilsvarende.

(2) Styret skal sørge for at avtalen blir greidd ut. Allmennaksjeloven § 3-14 gjeld tilsvarende.

(3) Ein avtale som er inngått i strid med første ledd, er ikkje bindande for foretaket om foretaket godtgjer at medkontrahenten forstod eller burde ha forstått at føretaksmøtet ikkje har godkjent avtalen. Utdeling etter ein avtale som ikkje bind foretaket etter første punktum, skal tilbakeførast. Aksjeloven § 3-7 andre ledd gjeld tilsvarende.

(4) Føresegnene i denne paragrafen gjeld ikkje

- a. avtale som blir inngått som ledd i den vanlege verksemda i foretaket, og som er grunna på vanlege forretningsmessige vilkår og prinsipp
- b. avtale om løn og godtgjersle til dagleg leiar og avtale som nemnt i § 5-9.

§ 3-14 *Konserninterne transaksjonar*

Aksjeloven § 3-9 første og andre ledd om konserninterne transaksjonar gjeld tilsvarende i konsern der eit statsforetak er morforetak, jf. § 1-5.

Kapittel 4. Føretaksmøtet

§ 4-1 *Myndet til føretaksmøtet*

Gjennom føretaksmøtet utøver departementet det øvste myndet i foretaket. Departementet kan ikkje utøve eigarmyndet i foretaket på annan måte enn i føretaksmøtet.

§ 4-2 *Retten og plikta leiinga har til å delta i føretaksmøtet*

(1) Styreleiar og dagleg leiar skal delta i føretaksmøtet. Ved gyldig forfall skal det peikast ut

ein vara i staden. Andre styremedlemer kan delta i føretaksmøtet.

(2) Styremedlemer og dagleg leiar har rett til å uttale seg i føretaksmøtet.

§ 4-3 *Ordinært føretaksmøte*

(1) Innan seks månader etter utgangen av kvart rekneskapsår skal det haldast ordinært føretaksmøte.

(2) På det ordinære føretaksmøtet skal følgande saker handsamast og vedtakast:

- a. godkjenning av årsrekneskapen og eventuell årsmelding, inklusive utdeling av utbyte
- b. andre saker som etter lova eller vedtektene høyrer under føretaksmøtet.

(3) Årsrekneskapen, årsmeldinga og revisjonsmeldinga skal leggjast ved innkallinga til det ordinære føretaksmøtet.

§ 4-4 *Ekstraordinært føretaksmøte*

(1) Departementet kan avgjere at det skal kallast inn til ekstraordinært føretaksmøte.

(2) Departementet skal kalle inn til ekstraordinært føretaksmøte dersom styret eller revisor skriftleg krev det for å få handsama eit bestemt angitt emne. Departementet skal sørge for at føretaksmøtet blir halde innan ein månad etter at kravet er sett fram.

§ 4-5 *Mynde til å kalle inn til føretaksmøte og krav til innkallinga*

(1) Departementet kallar inn til føretaksmøte ved skriftleg melding til alle styremedlemene, dagleg leiar og revisoren i foretaket.

(2) Innkallinga skal vere send seinast éi veke før møtet, om ikkje kortare varsel i særlege tilfelle er påtrengjande nødvendig.

(3) Innkallinga skal opplyse om tid og stad for møtet, om møteforma og eventuelt om framgangsmåten for å delta digitalt. I innkallinga skal dei sakene som skal handsamast i møtet, vere klart oppgitt. Framlegg om å endre vedtektene skal også gå klart fram av innkallinga.

(4) Føretaksmøtet kan ikkje gjere vedtak i andre saker enn dei som er oppgitt i innkallinga, med mindre alle styremedlemene og dagleg leiar samtykkjer i det.

§ 4-6 *Opplysningsplikta til leiinga*

(1) Departementet kan krevje at styremedlemer og dagleg leiar på føretaksmøtet gir tilgjengelege opplysningar om forhold som kan innverke på vurderinga av

- a. godkjenninga av årsrekneskapen og årsmeldinga

- b. saker som er presenterte for føretaksmøtet til avgjerd
- c. den økonomiske stillinga i føretaket, inklusive verksemda i andre selskap som føretaket deltek i, og andre saker som føretaksmøtet skal handsame, med mindre dei opplysningane som krevst, vil valde føretaket uforholdsmessig skade.

(2) Dersom leiinga må innhente opplysningar, slik at svar ikkje kan bli gitt på føretaksmøtet, skal leiinga sende skriftleg svar til departementet innan to veker etter møtet.

§ 4-7 Møteleiing og protokoll

(1) Føretaksmøtet blir leidd av styreleiaren om ikkje departementet bestemmer at nokon annan skal leie møtet.

(2) Møteleiaren skal sørge for at det blir ført protokoll for føretaksmøtet. Avgjerda til føretaksmøtet og kven som deltok på møtet, skal gå fram av protokollen. Er nokon av styremedlemene eller dagleg leiar ueinige i avgjerda til føretaksmøtet, skal oppfatninga deira først inn i protokollen.

(3) Møteleiaren og ein annan person som blir vald blant møtedeltakarane, skal signere protokollen.

(4) Protokollen skal oppbevarast på forsvarleg vis i heile levetida til føretaket.

Kapittel 5. Styre og dagleg leiar

I. Krav om styre og dagleg leiar. Val av styre, tenestetid m.m.

§ 5-1 Samansetjinga av styret m.m.

(1) Føretaket skal ha eit styre med minst tre medlemmer. I føretak der dei tilsette har styre-representasjon, jf. § 5-3, skal styret ha minst fem medlemmer.

(2) Berre myndige personar kan vere styremedlemmer. Dagleg leiar kan ikkje vere medlem av styret.

(3) Føretaksmøtet vel styremedlemene, som også avgjer om det skal veljast varamedlemmer. Første punktum gjeld ikkje styremedlemmer som dei tilsette skal velje etter § 5-3.

(4) Føretaksmøtet vel styreleiar.

(5) Reglane i aksjeloven § 20-6 om representasjon av begge kjønn i styret gjeld tilsvarande.

§ 5-2 Dagleg leiar

Føretaket skal ha ein dagleg leiar som styret tilset. Styret fastset løna til dagleg leiar og andre tilsetjingsvilkår. Vedtak om å seie opp eller gi avskil til dagleg leiar blir gjort av styret.

§ 5-3 Retten tilsette har til å velje styremedlemmer

(1) I føretak med fleire enn 30 tilsette kan eit fleirtal av dei tilsette krevje at ein styremedlem og ein observatør med varamedlemmer skal veljast av og blant dei tilsette.

(2) I føretak med fleire enn 50 tilsette kan eit fleirtal av dei tilsette krevje at inntil ein tredel og minst to av styremedlemene med varamedlemmer skal veljast av og blant dei tilsette.

(3) I føretak med fleire enn 200 tilsette skal dei tilsette velje éin styremedlem med varamedlem eller to observatørar med varamedlemmer i tillegg til den representasjonen som følger av andre ledd.

(4) Kongen kan gi forskrift om berekninga av talet på tilsette, inklusive om bruk av gjennomsnittstal. Kongen kan også gi forskrift om valet av styremedlemmer, inklusive om vilkår for røyserverett og valfôrleik, om valmåten og om avgjerd ved tvistar om valet, og om bortfall av verv som styremedlem. Kongen kan i forskrifta eller ved enkeltvedtak gjere unntak frå første, andre eller tredje ledd.

§ 5-4 Retten tilsette har til å velje styremedlemmer i konsernforhold

(1) Når eit statsforetak er morføretak i eit konsern, kan konsernet inngå skriftleg avtale med eit fleirtal av dei tilsette i konsernet eller med éin eller fleire lokale fagforeiningar som representerer eit fleirtal av dei tilsette i konsernet, om at dei tilsette i konsernet ved at § 5-4 kjem i bruk skal reknast som tilsette i føretaket.

(2) Når eit statsforetak er morføretak i eit konsern, og det ikkje er inngått avtale etter første ledd, kan Kongen etter søknad frå konsernet, eit fleirtal av dei tilsette i konsernet eller éin eller fleire lokale fagforeiningar som representerer eit fleirtal av dei tilsette i konsernet, bestemme at ved bruken av § 5-3 skal dei tilsette i konsernet reknast som tilsette i føretaket.

(3) Første og andre ledd gjeld tilsvarande når eit statsforetak tilhøyrrer ei gruppe av føretak som er knytte saman gjennom ei felles leiing.

(4) Kongen kan ved enkeltvedtak eller i forskrift bestemme at paragrafen her skal gjelde for delar av eit konsern eller ei slik gruppe.

§ 5-5 Tenestetida til styremedlemmer

(1) Styremedlemmer tenestegjer i to år. Vedtektene kan fastsetje ei kortare eller lengre tenestetid, men ikkje lengre tid enn fire år. Ved suppleringsval kan vedtektene fastsetje kortare tenestetid.

(2) Tenestetida blir rekna frå valet når ikkje noko anna er bestemt. Ho stansar ved avslutninga av det ordinære føretaksmøtet i det året tenestetida går ut, dersom ikkje noko anna er bestemt.

(3) Sjølv om tenestetida er ute, skal styremedlemmen bli ståande i vervet inntil ein ny medlem er vald.

(4) Første og andre ledd gjeld ikkje styremedlemmer som er valde etter § 5-3, jf. § 5-4.

§ 5-6 Avgang og avsetjing før tenestetida tek slutt

(1) Ein styremedlem har rett til å gå av før tenestetida er ute. Styret og departementet skal ha rimeleg førehandsvarsel.

(2) Føretaksmøtet kan når som helst gjere vedtak om å avsetje ein styremedlem. Dette gjeld likevel ikkje ein styremedlem som er vald etter § 5-3, jf. § 5-4.

§ 5-7 Suppleringsval

Blir vervet for ein styremedlem avslutta før tenestetida er ute, skal resten av styret varsle føretaksmøtet om at styrevervet har opphøyr. Dersom det ikkje finst varamedlem, skal føretaksmøtet velje ein ny styremedlem for resten av tenestetida. Det same gjeld om ein styremedlem blir fråteken rettsleg handleevne eller blir sett i konkurskarantene etter konkursloven §§ 142 og 143. Val av ny styremedlem kan utsetjast til neste ordinære føretaksmøte dersom styret framleis er vedtaksført.

§ 5-8 Varamedlemmer og observatørar

Føresegnene i lova her om styremedlemmer gjeld tilsvarande for varamedlemmer og observatørar så langt dei passar.

§ 5-9 Godtgjersle

Føretaksmøtet fastset godtgjersle til styremedlemmer, varamedlemmer og observatørar. Ved konkurs fell retten til godtgjersle bort frå konkursoininga.

II. Oppgåvene til leiinga, sakshandsaming m.m.

§ 5-10 Forvaltninga av føretaket

(1) Forvaltninga av føretaket høyrer under styret. Styret skal sørgje for forsvarleg organisering av verksemda.

(2) Styret skal fastsetje planar og budsjett for verksemda til føretaket. Styret kan også fastsetje retningslinjer for verksemda.

(3) Styret skal halde seg orientert om gjennomføringa av formålet og den økonomiske stillinga til føretaket. Styret pliktar å sjå til at verk-

semnda, rekneskapen og formuesforvaltninga til føretaket blir kontrollert på forsvarleg vis.

(4) Styret set i verk dei undersøkingane det finn nødvendig for å kunne utføre oppgåvene sine. Styret skal setje i verk slike undersøkingar dersom ein eller fleire av styremedlemmene krev det.

§ 5-11 Særlege avgrensingar i myndet til styret m.m.

(1) Før styret gjer vedtak i saker som ein reknar med kan ha vesentleg betydning for formålet til føretaket, eller som i vesentleg grad vil endre karakteren til verksemda, skal saka leggjast fram skriftleg for departementet. Vedtektene kan fastsetje nærare reglar om kva saker som skal leggjast fram for departementet etter første punktum.

(2) I vedtektene kan det fastsetjast reglar om høvet og avgrensingar føretaket har for å ta opp lån og stille garantiar. For avtalar som er i strid med slike vedtektsføresegner, gjeld § 5-32.

(3) Styret kan ikkje utan samtykke frå føretaksmøtet inngå avtale om deltaking i eit selskap eller eit anna samarbeidsforhold der føretaket har eit uavgrensa ansvar for dei samla forpliktingane den felles verksemda har, eller for delar av desse forpliktingane.

§ 5-12 Tilsynsansvaret til styret

(1) Styret skal føre tilsyn med den daglege leiinga og verksemda til føretaket elles.

(2) Styret kan fastsetje instruks for den daglege leiinga.

§ 5-13 Dagleg leiing

(1) Dagleg leiar står for den daglege leiinga av verksemda til føretaket og skal følge dei retningslinjene og pålegga styret har gitt.

(2) Den daglege leiinga omfattar ikkje saker som etter forholda til føretaket er av uvanleg art eller stor betydning.

(3) Dagleg leiar kan elles avgjere ei sak etter fullmakt frå styret i det enkelte tilfellet eller når det ikkje går å vente på vedtaket frå styret utan vesentleg ulempe for føretaket. Styret skal snarast underrettast om avgjerda.

(4) Dagleg leiar skal sørgje for at rekneskapen til føretaket er i samsvar med lover og forskrifter, og at formuesforvaltninga er ordna på forsvarleg vis.

§ 5-14 Pliktene dagleg leiar har overfor styret

(1) Dagleg leiar skal minst kvar fjerde månad orientere styret om verksemda til føretaket, inklusive om gjennomføringa av formålet til føretaket og om stillinga og resultatutviklinga til føretaket.

(2) Styret kan til kvar tid krevje at dagleg leiar gir styret ei nærare utgreiing om bestemte saker. Slik utgreiing kan også den enkelte styremedlemen krevje.

§ 5-15 *Forholdet mellom dotterselskap og morforetak*

(1) Styret i et dotterselskap har plikt til å gi styret i morselskapet opplysningar som er nødvendig for å vurdere stillinga til konsernet og resultatet av verksemda til konsernet.

(2) Morselskapet skal underrette styret i et dotterselskap om forhold som kan ha betydning for konsernet som heilskap. Morselskapet skal også underrette styret i dotterselskapet om avgjerder som kan ha betydning for dotterselskapet, før morselskapet tar ei endelig avgjerd.

§ 5-16 *Krav om gjelds- og konkurshandsaming*

(1) Krav om gjeldsforhandling eller konkurshandsaming for foretaket kan berre setjast fram av styret.

(2) Under konkurshandsaming representerer styret foretaket som konkursskuldnar.

§ 5-17 *Sakshandsaminga til styret*

(1) Styret skal handsame saker i møte, med mindre styreleiaren finn at saka kan leggjast fram skriftleg eller handsamast på annan måte. Handsamingsmåten skal vere forsvarleg.

(2) Styreleiaren skal sørgje for at styremedlemene om mogleg kan delta i ei samla handsaming av dei sakene som skal handsamast. Kvar styremedlem og dagleg leiar kan krevje at saka blir handsama i møte. Dersom ei sak skal handsamast i møte, bestemmer styreleiaren møteforma. Meir enn halvdel av medlemene i styret kan likevel krevje at møtet blir halde som fysisk eller digitalt møte.

(3) Styreleiaren leier styrehandsaminga. Deltek verken styreleiaren eller varaleiaren, vel styret ein leiar for styrehandsaminga.

(4) Dagleg leiar har rett og plikt til å delta og til å uttale seg når styret handsamar saker, med mindre styret har bestemt anna i den enkelte saka.

§ 5-18 *Krav om styrehandsaming m.m.*

(1) Styreleiaren skal sørgje for handsaming av aktuelle saker som høyrer inn under styret.

(2) Styremedlemene og dagleg leiar kan krevje at styret handsamar bestemte saker.

§ 5-19 *Førebuing av saker*

(1) Dagleg leiar førebur saker som styret skal handsame, i samråd med styreleiaren.

(2) Ei sak skal førebuast og leggjast fram slik at styret har eit tilfredsstillande grunnlag for handsaminga.

§ 5-20 *Varsel om styrehandsaming*

Styrehandsaming skal varslast på tenleg måte og med nødvendig frist.

§ 5-21 *Styreinstruks*

(1) I foretak der dei tilsette har representasjon i styret, skal styret fastsetje ein styreinstruks som gir nærare reglar om arbeidet og sakshandsaminga til styret.

(2) Instruksjonen skal mellom anna innehalde reglar om kva saker styret skal handsame, kva arbeidsoppgåver dagleg leiar har, og kva plikter dagleg leiar har overfor styret. Instruksjonen skal også innehalde reglar for innkalling og møtehandsaming.

(3) Kongen kan gi forskrift om styreinstruks.

§ 5-22 *Når styret kan gjere vedtak*

(1) Styret kan gjere vedtak når meir enn halvdel av medlemene er til stades eller deltek i styrehandsaminga, om ikkje strengare krav er fastsette i vedtektene.

(2) Styret kan likevel ikkje gjere vedtak utan at alle styremedlemene, om det er mogleg, er gitt høve til å delta i handsaminga av saka.

(3) Melder nokon forfall, og det finst varamedlem, skal varamedlemene innkallast.

§ 5-23 *Alminnelege fleirtalskrav*

(1) Eit styrevedtak krev at fleirtalet av dei styremedlemene som er med på handsaminga av ei sak, har røysta for. Ved likt røystetal gjeld det som møteleiaren har røysta for. Dei som har røysta for eit framlegg som inneber ei endring, må likevel alltid utgjere meir enn ein tredel av alle styremedlemene i foretaket.

(2) Strengare røystereglar kan fastsetjast i vedtektene.

§ 5-24 *Fleirtalskrav ved val og tilsetjingar*

(1) Ved val og tilsetjingar er den som får flest røyster, å rekne som vald eller tilsett. Styret kan på førehand bestemme at det skal haldast ny avrøysting dersom ingen får fleirtal av dei gitte røystene.

(2) Står røystetalet likt ved val av dagleg leiar, gjeld det som møteleiaren har røysta for.

(3) Strengare røystereglar kan fastsetjast i vedtektene.

§ 5-25 *Inhabilitet*

Ein styremedlem må ikkje delta i hand-saminga eller ved avgjerda av spørsmål som har så mykje å seie for eigen del eller for nokon nærståande at medlemen må reknast å ha framståande personleg eller økonomisk særinteresse i saka. Det same gjeld for dagleg leiar. Aksjeloven § 1-5 første ledd gjeld tilsvarende for kven som skal reknast som nærståande.

§ 5-26 *Misbruk av posisjon i foretaket*

(1) Styret og andre som etter §§ 5-29 til 5-31 representerer foretaket, må ikkje gjere noko som er eigna til å gi nokon ein urimeleg fordel til skade for foretaket.

(2) Styret og dagleg leiar skal ikkje rette seg etter vedtak av foretaksmøtet eller eit anna foretaksorgan dersom vedtaket strir mot lov eller mot vedtektene til foretaket.

§ 5-27 *Forbod mot å ta imot gåver m.m.*

(1) Dei som er tilsette eller har tillitsverv i foretaket, skal ikkje for seg eller andre ta imot gåver, provisjonar, tenester eller andre ytingar frå andre enn foretaket, som er eigna til, eller av givaren meinte, å påverke handlingane deira for foretaket. Det same gjeld gåver m.m. som det er forbode å ta imot etter instruks frå foretaksmøtet eller styret.

(2) Gåver, tenester eller andre ytingar som er nemnt i første ledd, kan heller ikkje takast imot av ektefellen til vedkomande, av ein person som vedkomande lever saman med, eller av eit selskap der ein person som nemnt i første ledd, aleine eller samla har bestemmande innverknad over.

(3) Den som har teke imot ei yting i strid med forbodet i paragrafen her, pliktar å betale foretaket eit beløp som svarer til verdien av det som urettmessig er motteke.

§ 5-28 *Styreprotokoll*

(1) Det skal først protokoll over styrehand-saminga. Protokollen skal minst opplyse om tid og stad, deltakarar, handsamingsmåte og vedtak frå styret. Det skal gå fram at sakshandsaminga oppfyller krava i § 5-22.

(2) Er ikkje vedtaket til styret einrøystes, skal protokollen opplyse om kven som har røysta for og imot. Når styremedlemer eller dagleg leiar ikkje er einige i eit vedtak, kan dei krevje å få oppfatninga si ført inn i protokollen.

(3) Alle medlemene som har delteke i styrehand-saminga skal signere protokollen.

(4) Protokollen skal snarast, og seinast fjorten dagar etter at styreprotokollen er godkjend av styret, sendast til departementet.

(5) Protokollen skal oppbevarast på forsvarleg vis i heile levetida til foretaket.

III. Forholda til foretaket utetter

§ 5-29 *Representasjon utetter*

Styret representerer foretaket utetter og teiknar foretaksnamnet til foretaket.

§ 5-30 *Fullmakt til å teikne foretaksnamnet til foretaket*

(1) Styret kan gi styremedlemer eller dagleg leiar rett til å teikne foretaksnamnet til foretaket. Slik fullmakt kan fastsetjast i vedtektene, som også kan avgrense myndet styret har til å gi rett til å teikne foretaksnamnet til foretaket.

(2) Retten til å teikne foretaksnamnet til foretaket kan når som helst kallast tilbake. Styret kan kalle tilbake vedtektsfesta fullmakt når ein ikkje kan vente på vedtak frå foretaksmøtet utan å valde foretaket skade.

§ 5-31 *Representasjonen til dagleg leiar utetter*

Dagleg leiar representerer foretaket utetter i saker som inngår i den daglege leiinga.

§ 5-32 *Overskriding av mynde*

Har nokon som representerer foretaket utetter etter reglane i §§ 5-29 til 5-31 ved disposisjon på vegner av foretaket gått ut over myndet sitt, er disposisjonen ikkje bindande for foretaket når foretaket godtgjer at medkontrahenten forstod eller burde ha forstått at myndet vart overskride, og det ville vere uheiderleg å gjere disposisjonen gjeldande.

§ 5-33 *Manglar ved val av styreleiar eller tilsetjing av dagleg leiar*

Etter at val av styremedlem eller tilsetjing av dagleg leiar er registrert i Foretaksregisteret, kan manglar ved valet eller tilsetjinga ikkje påkallast overfor ei tredjepart, med mindre foretaket godtgjer at tredjeparten kjente til mangelen.

Kapittel 6. Revisjon

I. Revisjon

§ 6-1 *Foretaksrevisjon*

(1) Eit statsforetak er revisjonspliktig etter revisorloven.

(2) Eit statsforetak skal ha minst éin stats-autorisert revisor.

(3) Føretaksmøtet vel revisor og godkjenner også godtgjersla til revisor.

(4) I statsføretak som har plikt til å utarbeide berekraftsrapportering etter regnskapsloven § 2-3, skal revisor også attestere berekraftsrapporteringa. Føretaksmøtet kan i staden velje ein annan revisor eller ein uavhengig tilbydar av attestasjonstenester til å attestere berekraftsrapporteringa dersom det er tillate etter revisorloven § 1-3.

(5) Styret skal kvart år ha eit møte med revisor utan at dagleg leiar eller andre frå den daglege leiinga deltek. Aksjeloven § 7-5 a gjeld tilsvarande.

§ 6-2 *Opphøyr av oppdraget til revisor. Nyval av revisor*

Aksjeloven § 7-2 om opphøyr av oppdraget til revisor og § 7-3 første ledd om nyval av revisor gjeld tilsvarande.

§ 6-3 *Revisjonsmelding*

Revisor skal for kvart rekneskapsår gi ei revisjonsmelding til føretaksmøtet. Styret skal ha fått revisjonsmeldinga seinast to veker før det ordinære føretaksmøtet.

§ 6-4 *Retten og plikta revisor har til å delta i føretaksmøtet*

Revisor skal delta i føretaksmøtet når dei sakene som skal handsamast, er av ein slik art at dette må reknast som nødvendig. I tillegg har revisor rett til å delta i føretaksmøtet. Deltakinga kan skje digitalt, med mindre styret krev at revisor deltek fysisk.

II. Riksrevisjonens kontroll

§ 6-5 *Riksrevisjonens kontroll*

Riksrevisjonen fører kontroll med forvaltninga av interessene til staten og kan gjere undersøkingar m.m. i føretaket og dei heileigde dotterselskapa til føretaket etter lov om Riksrevisjonen og instruks fastsett av Stortinget.

Kapittel 7. Føretaksendingar m.m.

§ 7-1 *Fusjon (samanslåing) med anna statsføretak*

(1) Kongen i statsråd kan gjere vedtak om at eit statsføretak (det overtakande føretaket) skal overta egedelane, rettane og forpliktingane til eit anna statsføretak (det overdragande føretaket) som heilskap.

(2) Når det er gjort vedtak etter første ledd, skal styra i føretaka som skal slåast saman, utarbeide ein felles fusjonsplan. Fusjonen blir vedteken ved at føretaksmøta i føretaka godkjenner

fusjonsplanen. Føresegnene i aksjeloven §§ 13-6, 13-9, 13-11 og 13-13 til 13-17 gjeld tilsvarande så langt dei passar.

§ 7-2 *Fisjon (deling) av statsføretak*

(1) Kongen i statsråd kan gjere vedtak om at eit statsføretak (det overdragande føretaket) skal

- fordele egedelane, rettane og forpliktingane sine på føretaket sjølv og eitt eller fleire overtakande statsføretak, eller
- fordele egedelane, rettane og forpliktingane sine på to eller fleire overtakande statsføretak.

(2) Styret i det overdragande føretaket skal utarbeide ein fisjonsplan. Aksjeloven § 13-6, § 13-9, § 13-11 og § 14-4 første ledd nr. 1 gjeld tilsvarande så langt føresegnene passar. Ved fisjon ved overføring til eksisterande føretak skal styra i dei føretaka som deltek, utarbeide ein felles fisjonsplan.

(3) I det overdragande føretaket blir fisjonen vedteken ved at føretaksmøtet godkjenner fisjonsplanen. Ved fisjon ved overføring til eksisterande føretak er det føretaksmøtet i det eller dei overtakande føretaka som gjer vedtaket om fisjon.

(4) Aksjeloven §§ 14-7 til 14-11 gjeld tilsvarande så langt føresegnene passar.

§ 7-3 *Fusjon (samanslåing) av eit statsføretak med eit aksjeselskap eller allmennaksjeselskap*

(1) Kongen i statsråd kan gjere vedtak om at eit statsføretak (det overdragande føretaket) kan overdra egedelane, rettane og forpliktingane sine som heilskap til eit aksjeselskap eller eit allmennaksjeselskap (det overtakande selskapet) mot at staten får ei av desse formene for vederlag:

- aksjar i det overtakande selskapet
- slike aksjar med eit tillegg som ikkje må overstige 20 prosent av det samla vederlaget.

(2) Ved fusjonen gjeld reglane om fusjon i aksjeloven §§ 13-3 til 13-22 tilsvarande dersom det overtakande selskapet er eit aksjeselskap, og reglane om fusjon i allmennaksjeloven §§ 13-3 til 13-23 dersom det overtakande selskapet er eit allmennaksjeselskap. Når reglane i aksjeloven eller allmennaksjeloven blir nytta, er det føretaksmøtet som blir rekna som generalforsamlinga til det overdragande føretaket.

§ 7-4 *Fusjon (samanslåing) av eit statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap med eit statsføretak m.m.*

(1) Eit statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap (det overdragande selskapet) kan overdra egedelane, rettane og forpliktingane sine som heilskap til eit statsføretak (det overtakande

føretaket). Styra i det overdragande selskapet og det overtakande føretaket skal utarbeide ein felles fusjonsplan. Fusjonen blir vedteken ved at generalforsamlinga i det overdragande selskapet og føretaksmøtet i det overtakande føretaket godkjenner fusjonsplanen. Føresegnene i aksjeloven §§ 13-6, 13-9, 13-11 og 13-13 til 13-17 eller allmennaksjeloven §§ 13-6, 13-11 og 13-14 til 13-18 gjeld tilsvarende så langt dei passar.

(2) Første ledd gjeld tilsvarende ved fusjon mellom eit heileigd dotterselskap til eit statsforetak og statsforetaket, der statsforetaket er det overtakande føretaket.

§ 7-5 Omdanning av statleg verksemd til statsforetak

(1) Ei statleg verksemd eller ein del av slik verksemd kan som heilskap overførast til eit statsforetak ved at eigedelar, rettar og forpliktingar som er knytte til verksemda, blir overførte til eit statsforetak.

(2) Det skal utarbeidast ein plan for overføringa. Skal statsforetaket stiftast i samband med overføringa, skal planen takast inn i stiftingsdokumentet, jf. § 2-2. Føresegnene om stifting av statsforetak i lova her gjeld tilsvarende. Skal verksemda overførast til eit eksisterande statsforetak, skal leiinga av den statlege verksemda og styret i statsforetaket utarbeide planen i fellesskap. Føretaksmøtet til statsforetaket skal godkjenne planen.

(3) Føresegnene i aksjeloven §§ 13-9, 13-11 og 13-13 til 13-17 gjeld tilsvarende så langt føresegnene passar.

§ 7-6 Omdanning av statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap til statsforetak m.m.

(1) Eit statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap kan dannast om til eit statsforetak ved at generalforsamlinga til selskapet gjer vedtak om dette. Selskapet må ved omdanninga ha ein eigenkapital som minst svarer til innskotskapitalen som følger av vedtektene statsforetaket skal ha etter at statsforetaket er oppretta. Føresegnene om stifting av statsforetak i lova her gjeld tilsvarende.

(2) Styret i aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet skal utarbeide eit framlegg til omdanningsvedtak og ein plan for omdanninga. Planen skal mellom anna innehalde framlegg til vedtekter for statsforetaket.

(3) Aksjeloven §§ 15-2 og 15-3 gjeld tilsvarende.

(4) Kongen kan i forskrift eller for det enkelte tilfellet gi nærare føresegner om omdanning til statsforetak etter paragrafen her.

§ 7-7 Omdanning av statsforetak til statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap

(1) Eit statsforetak kan dannast om til eit statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap ved at føretaksmøtet til føretaket gjer vedtak om dette. Føretaket må ved omdanninga ha ein eigenkapital som minst svarer til den aksjekapitalen som aksjeselskapet eller allmennaksjeselskapet som føretaket skal dannast om til, skal ha. Reglane om utgreiing i aksjeloven og allmennaksjeloven § 2-6 gjeld tilsvarende.

(2) § 7-6 andre og tredje ledd gjeld tilsvarende.

(3) Kongen kan i forskrift eller for det enkelte tilfellet gi nærare føresegner om omdanning til statsaksjeselskap eller statsallmennaksjeselskap etter paragrafen her.

Kapittel 8. Oppløysing og avvikling

§ 8-1 Vedtak om oppløysing

Vedtak om å løyse opp føretaket blir gjort av Kongen i statsråd.

§ 8-2 Vedtak om val av avviklingsstyre og avviklingsmåte

(1) Når Kongen i statsråd har vedteke å løyse opp føretaket, skal departementet innan to veker kalle inn til og halde føretaksmøte der det blir valt eit avviklingsstyre og gitt nærare reglar om avviklingsmåten.

(2) Når avviklingsstyret er valt, trer det ordinnære styret og dagleg leiar ut av funksjon.

§ 8-3 Melding til Føretaksregisteret

Vedtak om å løyse opp føretaket skal straks meldast til Føretaksregisteret.

§ 8-4 Kreditorvarsel

(1) Ved registrering av meldinga om oppløysing skal Føretaksregisteret kunngjere vedtaket om å løyse opp føretaket i den digitale kunngjeringspublikasjonen til Brønnøysundregistera. I kunngjeringa skal kreditorane til føretaket varslast om at dei må melde krava sine til leiaren av avviklingsstyret innan seks veker frå kunngjeringa. Namnet og adressa til leiaren skal gå fram av kunngjeringa.

(2) Alle kreditorar med kjend adresse skal, om det er mogleg, varslast særskilt av føretaket.

§ 8-5 Stillinga til føretaket under avviklinga

Aksjeloven § 16-5 om stillinga til selskapet under avviklinga gjeld tilsvarende for føretaket.

§ 8-6 *Avviklingsbalanse m.m.*

(1) Styret skal lage ei oversikt over egedelane, rettane og forpliktingane til foretaket og gjere opp ein balanse med tanke på avviklinga.

(2) Oversikta og balansen skal reviderast.

(3) Oversikta og balansen skal i revidert stand sendast til departementet.

§ 8-7 *Dekning av forpliktingane til foretaket*

(1) Styret skal sørgje for at forpliktingane til foretaket blir dekte så langt ikkje ein kreditor har gitt avkall på krav eller samtykkjer i å ta ein annan som skyldnar i staden.

(2) Om ein kreditor ikkje blir funnen eller nektar å ta imot det som kreditoren har til gode, skal beløpet deponerast i Noregs Bank etter reglane i lov om deponering i gjeldshøve.

§ 8-8 *Utdeling til staten*

(1) Utdeling av midlar frå foretaket til staten av anna overskot enn utbyte etter § 3-8 kan ikkje skje før forpliktingane til foretaket er dekte og det er gått minst seks veker sidan kunngjeringspublikasjonen til Brønnøysundregistra etter § 8-4.

(2) Utdeling kan likevel skje når det berre står att uvisse eller omtvista forpliktingar og det blir avsett eit tilstrekkeleg beløp til dekning av dei. Med mindre anna er avtalt, skal beløpet setjast inn på felleskonto for foretaket og den kreditoren det gjeld, slik at uttak ikkje kan gjerast utan skriftleg samtykke frå begge partane eller endeleg dom.

§ 8-9 *Endeleg oppløysing*

(1) Etter at utdelinga er avslutta, skal styret leggje fram eit revidert sluttoppgjær for foretaks-møtet.

(2) Når sluttoppgjæret er godkjent av foretaks-møtet, skal styret melde til Foretaksregisteret at foretaket er endeleg oppløyst.

(3) Føresegnene om oppbevaringsplikt for selskapsdokument m.m. i aksjeloven § 16-10 fjerde og femte ledd gjeld tilsvarande for avviklingsstyret.

§ 8-10 *Ansvar for udekte forpliktingar*

(1) Overfor kreditorar som ikkje har fått dekning etter § 8-7 og heller ikkje er tilstrekkeleg tryggja ved avsetning etter § 8-8 andre ledd, heftar staten inntil verdien av det som staten har teke imot ved oppløysinga av foretaket. Overfor slike kreditorar heftar dessutan styremedlemene solidarisk utan avgrensing dersom det ikkje blir godtgjort at dei har opptredd med tilbørleg aktsemd.

(2) Krav frå kreditorar etter første ledd blir for-elda tre år etter at den endelege oppløysinga av foretaket vart registrert i Foretaksregisteret.

Kapittel 9. Erstatnings- og straffansvar m.m.

§ 9-1 *Erstatningsansvar*

(1) Statsforetaket, staten eller andre kan krevje at dagleg leiar eller styremedlemer erstattar skade som dei i den nemnde eigenskapen har valda vedkomande med forsett eller aktlaust.

(2) Statsforetaket, staten eller andre kan også krevje erstatning av den som med forsett eller aktlaust har medverka til skadevalding som nemnt i første ledd. Det kan krevjast erstatning av medverkaren sjølv om skadevaldaren ikkje kan haldast ansvarleg fordi vedkomande ikkje har handla med forsett eller vist aktløyse.

(3) Aksjeloven §§ 17-2, 17-3, 17-5 og 17-6 gjeld tilsvarande så langt føresegnene passar. Aksjeloven §§ 17-3 og 17-5 gjeld tilsvarande for myndet til å krevje offentleg påtale og reise privat straffesak så langt føresegnene passar. Aksjeloven § 17-5 gjeld tilsvarande for krav frå foretaket på tilbakeføring etter § 3-7 og krav på ulovlege gåveytningar etter § 5-27 tredje ledd.

§ 9-2 *Straffansvar*

(1) Om medlemer av styret, dagleg leiar eller revisor med forsett eller aktlaust bryt ei føresegn som er gitt i eller i medhald av lova her, blir dei straffa med bøter eller, under skjerpande forhold, med fengsel i inntil eitt år.

(2) Om medlemer av styret, dagleg leiar eller revisor viser grov uforstand når dei utfører vervet sitt for foretaket, blir dei straffa med bøter eller, under skjerpande forhold, med fengsel i inntil eitt år.

(3) Foreldingsfristen for å reise straffesak etter første og andre ledd er fem år.

§ 9-3 *Rettgangsreglar og berekning av fristar*

Rettgangsreglane i aksjeloven § 18-1 og § 18-3 gjeld tilsvarande så langt føresegnene passar. Det same gjeld aksjeloven § 18-4 om berekning av fristar.

Kapittel 10. Ikraftsetjing, overgangs-føresegner og endringar i andre lover

§ 10-1 *Ikraftsetjing*

(1) Lova gjeld frå den tida Kongen fastset. Kongen kan setje føresegnene i kraft til ulik tid.

(2) Frå den tida lova tek til å gjelde, blir lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak oppheva.

§ 10-2 *Overgangsføresegner*

(1) Eit statsforetak som er oppretta før lova tek til å gjelde, blir rekna som statsforetak og følger reglane i lova her.

(2) Forskrifter som er gitt i medhald av lov 30. august 1991 nr. 71 om statsforetak, gjeld også etter at lova her har teke til å gjelde.

(3) Departementet kan gi nærare overgangsføresegner i forskrift.

§ 10-3 *Endringar i andre lover*

Frå den tida lova trer i kraft, gjerast følgende endringar i andre lover:

1. I lov 14. desember 1917 nr. 16 om konsesjon for rettigheter til vannfall mv. skal § 5 første punktum lyde:

Foretak som er organisert etter *statsforetakslova* og norske kommuner og fylkeskommuner kan få konsesjon til å erverve eiendomsrett til vannfall på de nærmere vilkår Kongen fastsetter.

2. I lov 21. juni 1985 nr. 78 om registrering av foretak skal følgende føresegner lyde:

§ 3-9 første ledd nr. 4:

Styremedlemmene og i tilfelle varamedlemmer og hvem som er styrets formann. Videre

skal registeret inneholde opplysninger om observatører, jf. *statsforetakslova* § 5-3 første og tredje ledd.

§ 3-9 nr. 7:

Styremedlemmers og varamedlemmers kjønn, samt opplysninger om medlemmet er valgt blant de ansatte etter *statsforetakslova* § 5-3 eller lov 15. juni 2001 nr. 93 om helseforetak m.m. § 22 og § 23.

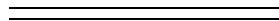
3. I lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt skal følgende føresegner lyde:

§ 2-2 første ledd bokstav f:
statsforetak etter *statsforetakslova*,

§ 2-36 første ledd bokstav d:
statsforetak etter *statsforetakslova*

4. I lov 19. desember 2003 nr. 130 om Innovasjon Norge skal § 36 a lyde:

Ved oppløsning og avvikling gjelder bestemmelsene i *statsforetakslova* §§ 8-1 til 8-4 og §§ 8-7 til 8-10 så langt de passer.

Bestilling av publikasjonar

Tryggings- og serviceorganisasjonen til departementa
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonane er også tilgjengelege på
www.regjeringen.no

Trykk: Tryggings- og serviceorganisasjonen til
departementa – 01/2025

